

Studenckie Koło Naukowe Progress

FORWARD

magazyn studencki

nr: 28 (04/2021) Uniwersytet Łódzki ISSN 1899-5748

QUO VADIS, POLSKO?

CZYLI O POLSKIEJ
WALCE Z PANDEMIĄ
SŁÓW KILKA

KONKURS!

– ROZWIĄŻ NASZĄ
KRZYŻÓWKĘ
I ZGARNIJ
NAGRODY!

**SŁONECZNA HOSSA,
CZYLI ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII
NA ŚWIATOWYCH GIEŁDACH**

Od redakcji

Drogi Czytelniku,

Cieszymy się, że Magazyn Forward doczekał się już 28 wydania, które właśnie masz przed sobą. Celem jaki mu przyświeca jest dotarcie do odbiorców chcących zgłębić tematy ze świata finansów, ale także bliżej poznać prawo, trendy biznesowe czy ciekawostki z zakresu nowych technologii. Podczas lektury magazynu będziesz mógł zgłębić się w analizy jakie przeprowadzili autorzy naszych artykułów. Pragniemy, żeby tematyka tego wydania była dla Państwa miłą i inspirującą lekturą.

Artykuł otwierający magazyn dotyczy jednego z aktualnych trendów biznesowych jakim jest niewątpliwie ekologia. Ochrona naszej planety to priorytet w wielu dziedzinach, a w naszym artykule, który otrzymał miano artykułu przewodniego, dowiedzieć się jak wygląda inwestowanie w odnawialne źródła energii na światowych giełdach. Zgłębimy także program „Czyste Powietrze” nie tylko w teorii, ale i w praktyce. Ponadto, przybliżymy zagadnienia związane z opakowaniami wielokrotnego użytku.

Prace nad wydaniem tego magazynu przebiegły podczas pandemii koronawirusa. Wiele branż musiało zawiesić lub zamknąć swoją działalność z tego powodu. Na łamach magazynu opiszemy skutki zamknięcia galerii handlowych dla jednego z liderów z branży odzieżowej w Polsce. Jeśli jesteś fanem sportu mamy dla Ciebie dobrą wiadomość - Ty także znajdziesz w tym wydaniu coś dla siebie. Dzięki lekturze dowiesz się jak kształtują się dochody sportowców oraz dlaczego kluby piłkarskie starają się wypuścić spod swoich skrzydeł utalentowanych juniorów. Zaglądając do działu Prawo bliżej poznasz temat ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych. W tym dziale przeczytasz także o walce Polski z pandemią.

Interesują Cię nowe technologie? Dobrze się składa! Mamy dla Ciebie artykuły, które z pewnością zaspokoją Twoją ciekawość. Nie chcemy psuć Wam przyjemności z odkrywania nowinek, dlatego nie zdradzimy tutaj dokładnych tematów – wszystkiego dowiedzieć się po przeczytaniu. Jeśli często zadajesz sobie pytanie, „Co tak naprawdę w życiu robić, aby czuć się usatysfakcjonowanym?” koniecznie przeczytaj jeden z artykułów z działu Edukacja i Kariera, a znajdziesz w nim odpowiedź na nurtujące Cię kwestie. Tam też rozstrzygniemy, czy zjawisko szklanego sufitu naprawdę istnieje.

Razem z Deloitte będziesz miał okazję zobaczyć, jak ewoluował audyt sprawozdań finansowych, poczynawszy od kartki papieru do AI i rozwiązań chmurowych. Jeśli chcesz zwiększyć swoje szanse jako specjalista operacyjny, firma CISI wskaże Ci drogę do sukcesu. W rozmowie z wiceprezesem Łódzkiego Domu Biznesu dowiesz się m.in. jak zachować ideę „work-life balance”. Wywiad z profesorem Aleksandrem Welfe pozwoli zajrzeć w głąb fascynującego świata ekonometrii. Tradycją Forwardu jest krzyżówka, zatem i w tym wydaniu nie mogło jej zabraknąć - sprawdź się w niej i wygraj atrakcyjne nagrody.

W imieniu całej redakcji serdecznie zapraszamy do lektury!

Bator Honorata Jan Bomba

REDAKCJA FORWARD

PROWADZĄCY:

Redaktor naczelna
Honorata Bator
h.bator@progress.org.pl

Koordinator projektu
Jan Bomba
j.bomba@progress.org.pl

Z ZAŁOGĄ:

Korekta:

Michał Dróżka, Zuzanna Kłos, Monika Żuk, Monika Wadowska

Marketing:

Dominika Gieras, Zuzanna Karaś

Kontakty zewnętrzne: Karol Zawada, Sandra Wismont, Klaudia Frycze, Dominika Stanisławska, Seweryn Wypiorczyk

Stała współpraca: Jowita Kryczka, Jagoda Jaworska, Kinga Socha, Weronika Wróblewska, Wioleta Siekiera

Projekt graficzny i skład: Kosmiczni.com
Ilustracje: Kosmiczni.com/Freepik.com

Internet:

<https://www.facebook.com/magazyn.studencki.forward>

<https://progress.org.pl/>

<https://issuu.com/forward.mag>

Patronat Honorowy nad Forwardem objęli:

Prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska
Rektor Uniwersytetu Łódzkiego

Tobiasz Adam Bocheński
Wojewoda Łódzki

dr hab. Rafał Matera

Dziekan Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

prof. dr hab. Monika Marcinkowska

prof. zw. UŁ, Dyrektor Instytutu Finansów na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego

WYDAWCWA: SKN PROGRESS

Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Instytut Finansów
ul. Rewolucji 1905 r. 41
90 – 214 Łódź
Siedziba: FP10
Tel: 785 697 320
progress@progress.org.pl
www.progress.org.pl

Wszystkie materiały chronione są prawem autorskim. Przedruk lub rozpowszechnianie w jakiegokolwiek formie i jakimkolwiek języku bez pisemnej zgody wydawcy jest zabronione. Wydawcy magazynu nie ponoszą odpowiedzialności za błędy, czy konsekwencje wynikające z zastosowania informacji w nim zawartych.

Patronat
Honorowy

Partnerzy
Główni

Partnerzy
Strategiczni

Partnerzy
Medialni

SŁONECZNA HOSSA, czyli odnawialne źródła energii na światowych giełdach	4
WYWIAD Z MACIEJEM KOKOTKIEM – Wiceprezesem Łódzkiego Domu Biznesu	7
PROGRAM „CZYSTE POWIETRZE” – teoria i praktyka	10
OPAKOWANIA WIELOKROTNEGO UŻYTKU na rzecz „zazielenienia” handlu elektronicznego	13
SKUTKI ZAMKNIĘCIA GALERII HANDLOWYCH – działalność operacyjna lpp w 2020 roku	17
WYWIAD Z PROF. ALEKSANDREM WELFE	20
PIENIĘŻNE ROZGRYWKI – porównanie źródeł i wysokości dochodów sportowców	22
SOLIDARITY PAYMENT, czyli dlaczego warto wychować gwiazdę piłki nożnej	27
JAK ZMIENIAŁ SIĘ AUDYT SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH – od kartki papieru do AI i rozwiązań chmurowych	30
RYCZAŁT OD DOCHODÓW SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH jako narzędzie wspierania inwestycji	32
QUO VADIS, POLSKO? Czyli o polskiej walce z pandemią słów kilka	36
KRZYŻÓWKA	38
ARTYKUŁ EKSPERCKI: CISI	40
CYFRYZACJA W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM jako odpowiedź na rzeczywistość spowodowaną sytuacją pandemiczną Covid-19	42
DECYZJE KONSUMENTÓW w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych	46
POPULARNOŚĆ A ZAUFANIE – nowoczesne usługi płatnicze	50
SZKLANY SUFIT – fikcja czy realny problem?	53
CZY PRACA MOŻE NAS ZADOWOLIĆ? Jaką ścieżkę kariery wybrać, aby czuć się usatysfakcjonowanym?	56

SŁONECZNA HOSSA, CZYLI ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII NA ŚWIATOWYCH GIEŁDACH

Michał Długosz

michal.dlugosz1255@gmail.com

Finanse i Rachunkowość, III rok

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

CHARAKTERYSTYKA BRANŻY ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Odnawialne źródła energii, zwane również czystymi źródłami energii, OZE lub zieloną energią, są w obecnych czasach główną odpowiedzią na zanieczyszczające środowisko paliwa kopalne. Zastosowanie zielonej energii jest konsekwentnym realizowaniem porozumień międzynarodowych na poziomie ONZ czy Unii Europejskiej. Ponadto czerpanie energii z odnawialnych źródeł coraz częściej ma podstawy ekonomiczne i zdrowo rozsądkowe dla gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw. Za tym, że zielona energia jest przyszłością

branży energetycznej przemawia m.in. to, że powoduje ona stosunkowo niskie obciążenie środowiska, nie wyczerpuje się, nie wymaga przesyłania energii na duże odległości oraz jej koszty maleją wraz z rozwojem technologicznym¹. Odnawialne źródła energii są w chwili obecnej jednym z najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki na całym świecie. Rozwój tego sektora jest źródłem wielu innowacji, a ponadto wpływa na postęp powiązanych branż takich jak: transport, budownictwo czy magazynowanie energii. Rynek zielonej energii można podzielić na kilka kategorii:

- farmy fotowoltaiczne lub wiatrowe - są one specjalnie skonstruowane w taki sposób, aby wytwarzać dużą ilość

energii elektrycznej przekazywanej wyłącznie do sieci energetycznej. Farmy tworzone są przez koncerny energetyczne i spółki zajmujące się wytwarzaniem energii;

- średnie pod względem wielkości instalacje - grupą docelową tej kategorii są odbiorcy indywidualni, małe i średnie firmy. Energia produkowana za pomocą tych instalacji służy własnemu zapotrzebowaniu właścicieli, a potencjalne nadwyżki są sprzedawane do sieci energetycznej;
- specjalistyczne instalacje bez połączenia z siecią energetyczną ze względu na brak takiej możliwości lub jej nieopłacalność (np. zasilana energią odnawialną stacja badawcza w niedostępnym miejscu)².

Inwestowaniu w odnawialne źródła energii sprzyjają m.in.: stale rosnące ceny energii pochodzącej ze źródeł tradycyjnych, funkcjonalność rozwiązań i dostępność produktów, wzrost świadomości społeczeństwa dotyczący kwestii ekologii czy programy rządowe wspierające inwestycje w energię odnawialną³.

POCZĄTEK SŁONECZNEJ HOSSY

Dobre perspektywy sektora i stale rosnąca popularność zielonej energii mają odzwierciedlenie w wynikach spółek odnawialnych źródeł energii. Pierwsze oznaki hossy można było zauważyć w drugiej połowie 2019 roku. Wtedy to na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie spółki fotowoltaiczne rosły w błyskawicznym tempie o kilkadziesiąt, czy nawet kilkaset procent. Jednym z przykładów może być firma Columbus – lider rynku mikroinstalacji fotowoltaicznych w Polsce. Ceny akcji spółki od września 2019 roku do stycznia 2020 wzrosły z 6 do ponad 22 złotych za akcje, odnotowując w ten sposób ponad 3,5-krotny wzrost. Niewątpliwie przyczynił się do tego rozwój całego sektora fotowoltaiki w Polsce, która to zajęła w 2019 roku 4 miejsce pod względem nowych przyrostów mocy fotowoltaicznych.⁴ Rosnące notowania spółek OZE w kolejnym roku pokazały, że rok 2019 był dopiero początkiem hossy całego sektora. Obecnie fotowoltaika stała się jedną z najmocniejszych branż na światowych giełdach.

OPTYMIZM NA ŚWIATOWYCH GIEŁDACH

Kontynuację trendu wzrostowego na spółkach zielonej energii potwierdzają m.in. wyniki wspomnianego wcześniej indeksu giełdowego „S&P Global Clean Energy”, na którym odnotowano wzrost wartości wynoszący ponad 177%.

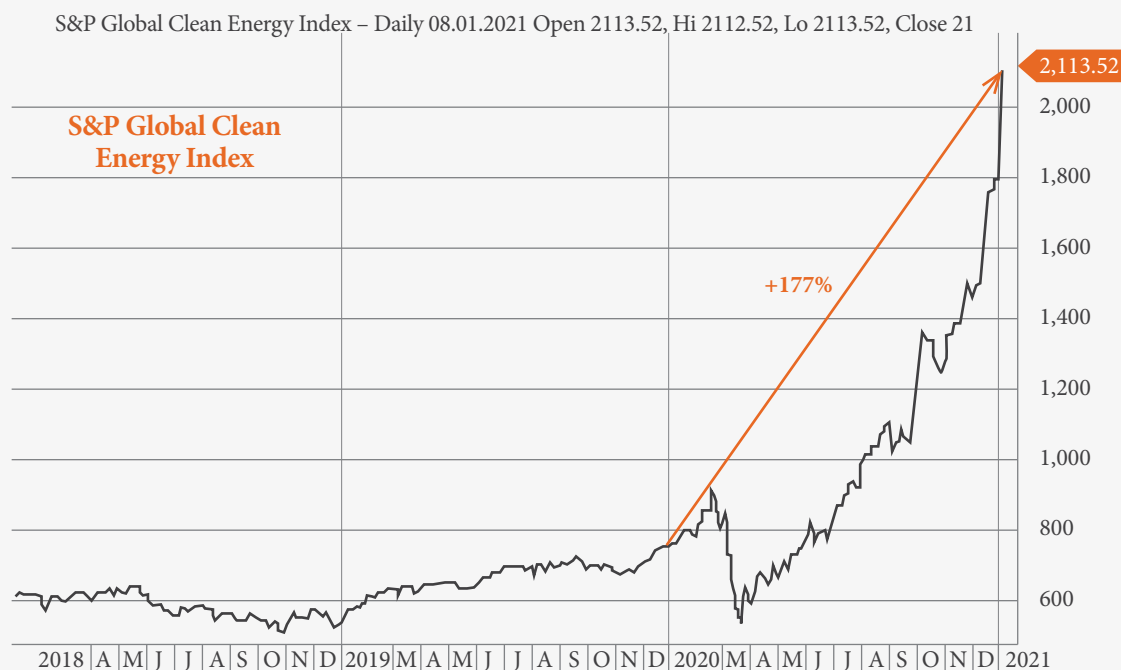
Kolejnym przykładem może być koszyk spółek „Global Renewables” stworzony przez bank inwestycyjny Goldman Sachs, zawierający akcje przedsiębiorstw z sektora odnawialnych źródeł energii z całego świata. Wartość koszyka w roku 2020 wzrosła o 50% względem roku poprzedniego, a jego średni wskaźnik fundamentalny cena do zysku (C/Z) wynosi 22,3.⁵ Wskaźnik C/Z w najprostszy sposób można określić jako dokładny koszt, jaki płacimy na giełdzie za 1 złotówkę rocznego zysku netto spółki⁶. Wartość 22,3 według kryteriów uznaje się za wysoką, a akcje spółek charakteryzujące się taką wartością uznaje się za drogie⁷. Jest to jeden z przykładów świadczących o wysokich wycenach spółek odnawialnych źródeł energii. Pokazuje to wiarę inwestorów w utrzymanie się trendu i dobre perspektywy spółek zajmujących się zieloną energią. Widoczny jest również napływ kapitału do funduszy ESG (Environmental, Social, Governance), czyli funduszy inwestujących w spółki związane z zrównoważonym rozwojem, społeczną odpowiedzialnością i ochroną środowiska (przykładem może

m.in. polski fundusz PKO Globalny Fundusz Ekologii i Odpowiedzialności Społecznej). Polityka ESG to wybiórcze podejście do inwestowania w spółki, w których kluczowym czynnikiem jest wpływ na społeczeństwo. Wśród preferowanych rodzajów spółek funduszy ESG znajdują się przede wszystkim spółki odnawialnych źródeł energii.⁸ Według raportu Investthink (think tanku promującego wiedzę o rynkach kapitałowych i racjonalnym inwestowaniu) w październiku 2020 roku około 25% światowych inwestycji na rynku kapitałowym stanowiły inwestycje zgodne z duchem ESG⁹. Globalna pandemia COVID-19 nie zatrzymała rozwoju spółek zielonej energii, co mogło sprawić wrażenie, że sektor OZE jest niewrażliwy na zmiany cyklu koniunkturalnego. Natomiast w rzeczywistości można uznać za bardziej prawdopodobne utrzymanie rozpędu, którego branża zaczęła nabierać w poprzednich latach.

POLITYKA ENERGETYCZNA I KWESTIE DOTYCZĄCE KLIMATU

Wpływ na rozwój zielonej energii mogą mieć programy rządowe państw m.in. takie jak „Mój prąd”, który działa w Polsce od 2019 roku. Jest to program dofinansowujący mikroinstalacje fotowoltaiczne dla gospodarstw domowych. Program ma na celu

Wykres nr. 1: S&P Global Clean Energy od 2018 roku w USD

m.in. spełnienie umów międzynarodowych dotyczących energii odnawialnej przez Polskę. Jednym ze światowych porozumień w kwestii ekologii jest Porozumienie Paryskie ratyfikowane przez 188 państw, w ramach którego Unia Europejska zobowiązała się do redukcji gazów cieplarnianych o co najmniej 40% (przy czym w 2020 roku zaktualizowano ten cel do 55%) do 2030 roku¹⁰. W osiągnięciu tego celu Unii Europejskiej mają pomóc inwestycje w zieloną energię. Raport Komisji Europejskiej wskazuje, że odnawialne źródła energii stanowią już 40% miksu energetycznego Unii Europejskiej. Ponadto do Porozumienia Paryskiego wracają Stany Zjednoczone. Wystąpiły one z porozumienia podczas kadencji poprzedniego prezydenta - Donalda Trumpa. Nowo zaprzysiężony prezydent Joe Biden już pierwszego dnia pełnienia urzędu podpisał akt wykonawczy w sprawie powrotu USA do Porozumienia Paryskiego. Postulatami w kampanii prezydenckiej nowego prezydenta było m.in. zupełne wyeliminowanie emisji CO₂ w energetyce do 2035 roku. Narzędziem realizacji tego celu będą zapowiadane inwestycje w postaci 2 bilionów dolarów funduszy federalnych do przeznaczenia na działania klimatyczne. Za ogromny wzrost branży OZE odpowiadają też Chiny. Wzrost energii ze źródeł odnawialnych w Państwie Środka w głównym stopniu pochodził z elektrowni wodnych.¹¹ Chiny obecnie są pionierem w produkcji energii pochodzącej z wody (na początku 2020 roku 4 z 10

największych elektrowni świata znajdowało się w Chinach). Ponadto Chińska Republika Ludowa jest w trakcie modernizacji energetyki. Strategia energetyczna Komunistycznej Partii Chin „Energy in China’s New Era” zamierza opierać się na innowacyjności i nowych technologiach. Zakłada ona m.in. produkowanie wysokiej jakości energii przy jednoczesnym wystrzeganiu się niszczenia środowiska czy dotacje na inwestycje dla rodzimych przedsiębiorstw¹².

DALSZE PERSPEKTYWY SEKTORA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Wiele wskazuje na dalszy rozwój sektora odnawialnych źródeł energii. Istnieją przesłanki, które mogą utwierdzić inwestorów co do dobrych perspektyw branży w długim terminie. Nawet pandemia COVID-19 nie była w stanie przerwać tendencji wzrostowej. Kluczowe jest zaangażowanie największych światowych mocarstw w kwestie klimatyczne. Wzrasta świadomość ludzi na świecie dotycząca ekologii i przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych, pozytywnie wpływających na społeczeństwo. Ważny jest również czynnik ekonomiczny. Gospodarstwa domowe zaczęły zdawać sobie sprawę z korzyści jakie daje energia pochodząca z odnawialnych

źródeł, zwłaszcza przy sprzyjających okolicznościach takich jak dofinansowania rządowe.

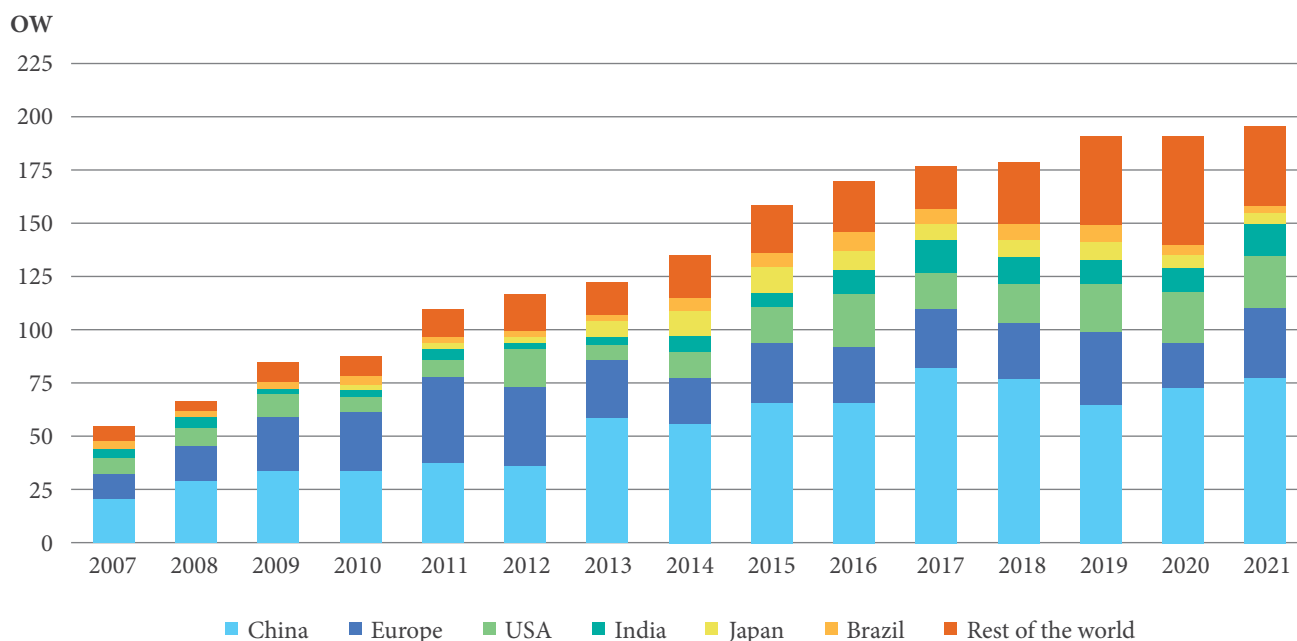
Bibliografia:

1. K.Tomaszewski – Odnawialne źródła energii w Polsce – perspektywa lokalna i regionalna, 2020
2. A.Grudziński, A.Sulich – Zielone miejsca pracy – element przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora odnawialnych źródeł energii, 2018.
3. A.Rokicki – Jak inwestować na giełdzie i osiągać zysk, PWN, 2017.
4. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/analizy/20201202/ekologiczne-inwestycje-prognoza-goldman-sachs>, dostęp 8.03.2021.
5. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/oze/20210111/przyszlosc-oze>, dostęp 10.03.2021.
6. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Gieldowy-boom-na-fotowoltaike-7744424.html>, dostęp 10.03.2021.
7. <https://comparic.pl/wskaznik-cena-zysk-c-z-p-e-dowiedz-sie-jak-zniego-korzystac/>, dostęp 12.03.2021.
8. <https://pieniadze.rp.pl/inwestycje/24984-esg-zrownowazone-inwestowanie>, dostęp 11.03.2021.
9. <https://www.analizy.pl/tylko-u-nas/25496/odpowiedzialne-inwestycje-esg-a-polskie-fundusze>, dostęp 11.03.2021.
10. <https://biznesalert.pl/perzynski-oze-oczko-chiny-usa-europa-lider-sektor-strategia-energetyczna-energetyka/>, dostęp 12.03.2021.
11. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/oze/20210118/odnawialne-zrodla-energii-prognozy>, dostęp 12.03.2021.
12. https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_pl, dostęp 12.03.2021.

Przypisy:

1. K.Tomaszewski – Odnawialne źródła energii w Polsce – perspektywa lokalna i regionalna, 2020.
2. A.Grudziński, A.Sulich – Zielone miejsca pracy – element przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora odnawialnych źródeł energii, 2018.
3. A.Grudziński, A.Sulich – Zielone miejsca pracy – element przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora odnawialnych źródeł energii, 2018.
4. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Gieldowy-boom-na-fotowoltaike-7744424.html>, dostęp 10.03.2021.
5. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/analizy/20201202/ekologiczne-inwestycje-prognoza-goldman-sachs>, dostęp 8.03.2021.
6. A.Rokicki – Jak inwestować na giełdzie i osiągać zysk, PWN, 2017.
7. <https://comparic.pl/wskaznik-cena-zysk-c-z-p-e-dowiedz-sie-jak-zniego-korzystac/>, dostęp 12.03.2021.
8. <https://www.analizy.pl/tylko-u-nas/25496/odpowiedzialne-inwestycje-esg-a-polskie-fundusze>, dostęp 11.03.2021.
9. <https://pieniadze.rp.pl/inwestycje/24984-esg-zrownowazone-inwestowanie>.
10. https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_pl, dostęp 12.03.2021.
11. <https://strefainwestorow.pl/artykuly/oze/20210118/odnawialne-zrodla-energii-prognozy>, dostęp 12.03.2021.
12. <https://biznesalert.pl/perzynski-oze-oczko-chiny-usa-europa-lider-sektor-strategia-energetyczna-energetyka/>, dostęp 12.03.2021.

Wykres nr.2: Zwiększenie zdolności wytwórczych energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii na świecie

WYWIAD

Z MACIEJEM KOKOTKIEM – WICEPREZESEM ŁÓDZKIEGO DOMU BIZNESU

Honorata Bator: Jesteś wiceprezesem w Łódzkim Domu Biznesu. Czy mógłbyś nam powiedzieć czym się zajmujesz i co należy do Twoich obowiązków?

Maciej Kokotek: Zarządzanie to proces składający się z trzech podstawowych funkcji: delegowania, kontrolowania i rozliczania. I w zasadzie na tym się kończy moja rola (śmiech).

A poważnie to odpowiadam jako Wiceprezes za wszystkie obszary funkcjonowania naszej organizacji. Buduję relacje z klientami, ustalając warunki współpracy. Doradzam w zakresie możliwych form wsparcia pomysłów rozwojowych, poszukuję rozwiązań, tworzę zespoły projektowe, kojarzę partnerów. Na poziomie operacyjnym współtworzę kluczowe projekty, opracowuję strategie rozwoju, biznes plany, ewaluacje i wiele innych opracowań. Jestem także odpowiedzialny za wsparcie zespołu pod kątem działań marketingowych i promocyjnych.

HB: Brzmi imponująco – co najbardziej lubisz w swojej pracy, a co najmniej?

MK: Wielką przyjemność czerpię z wymyślenia i wdrażania nowych, własnych przedsięwzięć jakie realizujemy w ŁDB. Myślenie i działanie projektowe to dla nas codzienność. Proces kreowania, rozwijania jakiegoś nowego pomysłu jest niezwykle twórczy. Powstaje pewna masa krytyczna wstępnych założeń, konkretnych zamierzeń, które analizujemy, weryfikujemy, a potem doprecyzowujemy już te najlepsze z nich. Wdrażanie do gospodarczej praktyki tego, co się samemu wymyśliło, daje niezwykle pozytywnego kopa.

Dla mnie ważny jest też kontakt z klientem. Intensywne rozmowy o potrzebach, zasobach, planach i celach danej organizacji, sprawiają, że się doskonale poznajemy, potem można powiedzieć, że utożsamiamy z partnerem, który wspólnie z nami chce podejmować wysiłek i konkretne działania rozwojowe. Bardzo często jest to mariaż zawierany na lata. Projekty kilkuletnie są z jednej strony wyzwaniem, ale też i wielką przyjemnością, albowiem na koniec dają ogromną satysfakcję z osiągniętych efektów.

HB: Z wykształcenia jesteś politologiem, jednakże pracujesz w trochę innej branży. Co zatem wpłynęło na zmianę zainteresowań i jak udało Ci się znaleźć tę pracę?

MK: Moje zainteresowania w zasadzie się nie zmieniły. Nadal interesuję się sprawami

międzynarodowymi, lubię mieć orientację co się „w świecie” i oczywiście w naszym kraju dzieje. Studia jakie kończyłem na UŁ były dość multidyscyplinarne. Początkowo jako Instytut Stosunków Międzynarodowych, po dwóch chyba latach, przekształcony w Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, o ile mnie pamięć nie myli, nam- jako jednym z pierwszych studentów na UŁ, oferował studia w systemie punktowym, gdzie część przedmiotów była obligatoryjna, a pozostałe dobierało się wedle własnego uznania. Ja akurat lubiłem łączyć ścieżkę politologiczną, z kulturą, mediami, komunikacją. Kino światowe, literatura amerykańska, mass media i stosunki międzynarodowe... oraz cała masa innych ciekawych przedmiotów kształtowało wtedy i kształtuje chyba do dzisiaj, coś co potocznie nazywamy horyzontem myślowym. Takie wielowątkowe myślenie, przywołana przeze mnie wcześniej multidyscyplinarność, przydają mi się w pracy również i dzisiaj. Jestem w stanie usiąść do stołu i rozmawiać o potrzebach, zasobach, możliwościach rozwojowych w oparciu o konkretne projekty, zarówno z szefem firmy budowlanej, lekarzem chcącym wdrożyć nowe sposoby terapii, jak i wójtem planującym uzbrojenie terenów inwestycyjnych w zarządzanej przez siebie gminie. Projekty inwestycyjne bazujące na innowacyjności, skomplikowane projekty badawczo-rozwojowe, przeplatają się w naszej praktyce Łódzkiego Domu Biznesu z projektami promocji polskich marek za granicą, z projektami w obszarze e-usług dla administracji publicznej, projektami edukacyjnymi, czy choćby przedsięwzięciami kierowanymi do startupów i wspierającymi rynek pracy. A wymieniałem tylko wybrane przykłady, bo skala tematyki z jaką przychodzi nam się mierzyć jest naprawdę bardzo szeroka. Praca specjalnie mnie nie szukała. Miejsce, w którym obecnie jestem, to wypadkowa odważnych decyzji, potrzeby zmiany środowiska i wielu rozmów z partnerami i przyjaciółmi, którzy podjęli decyzję, że chcą ze mną coś wspólnie zrobić, stworzyć nową formułę profesjonalnego doradztwa dla biznesu, świata nauki i samorządów. Będziemy konsekwentnie budować Instytucję Otoczenia Biznesu jaką jest ŁDB, albowiem mamy świadomość ogromnych deficytów i zapotrzebowania rynkowego na takie wsparcie jakie oferujemy.

HB: Będąc przy temacie wykształcenia, chciałabym zapytać Cię o bycie mentorem i członkiem jury w konkursie EkSoc Startup realizowanym na wydziale

Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Co Cię skłoniło do udziału w tym projekcie?

MK: Dla mnie osobiście zastanawiające było, czy to co mamy do powiedzenia jako doradcy ŁDB będzie ciekawe dla studentów, młodych ludzi będących dopiero na początkowym etapie swojej zawodowej drogi. Odzew był pozytywny. Okazało się, że nasza wiedza jest przydatna, pojawił się uśmiech satysfakcji i decyzja o mocniejszym zaznaczeniu swojej obecności. Po drugie ważne dla nas jako IOB (Instytucja Otoczenia Biznesu) było budowanie relacji. Z jednej strony z tak ważnym partnerem jakim jest UŁ, Wydział Ek-Soc i Rada Biznesu, z drugiej strony z pomysłodawcami konkursu, do których należą Pani dr hab. Agnieszka Kurczewska i dr hab. Tomasz Dorożyński oraz wspierający ich pozostali przedstawiciele Wydziału. Stworzyli oni wspaniałą grupę ludzi, skupili w Radzie wielu szefów firm, osób zarządzających wiodącymi przedsiębiorstwami różnych branż w województwie łódzkim, praktyków biznesu, coachów, doradców oraz zarazili nas wszystkich ideą merytorycznej pomocy dla akademickiej przedsiębiorczości. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości, uruchamiania własnych biznesów przybrała praktyczny wymiar i o to nam wszystkim chodziło.

HB: Czy uważasz, że tego typu projekty mają realny wpływ na rozwój studentów?

MK: Jak najbardziej. Poszerzają ich horyzont, zdolności poznawcze, dają nowe bodźce, uruchamiają procesy myślowe w nowych obszarach. W ŁDB często powtarzamy, że jak „nie siejesz ziarna, to nie zbierasz plonów”, co dla nas oznacza, że w każdej nawet z pozoru małej czynności, inicjatywie, działaniu czy spotkaniu, jest coś wartościowego, często coś, np. jakiś przyszły efekt, którego w ogóle byśmy się nie spodziewali. Co więcej, uczestnicy konkursu wybrani do ścisłego finału, otrzymują nieodpłatnie pakiet konkretnej wiedzy przekazywanej przez praktyków w formie szkoleń, spotkań, sesji mentoringowych. Wierzę, że czerpią z nich jak najwięcej. Ja osobiście do dziś mam stały kontakt z moim podopiecznym Jankiem Dudziakiem z inicjatywy Galapago. Zawsze może na mnie liczyć, zadzwonić, skonsultować swoje pomysły.

HB: Jeśli miałbyś dać radę młodemu człowiekowi jak osiągnąć sukces, to co by to było?

MK: Jak osiągnąć sukces, czy jak być szczęśliwym?

Nie każdy bowiem musi dążyć do sukcesu, tego, który w najbardziej powszechnym rozumieniu oznacza bycie bogatym, sławnym, posiadającym uznanie innych.

Nie ma jednej definicji sukcesu. Nie ma tym samym jednej rady na jego osiągnięcie. Dla jednego sukces będzie wypadkową spokojnego życia w zdrowiu, ze szczęśliwą rodziną, w oparciu o stabilne przychody generowane niekoniecznie w wyniku prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Dla innego właśnie liczba zer na koncie będzie definiowała jego własny sukces.

Ja ani nie posiadam monopolu na wiedzę, ani sukcesów, które dawałyby mi wystarczającą legitymację do wypowiadania się w tej mierze, dawania rad. Profesor Bartoszewski, który jest dla mnie jednym z największych autorytetów, mawiał „w życiu warto być przyzwoitym człowiekiem”.

Studenci, późniejsi absolwenci wyższych uczelni, mają obecnie ogromne możliwości. Mam świadomość, że w tej mnogości bardzo łatwo się jednocześnie zagubić. Ze swej strony powtarzam, aby być aktywnym, wykorzystywać każdą szansę do rozwoju, pielęgnować wewnętrzne potencjały i budować relacje z ludźmi. No i oczywiście należy ciężko pracować. Ktoś kiedyś powiedział: „w drodze na szczyt nie ma windy, tam zawsze wiodą schody”.

HB: Jak zatem być efektywnym w życiu zawodowym i mieć przestrzeń na realizację swoich prywatnych celów, marzeń i pasji?

MK: Ważne są planowanie i organizacja. Również priorytetyzacja zadań i czynności, oraz zarządzanie sobą i własną energią w czasie. Kolejna istotna umiejętność to delegowanie zadań i odwaga w rezygnowaniu z przedsięwzięć i tematów, które pojawiają się w znacznej ilości i nie rokują na przyszłość. To tylko niektóre ze sposobów, aby osiągnąć tzw. work life balance. Jednak, kiedy angażujemy się całym sercem w podejmowane przez nas przedsięwzięcia, wtedy bardzo łatwo się zatracić. Ja to nazywam „funkcjonowaniem na autopilocie”, kiedy trudno jest się nam samemu ograniczyć w pracy, bo cel jaki chcemy osiągnąć zaślepią i powoduje, że inne rzeczy przestają się liczyć.

HB: Prywatnie kochasz biegać, w związku z tym, czy osoba na stanowisku Wiceprezesa Zarządu może mieć czas na życie prywatne? Czy może wiąże się to z pracą 7 dni w tygodniu od świtu do zmierzchu?

MK: Prowadząc własną działalność gospodarczą musimy być świadomi, że nie da się zaangażować „na pół gwizdka”. Nieustannie myślimy o wszystkim co jest z tym związane. Niemniej jednak to kluczowe, aby potrafić

się wyłączyć, „przewietrzyć głowę”, zmienić środowisko, naładować nasze wewnętrzne baterie. Trener triathlonu, z którym współpracuję zwykły mawiać: „kiedy jesteś w domu to bądź wyłącznie z i dla rodziny, kiedy trenujesz to trenuj, a kiedy pracujesz to zajmij się całkowicie pracą”. Ja staram się stosować tę zasadę, choć w praktyce nie jest to takie proste. Na szczęście, wspólnie z żoną dzielimy nasze biegowe pasje więc mamy dla siebie dużo wzajemnej wyrozumiałości. Choć ona zdecydowanie ma jej więcej dla mnie.

HB: Bardzo dziękuję za rozmowę.

Wywiad przeprowadziła:
Honorata Bator
h.bator@progress.org.pl

FINANCE WEEK

Finance Week to projekt organizowany przez Studenckie Koło Naukowe Progress. Obejmuje on cykl bezpłatnych szkoleń i prelekcji dla studentów, na których omawiane są zagadnienia ze świata szeroko pojętej tematyki ekonomii, finansów, rachunkowości, marketingu, rynku kapitałowego, działalności gospodarczej, zarządzania, a także umiejętności miękkich.

Już w dniach 10-14 maja 2021 roku odbędzie się kolejna, XIV edycja Finance Weeku. Tym razem w formie online. Zapraszamy wszystkich zainteresowanych szkoleniami do obserwowania naszego profilu na Facebook'u w celu uzyskania dokładniejszych informacji.

<https://www.facebook.com/financew>

PROGRAM „CZYSZE POWIETRZE” – TEORIA I PRAKTYKA

Agnieszka Cibor

cibor.agnieszka@gmail.com

Ekonomia,

*Rachunkowość i Zarządzanie Finansami,
Uniwersytet Jagielloński*

PROGRAM „CZYSZE POWIETRZE” ETYMOLOGIA POWSTANIA

Jakość życia w dużej mierze zależy od warunków w jakich przebywamy. Dbanie o ekologię i ochronę środowiska nie jest zjawiskiem nowym, jednak o coś tak bardzo podstawowego jak powietrze, którym oddychamy zaczęto się zajmować stosunkowo niedawno. Co więcej sam problem jakości

powietrza i poziomu zanieczyszczeń został nagłośniony przez oddolne inicjatywy obywatelskie. W 2012 r. w Krakowie dobowe normy zanieczyszczenia powietrza zostały przekroczone o kilkaset procent. Sprawę w mediach społecznościowych zaczęła nagłaśniać organizacja o nazwie „Krakowski alarm smogowy”, która w ramach protestu wobec biernej polityki miasta w tej sprawie zorganizowała tzw.: „Siwy protest”. Ten obywatelski ruch uruchomił zainteresowanie społeczne tematem smogu i był początkiem wielkiej zmiany na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce. W 2015 roku została uchwalona nowelizacja ustawy „Prawo o ochronie środowiska”, która otworzyła drogę do przyjęcia uchwał antysmogowych dla Małopolski (m.in.: Uchwały ze stycznia 2017 r., która dotyczyła zakazu używania paliw stałych na potrzeby ogrzewania domów od 1 września 2019 r.). Władze

miasta także podjęły działania celem wsparcia mniej zamożnych mieszkańców w wymianie kotłów grzewczych, dzięki czemu przez 2,5 roku udało się wymienić większość starych, nie spełniających norm ekologicznych pieców. Miasto podjęło skuteczną walkę ze smogiem, co można zaobserwować na mapach punktów pomiaru zanieczyszczeń, jednak wciąż niepokoją dane z tzw.; Obwarzanka krakowskiego, czyli gmin ościennych miasta. Na terenie Aglomeracji nie obowiązuje zakaz palenia paliwami stałymi, nie ma także dostępu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Sytuacja ta obrazuje rozległość zjawiska smogu i potrzeby kompleksowych działań na obszarze całego kraju. Do wdrożenia tych strategicznych działań ma posłużyć program „Czyste powietrze”.

Źródło: <https://smoglab.pl/wp-content/uploads/2017/10/KAS-750x375@2x.jpg>

Źródło: https://pliki.portalsamorzadowy.pl/i/16/81/93/168193_r0_940.jpg

DWA FILARY PROGRAMU

Obecnie program „Czyste powietrze” składa się z dwóch filarów: dofinansowania w postaci refundacji części kosztów poniesionych na termomodernizację oraz ulgi termomodernizacyjnej. Dofinansowanie jest przyznawane w dwóch progach dochodowych: dla Beneficjentów uprawnionych do podstawowego poziomu dofinansowania (o dochodzie rocznym nie przekraczającym kwoty 100 000 zł), oraz dla beneficjentów uprawnionych do podwyższonego poziomu dofinansowania (Gdzie przeciętny miesięczny dochód na jednego członka ich

gospodarstwa domowego nie przekracza kwoty:

- 1400 zł w gospodarstwie wieloosobowym
- 1960 zł w gospodarstwie jednoosobowym)¹

Średni poziom dofinansowania waha się między 30-60% w zależności od progu dochodowego i rodzaju działania. Do głównych rodzajów dofinansowań można zaliczyć: wymianę kotła, zakup pompy ciepła czy stolarkę okienną i drzwiową. Kompleksowość działania, a więc przeznaczenie środków nie tylko na wymianę źródła ciepła, ale także kosztów związanych z termoizolacją

budynku ma tu duże znaczenie. Pozwoli to na oszczędne wykorzystanie pozyskiwanej z ekologicznego źródła ciepła energii.

Drugim filarem programu jest tzw. Ulga termomodernizacyjna. Pozwala ona odliczyć od dochodu do 53 tysięcy złotych rocznie na wydatki poniesione na inwestycje ekologiczne związane z termomodernizacją (np.; docieplenie domu). Ulga wprowadzona została 1 stycznia 2019 r. i w pierwszym roku obowiązywania skorzystało z niej 196 tys. osób, odliczając w ten sposób 2,8 mld zł. (średnio 14 tys. na osobę)². Dla porównania, ciesząca się największą popularnością ulga

„Czyste powietrze” w liczbach

około 600

TYLE GMIN ZGŁOSIŁO
CHĘĆ WSPÓŁPRACY
PRZY REALIZACJI
PROGRAMU „CZYSZTE
POWIETRZE”

TYLE RZĄD
MA PRZEZNACZYĆ
NA PROGRAM „CZYSZTE
POWIETRZE” W CIĄGU
10 LAT, Z TEGO
OK. 60 MLD ZŁ TO
DOTACJE Z UE, KTÓRE
MAJĄ RUSZYĆ PO 2021 R.

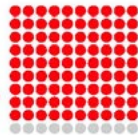
3-4 mln

W TYLU DOMACH
JEDNORODZINNYCH
RZĄD ZAMIERZA WYMIENIĆ ŹRÓDŁA
OGRZEWANIA I PRZEPROWADZIĆ
TERMO-
MODER-
NIZACJĘ

90 proc.

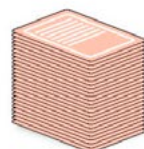
TAKA CZĘŚĆ
KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH
MOŻE BYĆ DOFINANSOWANA
W RAMACH PROGRAMU „CZYSZTE
POWIETRZE” (MAKSYMALNIE)

DO 53
TYS. ZŁ

OD 7
TYS. ZŁ

TAK WYSOKĄ DOTACJĘ MOŻNA
DOSTAĆ W RAMACH PROGRAMU,
ZALEŻNIE OD ZAROBKÓW

około
15 tys.

TYLE UMÓW NA WYPŁATĘ
DOFINANSOWANIA JUŻ PODPISANO

Źródło: Ministerstwo Środowiska, NFOŚiGW

© P NS

prorodzinna została wykorzystana przez 4,7 mln podatników. Łącznie odliczyli od podatku 5,6 mld zł. Duże zainteresowanie ulgą termomodernizacyjną w pierwszym roku jej obowiązywania świadczyć może o coraz większej dbałości Polaków o ekologię nawet jeżeli wiąże się to z koniecznością ponoszenia większych nakładów inwestycyjnych. Rozwiązania takie jak przydomowa instalacja fotowoltaiczna jest nie tylko poszerzeniem i uzupełnieniem źródeł pozyskiwania energii, ale dzięki producenckiemu modelowi wykorzystania energii instalacja taka może okazać się inwestycją, która zwróci się w przeciągu kilku lat.

2020 – CZAS ZMIANY

Wybuch pandemii w 2020 r. spowodował ruch na rynku nieruchomości i zwiększenie inwestycji w domy jednorodzinne na obszarach mniej zaludnionych. Jest to sygnał, który pozwala stwierdzić coraz większą dbałość o stan zdrowia Polaków. Coś tak podstawowego jak oddech w obecnej sytuacji utrudniają nam maski ochronne, ale nie tylko wirus niesie śmiertelne zagrożenie. Są to także zawieszony w powietrzu pyły i substancje silnie trujące, które być może nie zabijają z dnia na dzień, ale powoli i systematycznie zwiększają żniwo ofiar. W obliczu pandemii stanęliśmy przed bardzo ważnym wyzwaniem – solidarności społecznej. W naszych rękach leży odpowiedzialność nie tylko za własne zdrowie i życie, ale przede wszystkim osób bardziej zagrożonych, którzy znajdują się w grupie ryzyka. Ta trudna lekcja pozwoliła jednak na wykształcenie pozytywnych postaw tzw.: racjonalności ekologicznej, działań nieracjonalnych z punktu widzenia indywidualnego agenta ekonomicznego, ale racjonalne dla ogółu populacji. Nie dążymy już za wszelką cenę do maksymalizacji użyteczności pod względem jednostkowych korzyści. Coraz częściej rezygnujemy z nich na rzecz innych, a osoby które nie przestrzegają świadomie norm spotykają się z sankcjami prawnymi i moralnymi. Racjonalna odpowiedzialność za podejmowane decyzje dotyczy także przyszłych pokoleń i tego jak będzie wyglądał świat, jeżeli pewne działania nie zostaną podjęte już teraz.

PROGRAM „CZyste Powietrze” – PRAKTYKA

Idea programu „Czyste powietrze” jest jak najbardziej zasadna, ale wiele należy

jeszcze zmienić, aby poprawić efektywność programu. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza są przestarzałe źródła ciepła na terenach, bez dostępu do sieci ciepłowniczej. Często oprócz środków pieniężnych przeznaczonych na poprawę jakości powietrza jakim oddychamy, potrzebne są także kampanie informacyjne, które poprawią świadomość społeczną. Oddolne inicjatywy obywatelskie są tutaj olbrzymią wartością. Niestety, często w świadomości wielu Polaków tkwi przekonanie, że jeżeli wykroczenie nie zostało udowodnione to tak jakby go nie było, a przecież wciąż zdarza się wypalanie śmieci, często z toksycznych tworzyw sztucznych w przydomowych piecach.

Kolejnym aspektem są urzędy gmin ich współpraca z regionalnymi oddziałami FOŚiGW. Jest to niezmiernie istotne, aby osoby o ograniczonym dostępie do tych jednostek mogły złożyć wniosek o dofinansowanie wymiany źródła ciepła w urzędzie gminy, wraz z możliwością skorzystania ze wsparcia odpowiedniego urzędnika przy wypełnianiu wniosku. Gminy powinny także aktywnie wyszukiwać osoby ubogie energetycznie i wspierać je w procesie pozyskiwania środków z programu „Czyste powietrze”.

Ważną kwestią jest też współpraca z bankami i wypracowanie instrumentów finansowych w postaci preferencyjnych pożyczek na finansowanie inwestycji związanych z termomodernizacją. Program „Czyste powietrze” jest oparty o refundację poniesionych kosztów, a jednorazowy wydatek rządu kilkunastu tysięcy złotych jest poza zasięgiem wielu ubogich energetycznie gospodarstw, które stanowią większość źródeł zanieczyszczeń powietrza w Polsce. Istotną kwestią jest także uproszczony sposób oceny wniosków z precyzyjnie określonym maksymalnym terminem oczekiwania na decyzję. Mechanizm ten pozwoli bankom w łatwiejszy sposób udzielać pożyczek na ten cel, zwłaszcza jeżeli w kolejnej perspektywie budżetowej UE program ten będzie współfinansowany także ze środków wspólnotowych. Ponadto ulga termomodernizacyjna powinna być powiązana z posiadaniem przez podatnika źródła ciepła zgodnego z uchwałą anty-smogową obowiązująca na terenie gminy którą zamieszkuje. Dzięki temu rozwiązaniu premii ulgą będą podatnicy, którzy w istotny sposób przyczyniają się do redukcji zanieczyszczenia powietrza.

Program „Czyste powietrze” jest niewątpliwie krokiem w dobrą stronę w walce o ochronę środowiska i jakości powietrza jakim

oddychamy. Jest to sprawa priorytetowa i tak też powinna być traktowana przez wszystkie podmioty w nim uczestniczące. Większe zaangażowanie urzędów gmin w proces jest więc niezbędne do osiągnięcia pełnej efektywności programu poprzez skuteczne dotarcie do osób ubogich energetycznie. Ważnym aspektem jest także współpraca z sektorem pozarządowym w celu poprawy świadomości obywateli na temat programu. Należy także wypracować mechanizm współpracy z sektorem bankowym w pośrednim udziale w programie, zwiększeniu zakresu oferowanych produktów finansowych, która zwiększy dostępność do programu, nie tylko w sensie finansowym, ale także pod względem fizycznej dostępności – dzięki rozbudowanej sieci oddziałów.

Wyżej wymienione działania z pewnością pomogą rozwinąć program „Czyste powietrze” oraz zwiększyć jego dostępność i efektywność. Czyste powietrze nie jest tylko kwestią jakości życia, ale także społecznej odpowiedzialności nas wszystkich za życie przyszłych pokoleń. Jest więc kwestią fundamentalną i powinna być traktowana priorytetowo, także jeżeli chodzi o środki finansowe, przeznaczone na ten cel.

Bibliografia:

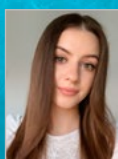
- ADAMCZYK W., (2000) Ekobilans w ocenie środowiskowej procesów i produktów, *Problemy ekologii*, t. 4, nr 1, s. 17–21.
- ADAMCZYK W., (2001) Zarys metod ekobilansowania, *Problemy ekologii*, t. 5, nr 1, s. 21–25
- Another climate milestone on Mauna loa, dostępne w internecie: www.research.noaa.gov/article/artMid/587/articleId/2362/another-climate-milestone-falls-at-n0aa-s-Mauna-loa-observatory (dostęp III 2021).
- BROZEK B., *Umysł prawnicy*, Kraków 2018
- GORZYŃSKI J., *Podstawy analizy środowiskowej wyrobów i obiektów*, Wydawnictwo naukowo-techniczne, 2007.
- HOHOL M., *Wyjaśnić umysł. Struktura teorii neurokognitywnych*, Co-pernicus Center Press, Kraków 2017.
- KHANEMAN D., *Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym*, tłum. P. Szymczak, Media Rodzina, Poznań 2012; G. Gigerenzer, W. Gaissmaier, *Heuristic decision making*, „The Annual Review of Psychology” 62, 2011, s. 51–82.
- KOWALSKI Z., KULCZYCKA J., GÓRALCZYK M., *Ekologiczna ocena cyklu życia procesów wytwórczych (lca)*, Wydawnictwo naukowe Pwn. Warszawa 2007
- KULCZYCKA J. (2015) „Ocena środowiskowa systemu energii w Polsce”. dostępne w internecie: www.zielonewydarzenia.pl/files/pliki/Kulczycka_Ocena_rodzowiskowa_systemu_energii_w_Polsce.pdf. (dostęp III 2021)
- KADRAŚ A., 400 ppm po raz drugi! naukaoklimacie.pl. dostępne w internecie: www.naukaoklimacie.pl/aktualnosci/400-ppm-po-raz-druzi-50 (dostęp III 2021)
- LEWANDOWSKI P., KIEŁCZEWSKA A., ZIOŁKOWSKA (ŚWIECICKA) K., *Zjawisko ubóstwa energetycznego w Polsce, w tym ze szczególnym uwzględnieniem zamieszkujących w domach jednorodzinnych*. ibS research report 02/2018.1
- LEWANDOWSKI P., SAŁACH K., (2018). *Pomiar ubóstwa energetycznego na podstawie danych bbgd – metodologia i zastosowanie*. ibS research report 01/2018.
- POPKIEWICZ M., (2016) *Rewolucja energetyczna. ale po co?* Wydawnictwo Sonia draga, Katowice 2016
- ROŻAŃSKI K., RÓZAŃSKI, K. *Antropogeniczne zmiany klimatu: mit czy rzeczywistość? Postępy fizyki*, 53d(162–168). (2002)
- RUTKOWSKI J., SAŁACH K., SZPORA A., ZIOŁKOWSKA (ŚWIECICKA) K., (2018). *Jak ograniczyć skalę ubóstwa energetycznego w Polsce?* ibS Policy Paper 01/2018.
- WEISBERG R., *Creativity*, John Wiley and Sons, Hoboken 2006
- Zrównoważone miasta. *Poprawa jakości powietrza w Polsce w 2018 r.* <https://ungc.org.pl/wp-content/uploads/2018/12/Zr%C3%B3wnowa%C5%BConie-Miasta.-Poprawa-jako%C5%9Bci-powietrza-w-Polsce-2018.pdf> (dostęp III 2021)

Przypisy

- <http://czystepowietrze.gov.pl/wez-dofinansowanie/>
- <https://www.rp.pl/Podatki/303099894-Mimo-wiekszej-ilosci-ulg-w-PIT-wplywy-do-budzetu-panstwa-wzrosly.html> (dostęp III 2021)

OPAKOWANIA WIELOKROTNEGO UŻYTKU NA RZECZ „ZAZIELENIA” HANDLU ELEKTRONICZNEGO

Paulina Siekierska

paulinasiekierska@onet.pl

Logistyka,

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

WPROWADZENIE

Handel elektroniczny rozwija się bardzo dynamicznie. Każdego roku zakupy *online* cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Obecnie zyskały wielu nowych klientów ze względu na pandemię COVID-19. W przeszłości na zamówienie produktów *online* decydowały się osoby młode, pracujące oraz lepiej zarabiające. Aktualnie kupujący są w różnym wieku oraz przynależą do różnych grup społeczno-ekonomicznych¹. Zmiana preferencji jest spowodowana kilkoma czynnikami, na przykład: sze-roka gama artykułów, lepsza dostępność

produktów, możliwość porównania cen, dostawy do dowolnego miejsca, wygoda, szybka i łatwa forma dokonywania zakupu oraz ewentualnego zwrotu. W przypadku trwającej pandemii istotne również okazały się dostawy bezkontaktowe najpotrzebniejszych artykułów, w tym produktów żywnościowych. Zakupy *online* prowadzą jednak do zwiększenia ilości opakowań i odpadów opakowaniowych, wykorzystywanych w procesie realizacji zamówienia. Warto też dodać, że produkt, który został zamówiony często wymaga wielokrotnego pakowania. Wynika to m.in. ze zwrotów, które w tym kanale dystrybucji są

znacznie popularniejsze niż przy tradycyjnych zakupach. Skala problemu jest duża pomimo, że świadomość dotycząca ochrony środowiska stała się powszechną wartością w większości państw. Dotychczas, żadna organizacja nie zdecydowała się na zaprezentowanie danych związanych z marnotrawstwem opakowań w odniesieniu do *e-commerce*. Jednak narastający problem odpadów opakowaniowych spotyka się z coraz częstszą krytyką ze strony społeczeństwa². Uzmysławia to potrzebę wdrożenia rozwiązań, zgodnych z koncepcją gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ), co stanowiło przedmiot badania.

Celem artykułu jest analiza rozwoju handlu elektronicznego oraz jego potencjału w zakresie redukcji negatywnego oddziaływania logistyki na środowisko i klimat.

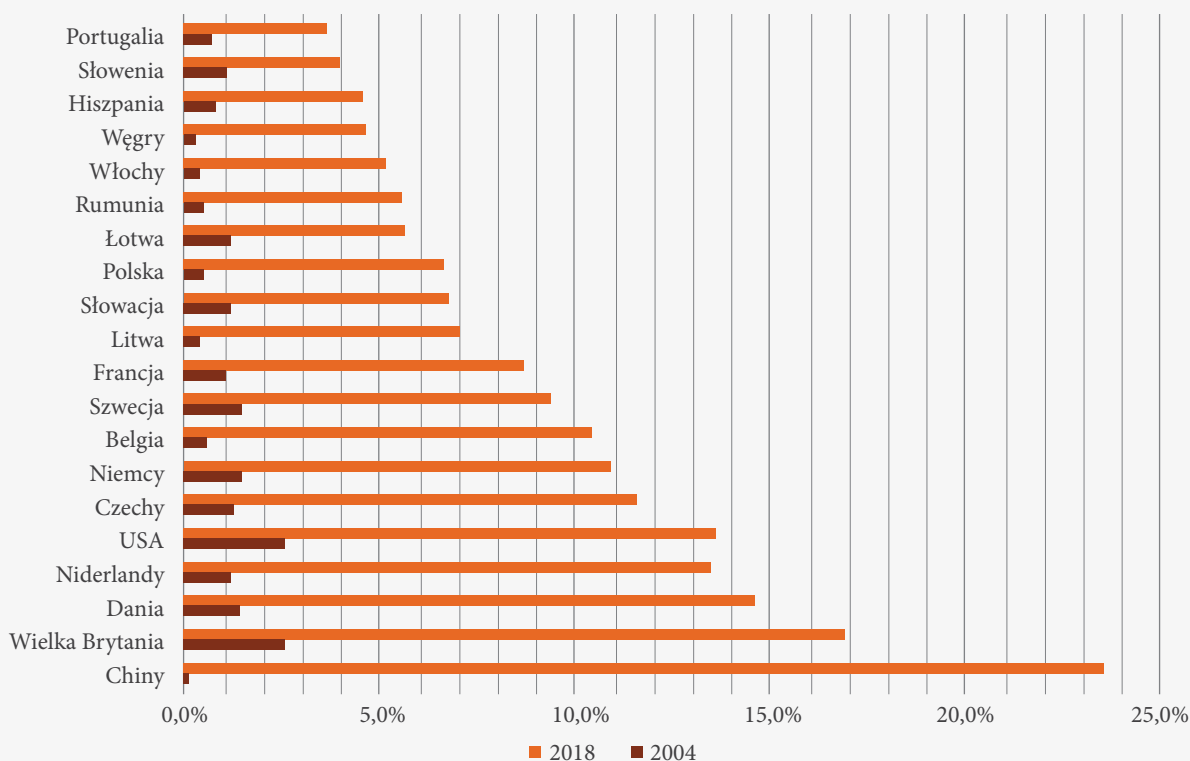
WZROST ZNACZENIA HANDLU ELEKTRONICZNEGO

Osób zainteresowanych zakupami w Internecie z roku na rok przybywa. Wynika to z kilku kluczowych determinant dotyczących zarówno produktu, jak i działań związanych ze złożeniem zamówienia oraz

dokonaniem zwrotu. Dane przedstawione na wykresie 1, dotyczące rozwoju *e-commerce* w wybranych państwach świata, w okresie 2004-2018, potwierdzają systematyczny wzrost znaczenia handlu elektronicznego. W 2004 r. rynek *e-commerce* nie przekraczał 2,6% całego rynku sprzedaży detalicznej. Średni jego udział wynosił wówczas ok. 1% sprzedaży detalicznej ogółem. Największy udział sprzedaży *online* w całkowitej sprzedaży detalicznej osiągnęły USA (2,6%) oraz Wielka Brytania (2,6%), w których to państwach handel elektroniczny rozwinął się najwcześniej. W 2018 r. handel elektroniczny zyskał na znaczeniu we wszystkich

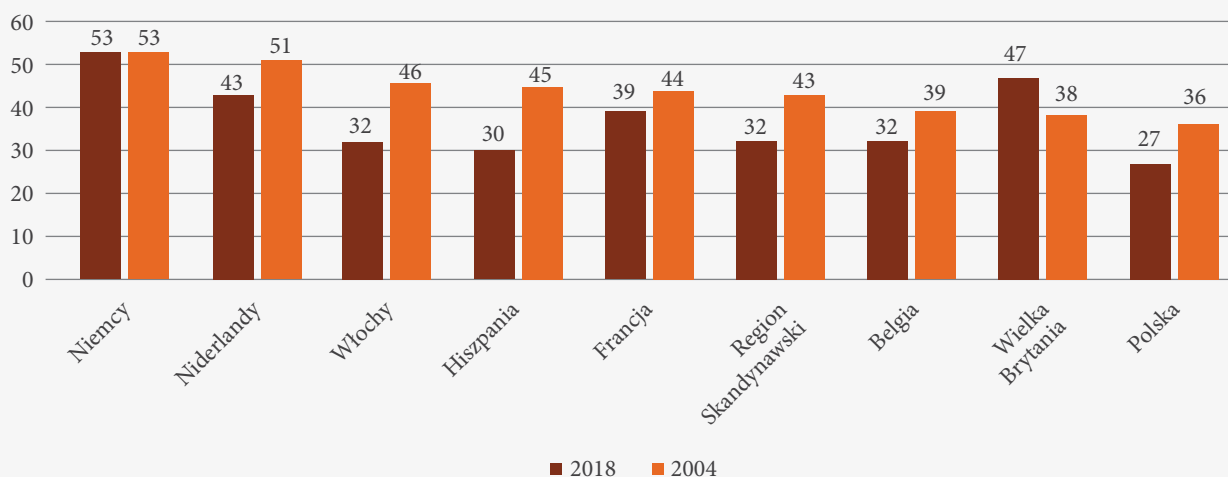
państwach objętych badaniem, stanowiąc średnio ok. 9,5% sprzedaży detalicznej ogółem. Największy udział rynku *e-commerce* w całym rynku handlu detalicznego odnotowano w Chinach (23,7%), Wielkiej Brytanii (17%), Danii (14,7%), Niderlandach (13,7%), USA (13,7%) i Czechach (11,7%). Zmieniające się preferencje klientów co do formy zakupów sprawiają, że przedsiębiorstwa, które chcą utrzymać swoją pozycję na rynku będą musiały zaangażować się w sprzedaż *online* w celu zaspokajania wymagań konsumentów, co przyczyni się do zwiększenia udziału branży *e-commerce* w całym rynku sprzedaży detalicznej.

Wykres 1. Udział rynku e-commerce w rynku sprzedaży detalicznej w 2004 i 2018 r.

Źródło: opracowano na podstawie <https://www.obserwatorfinansowy.pl/in-english/business/growth-of-ecommerce-in-poland-and-new-challenges/>, 15.02.2021.

Wykres 2. Udział zwrotów zakupów w e-sklepach w wybranych państwach Europy (%)

Źródło: opracowano na podstawie <https://businessinsider.com.pl/finanse/handel/handel-w-internecie-w-czasach-koronawirusa-a-zwroty-produktow/45d0r0r>, 15.02.2021.

Obecnie zakupy w tradycyjnych sklepach przeważają nad zamówieniami *online* jednak, prognozy wskazują na wysoką dynamikę zmian w upodobaniach klientów na korzyść handlu *e-commerce*. Kierunek tych zmian potwierdzają badania preferencji zakupowych klientów w USA³. Wynika z nich, że po 2037 r. zakupy internetowe zdominują rynek sprzedaży detalicznej.

Pojawienie się pandemii spowodowało nagłą zmianę preferencji zakupowych u wielu klientów. Sprawilo to, że sklepy realizujące handel elektroniczny odnotowały wyraźny wzrost sprzedaży, zaś tradycyjne częściowo zdecydowały się na rozwój kanału sprzedaży *online*. W Polsce sprzedaż detaliczna przez Internet wzrosła w marcu i kwietniu 2020 r. o blisko 80% w stosunku do wielkości sprzedaży w lutym 2020 r. Tym samym w kwietniu 2020 r. udział handlu elektronicznego w sprzedaży detalicznej ogółem stanowił 12%⁴.

Wzrost zainteresowania zakupami internetowymi pokazuje, że bardzo istotną kwestią staje się odpowiednie gospodarowanie opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, które powstają w wyniku realizacji zamówień klientów i dokonywanych zwrotów.

ZWROTY W HANDLU ELEKTRONICZNYM I ICH WPŁYW NA NADPRODUKCJĘ ODPADÓW

Zainteresowanie zakupami *online* ma istotny wpływ na większą liczbę nadeń przesyłek zwrotnych. Na wykresie 2 zaprezentowano skalę tego zjawiska w wybranych państwach Europy. Z przedstawionych danych wynika, że w 2016 r. wskaźnik zwrotów wynosił średnio 37%, natomiast w 2019 r. osiągnął poziom 44%. Natomiast na najbardziej dojrzałych rynkach *e-commerce*, wartość tego wskaźnika wynosiła 53% (Niemcy) i 51% (Niderlandy).

Z informacji zebranych przez Poczte Polską w ramach e-zwrotu w 2019 r. liczba zwrotów wzrosła o 92% w stosunku do 2018 r. Z prognoz wynika, że pod względem liczby zwrotów polski *e-commerce* zmierza w kierunku dojrzałych rynków Europy Zachodniej. Ustalono, że 97% Polaków robiąc e-zakupy zakłada możliwość dokonania zwrotu⁵. Wysoki odsetek zwrotów zakupów w sklepach *e-commerce* nie

świadczy jednak o niezadowoleniu klientów. Popularnym zjawiskiem jest zamawianie towarów, aby przymierzyć je lub zobaczyć w zaciszu domowym, a następnie podjąć decyzję o zatrzymaniu. Najczęściej do e-sklepów odsyłane są produkty takie jak: odzież, obuwie, domowe urządzenia elektroniczne i artykuły dziecięce. Nadanie paczki zwrotnej skutkuje wielokrotnym pakowaniem produktu. W konsekwencji wzrasta ilość opakowań i odpadów opakowaniowych. Warto podkreślić, że sprzedaż stacjonarna doświadcza kilkukrotnie mniejszej rotacji zwrotów - dotyczy ok. 9% sprzedanych towarów⁶.

WDROŻENIE GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

Gospodarka opakowaniami i odpadami opakowaniowymi stanowi jedno z istotnych wyzwań z jakim musi zmierzyć się zrównoważony rynek *e-commerce* w gospodarce obiegu zamkniętego, w Polsce nazywana również gospodarką okrężną, czy cyrkularną⁷.

Koncepcja GOZ (ang. *circular economy*) ma na celu minimalizowanie ilości odpadów przy uwzględnieniu ochrony środowiska, efektywności energetycznej oraz rozwoju gospodarczego. Początkowo działania GOZ dotyczyły głównie gospodarki odpadami, następnie minimalizacji zużycia zasobów, w tym energii, a następnie wykorzystywania odpadów jako zasobów. Strategia GOZ wywarła również wpływ na sam proces projektowania wyrobu, tak aby był łatwiejszy do ponownego użytku lub recyklingu, a także aby każdy był biodegradowalny lub w pełni podlegał recyklingowi⁸.

W celu przyspieszenia działań w zakresie wdrożenia rozwiązań GOZ powstał sojusz *PackAllience*. Jest to sojusz na rzecz wiedzy, który zrzesza partnerów akademickich i przemysłowych z 4 państw Unii Europejskiej (Hiszpani, Polski, Finlandii i Włoch). W ramach projektu realizowane są szkolenia z zakresu innowacji i budowania zrównoważonych opakowań. Dzięki zdobytej wiedzy uczestnicy będą wspierać i koordynować działania sprzyjające wdrażaniu rozwiązań z zakresu GOZ⁹.

W Polsce rocznie wytwarza się ok. 6 mln ton pojemników, co w przeliczeniu daje ok. 157 kg na jednego mieszkańca. W Unii Europejskiej jest to ok. 180 kg¹⁰. Zauważono jednocześnie, że skala tego problemu wzrasta

o ok. 10% rocznie¹¹. Z kolei na całym świecie każdego roku w obiegu jest ponad 100 mld kartonowych opakowań pochodzących z rynku *e-commerce*, co skutkuje utratą miliarda drzew rocznie¹².

Wdrożenie modelu GOZ umożliwia przedsiębiorstwom sprostać współczesnym wyzwaniom. Można to osiągnąć, dzięki działaniom takim jak ponowne wykorzystywanie materiałów, przedłużanie żywotności produktów oraz wykorzystanie potencjału, który obecnie w dużej części jest marnowany w strumieniu odpadów. Istotne jest to, że coraz więcej przedsiębiorców rozumie skalę oraz wagę problemu dlatego rozpoczęto działania zmierzające do budowania zamkniętych łańcuchów dostaw dla opakowań¹³.

KONCEPCJA „ZAZIELENIA” HANDLU ELEKTRONICZNEGO – OPAKOWANIA WIELOKROTNEGO UŻYTKU

Obecnie istotną kwestią zarówno dla przedsiębiorstw, jak i konsumentów są wartości jakie prezentuje dana marka z uwzględnieniem aspektów środowiskowych i społecznych. Spowodowało to, że branża handlu elektronicznego musiała wdrożyć nowe rozwiązania. Przede wszystkim przedsiębiorstwa musiały zadbać o przyjazne dla środowiska łańcuchy dostaw. Jest to możliwe, dzięki zastosowaniu nowych technologii np. w zakresie wysyłki i odbioru towarów przy minimalizowaniu produkcji odpadów. Ponadto klienci coraz częściej interesują się całym cyklem życia produktu. Na skutek tego producenci są zmuszeni do etycznych zachowań na każdym etapie działalności również w przypadku relacji z pracownikami. Kolejną kwestią jest zrównoważona produkcja. Klienci nie tylko zwracają uwagę na cenę i jakość, ale również na wpływ działalności na środowisko. Przedmiotem szczególnego zainteresowania uczyniono w ostatnim czasie ograniczenie marnotrawstwa, czyli zero odpadów (ang. *zero waste*)¹⁴.

Opakowania w handlu elektronicznym mają szereg zastosowań m.in. służą do zabezpieczenia środowiska oraz ludzi przed szkodliwym wpływem towarów, zabezpieczenia towaru podczas transportu i magazynowania, łatwiejszej identyfikacji towaru oraz ułatwienia

procesu manipulacji¹⁵. Dla klienta jednak głównym celem pakowania jest zapewnienie, że produkt dotrze do niego, bez uszkodzenia i będzie służył mu zgodnie z przeznaczeniem. Ale czy *e-commerce* jest skazany na generowanie odpadów z opakowań? Odpowiedź na to kluczowe pytanie stanowiła punkt zwrotny w strategii funkcjonowania e-sklepów.

Biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie zakupami *online* przedsiębiorstwa nieustannie pracują nad wdrożeniem rozwiązań, które ograniczają negatywny wpływ na środowisko, szczególnie z powodu odpadów. *E-commerce* wywołuje bowiem u klientów coraz częściej sprzeczne emocje. Obecnie popularnymi praktykami jest recykling oraz eliminacja nadprodukcji odpadów w gospodarstwie domowym. Zamawianie produktów jest jednak niezgodne z tymi trendami¹⁶. Klienci za najbardziej nieekologiczne praktyki w branży *e-commerce* uważają: używanie folii do pakowania zamówień (31%), pakowanie produktów w tzw. foliówki (39%), używanie za dużych paczek i wypełniaczy (28%) oraz realizację zamówienia w kilku przesyłkach (23%)¹⁷.

Zgodnie z założeniem GOZ w branży *e-commerce* powstał fiński model biznesowy *RePack*. Jego celem było opracowanie i wdrożenie opakowań wielokrotnego użytku dla handlu elektronicznego. Koperty wykonane zostały z ekologicznych, ale trwałych materiałów, które po rozpakowaniu przesyłki należy odesłać do centrum logistycznego pod Sztokholmem. Tam opakowania są czyszczone i wykorzystywane do wysłania kolejnych paczek. Ich trwałość wynosi 20 cykli. Pozwala to na zredukowanie emisji CO₂ o 80%, w porównaniu do produkcji kolejnej sztuki. Klient samodzielnie może zdecydować jakie opakowanie chce otrzymać. Decyzję podejmuje w końcowym etapie zakupów oraz akceptuje dodatkową opłatę (ok. 3,50 €). W zamian otrzymuje zniżkę do sklepów posiadających opcję *RePack online*, którą może wykorzystać po dokonaniu zwrotu opakowania. *Vocher* można wykorzystać również po oddaniu produktu do sklepu internetowego. Zwrot towaru możliwy jest dzięki systemowi. W opakowaniu znajduje się bowiem wydrukowana etykieta, która ułatwia dokonanie zwrotu. Produkt należy zapakować i odesłać w opakowaniu *RePack*. W badaniu pilotażowym w 2017r. metodą tą zrealizowano 20 tys. dostaw. W 2018 r. liczba ta zwiększyła się do 30 tys.

Oznacza to, że system zapobiegł utylizacji wielu tysięcy opakowań w ciągu dwóch lat. Skutkiem wykorzystania koncepcji było również zredukowanie emisji CO₂¹⁸. Opakowania wielokrotnego użytku planują wdrożyć sklepy internetowe *Zalando*, *Avocadostore*, *Otto* i *Tchibo*.

Wdrożenie opakowaniach wielokrotnego użytku jest ściśle związane z akceptacją klienta, ponieważ wymaga większego zaangażowania, również przez osoby, które nie mają ochoty zwracać zakupionego produktu. Aby zbadać odczucia klientów dla ekologicznych rozwiązań przeprowadzono międzynarodowe badanie konsumenckie z udziałem 4 tys. uczestników w 2019 r. Wykazało ono, że entuzjazm w stosunku do opakowań wielokrotnego użytku jest duży. Uzyskane informacje potwierdziły, że 83% niemieckich i 67% fińskich ankietowanych stara się zmniejszyć ilość plastiku w ich codziennym życiu. Przyczynić się do tego ma stosowanie opakowań wielokrotnego użytku¹⁹.

PODSUMOWANIE

Biorąc pod uwagę prognozę, która wykazała, że handel elektroniczny w niedalekiej przyszłości „zrówna się” z zakupami tradycyjnymi ważne jest zadbanie o aspekt gospodarowania odpadami. Przede wszystkim coraz powszechniejsze staje się wdrażanie rozwiązań zgodnych z koncepcją GOZ. Ponadto, powstają kolejne projekty opakowań wielokrotnego użytku oraz nowe modele biznesowe, którymi zainteresowany jest biznes i klienci. Wiele przedsiębiorstw proponuje obecnie odbiór i zwrot zamówień online w sklepach stacjonarnych. Pełnią one funkcję punktu odbioru i zwrotu przesyłek. Niektóre firmy np. DPD aranżują przymierzalnie na terenie miast. Na miejscu możemy przetestować produkt i dokonać ewentualnego zwrotu²⁰. Są to rozwiązania, które mogą pomóc w redukcji emisji CO₂ oraz odpadów. Nie ma jednak wątpliwości, że wielu klientów zainteresowanych dokonywaniem transakcji online będzie chciało otrzymywać zamówienia do wskazanych przez siebie miejsc np. domów, miejsc pracy. W związku z rosnącym zainteresowaniem zakupami online wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w zakresie opakowań jest więc niezbędne.

Bibliografia:

1. BURCHARD-DZIUBIŃSKA M., Cradle to cradle approach in development of resource-efficient economy, "Economics and Environment" 1(60)2017.
2. KORZENIOWSKI A., SKRZYPEK M., SZYSZKA G., Opakowania w systemach logistycznych, ILiM, Poznań 2012.
3. KULCZYCKA J., Gospodarka o obiegu zamkniętym w polityce i badaniach naukowych, Wydawnictwo IGSMIĘ PAN Kraków 2019.
4. MORAWSKI L., MIKOŁAJCZYK K., NAŁĘCZ M., Rewolucja opakowań – Polscy producenci wobec zmian regulacji i preferencji konsumentów, Raport Spot Data dla Santander Bank Polska, Warszawa 2019.
5. <https://businessinsider.com.pl/finanse/handel/handel-w-inter-necie-w-czasach-koronawirusa-a-zwroty-produktow/45d0r0r, 16.02.2021>.
6. <https://corporate.zalando.com/en/newsroom/en/stories/zalando-tests-reusable-packaging-delivery, 16.02.2021>.
7. <https://dhlxpress.pl/ekologiczny-e-commerce-jak-radicz-z-odpami/, 17.02.2021>.
8. https://noizz.pl/ekologia/zakupy-online-bez-foliowek-firma-kurierska-repack-ma-na-to-sposob/6d5zycx?utm_source=pl.search.yahoo.com_viasg_noizz&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2, 16.02.2021.
9. <https://subiektywnieofinansach.pl/polacy-pokochali-e-commerce-ale-czy-zwroty-przesylek-nie-doprowadza-przyrody-do-ruiny-co2/, 17.02.2021>.
10. <https://www.bigcommerce.com/blog/wp-content/uploads/2018/02/e-commerce-data-10.jpg>
11. <https://www.ideo.pl/e-commerce/wiedza/e-commerce-trendy-2020,85.html, 16.02.2021>.
12. <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/rynek-detaliczny-w-polsce-rozwoj-e-commerce-i-nowe-wyzwania/, 17.02.2021>.
13. <https://www.obserwatorfinansowy.pl/en-english/business/growth-of-e-commerce-in-poland-and-new-challenges/, 15.02.2021>.
14. <https://www.packall.eu/, 16.02.2021>.
15. <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/artukul/ekologiczne-pudelka-zrewolucjonizuja-branze-e-commerce/1, 17.02.2021>.
16. <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/press-releases/articles/sektor-pakowan-skuteczny-recykling-produktow-z-plastiku.html, 16.02.2021>.
17. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2019/05/zero_waste_europe_cs4_cp_repack_en.pdf, 17.02.2021.

Przypisy:

1. <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/rynek-detaliczny-w-polsce-rozwoj-e-commerce-i-nowe-wyzwania/, 17.02.2021>.
2. <https://dhlxpress.pl/ekologiczny-e-commerce-jak-radicz-z-odpami/, 17.02.2021>.
3. <https://www.bigcommerce.com/blog/wp-content/uploads/2018/02/e-commerce-data-10.jpg, 15.02.2021>.
4. <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/rynek-detaliczny-w-polsce-rozwoj-e-commerce-i-nowe-wyzwania/, 22.02.2021>.
5. <https://businessinsider.com.pl/finanse/handel/handel-w-inter-necie-w-czasach-koronawirusa-a-zwroty-produktow/45d0r0r, 16.02.2021>.
6. <https://dhlxpress.pl/ekologiczny-e-commerce-jak-radicz-z-odpami/, 17.02.2021>.
7. M. Burchard-Dziubińska, Cradle to cradle approach in development of resource-efficient economy, Economics and Environment 2017, 1(60), s. 12.
8. J. Kulczycka, Gospodarka o obiegu zamkniętym w polityce i badaniach naukowych, Wydawnictwo IGSMIĘ PAN Kraków 2019, s. 9-12.
9. <https://www.packall.eu/, 16.02.2021>.
10. <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/artukul/ekologiczne-pudelka-zrewolucjonizuja-branze-e-commerce/1, 17.02.2021>.
11. https://noizz.pl/ekologia/zakupy-online-bez-foliowek-firma-kurierska-repack-ma-na-to-sposob/6d5zycx?utm_source=pl.search.yahoo.com_viasg_noizz&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2, 16.02.2021.
12. L. Morawski, K. Mikołajczyk, M. Nałęcz, Rewolucja opakowań – Polscy producenci wobec zmian regulacji i preferencji konsumentów, Raport Spot Data dla Sander Bank Polska, Warszawa 2019, s. 5, 21.
13. <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/press-releases/articles/sektor-pakowan-skuteczny-recykling-produktow-z-plastiku.html, 16.02.2021>.
14. <https://www.ideo.pl/e-commerce/wiedza/e-commerce-trendy-2020,85.html, 16.02.2021>.
15. A. Korzeniowski, M. Skrzypek, G. Szyska, Opakowania w systemach logistycznych, ILiM, Poznań 2012, s. 28.
16. https://noizz.pl/ekologia/zakupy-online-bez-foliowek-firma-kurierska-repack-ma-na-to-sposob/6d5zycx?utm_source=pl.search.yahoo.com_viasg_noizz&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2, 16.02.2021.
17. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2019/05/zero_waste_europe_cs4_cp_repack_en.pdf, 17.02.2021.
18. https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/2019/05/zero_waste_europe_cs4_cp_repack_en.pdf, 16.02.2021.
19. <https://corporate.zalando.com/en/newsroom/en/stories/zalando-tests-reusable-packaging-delivery, 16.02.2021>.
20. <https://subiektywnieofinansach.pl/polacy-pokochali-e-commerce-ale-czy-zwroty-przesylek-nie-doprowadza-przyrody-do-ruiny-co2/, 17.02.2021>.

SKUTKI ZAMKNIĘCIA GALERII HANDLOWYCH – DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA LPP W 2020 ROKU

Agata Aftowicz
agata.aftowicz@edu.uni.lodz.pl
Finanse i inwestycje, III rok studiów I stopnia
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

WPROWADZENIE

W wyniku pandemii COVID-19 ucierpiały gospodarki wielu krajów. Jednymi z najbardziej poszkodowanych segmentów są turystyka, transport, gastronomia, drobne usługi konsumenckie np. fryzjerstwo, kosmetyka, ale w znacznym stopniu także handel¹. Sklepy oferujące odzież, obuwie i wyroby skórzane w wielkopowierzchniowych galeriach handlowych były w Polsce trzykrotnie zamykane w minionym roku. Obstrzeżenia wynikające z pandemii nadal trwają w wielu krajach, także w Polsce, można jednak szacować straty przedsiębiorstw powstałe w wyniku pandemii w 2020 roku. Największe polskie przedsiębiorstwo odzieżowe – LPP, pomimo poniesionych strat planuje szybkie wyjście na prostą oraz dalszy rozwój. Celem artykułu jest pokazanie zmian w wynikach z działalności operacyjnej za okresy I kwartału i kwartałów I-III LPP w 2020 roku w stosunku do poprzednich lat, zmian wielkości sprzedaży

oraz przedstawienie działań firmy podyktowanych sytuacją epidemiologiczną w kraju za pomocą metody monograficznej i analizy na podstawie sprawozdań skonsolidowanych LPP z podanych okresów w latach 2015-2020.

SPÓŁKA LPP

LPP to największa firma dystrybuująca odzież w Polsce oraz wiodący koncern mody w Europie Środkowo-Wschodniej. Obecna nazwa pochodzi od nazwisk właścicieli - Jerzego Lubiańca, Marka Piechockiego i Partnerów. Przedsiębiorstwo rodzinne założone było w 1991 roku w Gdańsku. Tworzy ono miejsca pracy dla ponad 25 tysięcy osób w Polsce i zagranicą. Spółka weszła na Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie w 2001 roku z ceną otwarcia na poziomie 48 zł za akcję². Najwięcej w historii spółki za akcję trzeba było zapłacić w maju 2018 roku – 10 170 zł. LPP jest

jedną z największych i najbardziej płynnych spółek na rynku głównym GPW, w skład WIG20 wchodzi od 2014 roku³. Markami należącymi do przedsiębiorstwa są takie sklepy jak Mohito, skierowane dla kobiet ceniących elegancję, Sinsay, przeznaczony głównie dla nastolatków, House łączący casualowe ubrania z trendami nawiązującymi do gwiazd muzyki i internetu, Cropp oferujący modę streetwear, oraz największa, flagowa sieć – Reserved, które oferuje klientom największy wybór asortymentu zarówno w kolekcjach męskich, damskich jak i dziecięcych. Reserved może pochwalić się także kolekcją ubrań przyjaznych środowisku. Firma obecna jest w ponad 20 krajach Europy (głównie Środkowej i Wschodniej), Afryce i Azji. Posiada siedziby między innymi w Budapeszcie, Pradze, Szanghaju czy Dhace⁴. Ważnym jest fakt, iż LPP nie posiada własnych fabryk odzieży, produkcja odbywa się w Azji, Polsce, Portugalii i Turcji⁵. Deklarowaną misją polskiego przedsiębiorstwa jest pomoc klientom

w wyrażaniu emocji i spełnianiu marzeń poprzez ich wygląd⁶.

WPŁYW ZAMKNIĘCIA GALERII NA SYTUACJĘ FIRMY

Pierwsze zamknięcie galerii handlowych nastąpiło 14 marca 2020 roku i trwało do 4 maja⁷, decyzja została podana do informacji publicznej zaledwie dzień wcześniej⁸. Była to reakcja rządu Mateusza Morawieckiego na rosnące zagrożenie epidemiologiczne w Polsce. Kolejne zamknięcie wielkopowierzchniowych galerii handlowych miało miejsce od 7 do 28 listopada 2020 r. Ostatnie zamknięcie w 2020 roku nastąpiło od 28 grudnia do 31 stycznia 2021 roku⁹. LPP odstąpiło pod koniec kwietnia 2020 roku od umów najmu z galeriami handlowymi w Polsce dotyczących blisko 30% powierzchni handlowych wykorzystywanych dotychczas przez przedsiębiorstwo. Uzasadnieniem takiego działania były prognozy dla handlu w 2020 roku oraz wysokość czynszów, która nie była dostosowana do sytuacji firm odzieżowych¹⁰.

Przedsiębiorstwo postanowiło skupić się na handlu internetowym.

W celu pokazania strat jakie poniosła spółka LPP w 2020 roku wystarczy zestawzić ze sobą wybrane dane ze śródrocznych sprawozdań finansowych za okresy I kwartału i I-III kwartałów z 5 ostatnich lat. Przy analizie wybranych danych ze sprawozdań LPP za pierwszy kwartał oraz za okres trzech pierwszych kwartałów lat 2016-2020 należy pamiętać o pewnego rodzaju sezonowości działalności firmy wynikającej ze zmiany pór roku i idącej za tym zupełnej zmiany oferowanego w sklepach asortymentu. Dodatkowo przedsiębiorstwo z Gdańska w 2020 roku przyjęło za pierwszy kwartał w swoich sprawozdaniach okres 1.02-30.04, w sprawozdaniu śródrocznym prezentującym dane za trzy kwartały obejmuje okres 1.02-31.10, przy czym we wcześniejszych latach przedsiębiorstwo przyjmowało okresy 1.01-31.03 oraz 1.01-30.09. Tabele zawierają dane dotyczące przychodów ze sprzedaży, zysku (straty) z działalności operacyjnej oraz kosztów sprzedaży. W analizie nie zostały uwzględnione inwestycje oraz działalność finansowa przedsiębiorstwa z Trójmiasta,

w związku z czym omówione dane dają wyłącznie obraz działalności, do jakiej przedsiębiorstwo zostało powołane, czyli dystrybucja ubrań i dodatków. Ponadto zestawienie kosztów sprzedaży z ostatnich lat ma na celu sprawdzenie czy i w jakim stopniu zamknięcie sklepów stacjonarnych wpłynęło na ich obniżenie.

Dane w tabeli 1 pokazują, że w latach 2016-2019 występował trend wzrostowy przychodów ze sprzedaży, które zwiększały się w podanym okresie z roku na rok o ok. 16% w stosunku do roku poprzedniego. W I kwartale 2020 roku przychody ze sprzedaży spadły do poziomu niespełna 4 000 tys. zł większego od przychodów w I kwartale 2016 roku. W 2020 roku można zaobserwować także ponad dwukrotny wzrost straty na działalności operacyjnej przedsiębiorstwa w I kwartale w porównaniu z odpowiadającym okresem w 2019 roku.

W tabeli 2 zaprezentowano wyniki przedsiębiorstwa za okres I-III kwartału w latach 2016-2020. W pierwszych trzech kwartałach 2020 roku w porównaniu z rokiem 2019 nastąpił spadek przychodów ze sprzedaży

Tabela 1. Wyniki LPP ze sprawozdań śródrocznych za I kwartał w latach 2016 – 2020

Wyniki LPP ze sprawozdań śródrocznych za I kwartał w latach 2016-2020					
pozycja/okres	I kw. 2016	I kw. 2017	I kw. 2018	I kw. 2019	I kw. 2020
Przychody ze sprzedaży (w tys. zł)	1 174 831	1 362 315	1 580 352	1 827 680	1 178 647
Zysk (strata) z działalności operacyjnej (w tys. zł)	-63 909	-108 965	-117 732	-100 224	-260 522
Koszty sprzedaży (w tys. zł)	547 057	660 125	701 993	758 246	706 998

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań śródrocznych LPP za I kwartał, 2016 - 2020, <https://www.lppsa.com/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe>, 31.01.2020.

Tabela 2. Wyniki LPP ze sprawozdań śródrocznych za I-III kwartał w latach 2016 - 2020

Wyniki LPP ze sprawozdań śródrocznych za I-III kwartał w latach 2016-2020					
pozycja/okres	III kw. 2016	III kw. 2017	III kw. 2018	III kw. 2019	III kw. 2020
Przychody ze sprzedaży (w tys. zł)	4 165 643	4 880 520	5 674 032	6 389 983	5 753 661
Zysk (strata) z działalności operacyjnej (w tys. zł)	27 358	323 235	201 712	392 825	72 963
Koszty sprzedaży (w tys. zł)	1 765 549	2 017 117	2 236 044	2 474 317	2 455 594

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań śródrocznych LPP za kwartały I-III, 2016 - 2020, <https://www.lppsa.com/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe>, 31.01.2020.

o 10%, który był przełamanie trendu wzrostowego przedsiębiorstwa od 2016 roku. Zmianę trendu wzrostowego w okresie od I do III kwartału rok do roku widać także w zysku z działalności operacyjnej. Spadł on w 2020 roku o około 81,6% w stosunku do roku ubiegłego. Pomimo zamknięcia galerii handlowych oraz rozwoju internetowych kanałów komunikacyjnych i sprzedaży, koszty sprzedaży spadły stosunkowo niewiele, ponieważ w kwartałach I-III 2020 roku w stosunku do tego samego okresu w 2019 koszty te zmniejszyły się o 18 723 tys. zł i wynosiły 219 550 tys. zł więcej niż okres do okresu w 2018 roku. W związku z tym można wysnuć wniosek, iż koszty sprzedaży w przedsiębiorstwie nie dotyczą głównie utrzymania sklepów stacjonarnych, tak jak mogłoby się wydawać, gdyż były one w 2020 roku zamknięte łącznie kilka miesięcy, a prawie 1/3 umów wynajmu została wypowiedziana już w kwietniu 2020 roku przez co firma nie płaciła za utrzymanie zamkniętych powierzchni handlowych. Firma musiała wypłacać wynagrodzenia pracownikom zajmującym się sprzedażą w sklepach stacjonarnych pomimo ich zamknięcia oraz opłacała reklamy, transport produktów oraz ich opakowania. Te wszystkie czynniki wpłynęły na niski spadek kosztów sprzedaży.

Zmianę widać także w aktywach spółki. Aktywa trwały spadły z wartości 5 703 205 tys. zł na dzień 31 października 2019 roku na 5 538 688 tys. zł na dzień 31 października 2020 roku. Dodatkowo zapasy na ten sam dzień bilansowy w 2020 roku wynosiły 1 643 422 tys. zł i w porównaniu z ubiegłym rokiem zmniejszyły się o 213 918 tys. zł. Mogło być to spowodowane spadkiem wielkości sprzedaży, który wpłynął na zmniejszenie ilości asortymentu w zapasach, co spowodowało także obniżenie kosztów ich utrzymania.

POZYTYWNA STRONA PANDEMII NA POLSKIM RYNKU

LPP, tak jak inne polskie przedsiębiorstwa, pomagało medykom oraz potrzebującym organizacjom w czasie pandemii. Polski producent odzieży do czerwca 2020 roku przeznaczył ponad 5,5 miliona złotych na zakup miliona maseczek ochronnych i wsparcie 300 placówek medycznych poprzez zorganizowanie fartuchów ochronnych oraz maseczek bawełnianych¹¹. Firma deklarowała w marcu także przeznaczenie

10% zysku ze sprzedaży ekologicznej kolekcji marki Reserved¹² na pomoc szpitalom zakaźnym w Krakowie i Gdańsku.

LPP skorzystało ze wsparcia finansowego rządu, w wyniku którego otrzymała 33 miliony złotych dofinansowania do wynagrodzeń dla pracowników¹³. Rada nadzorcza spółki w kwietniu 2020 roku zdecydowała o zrezygnowaniu z wynagrodzenia na czas kryzysu w trosce o pozostałych pracowników oraz partnerów biznesowych¹⁴. Przedsiębiorstwo nie przestawało realizować inwestycji w 2020 roku. W kwietniu 2020 została ukończona budowa nowego biurowca¹⁵. W pierwszej połowie 2020 roku LPP przeznaczało 80% nakładów inwestycyjnych na rozwój e-commerce. Zdaniem Prezesa Zarządu LPP - Marka Piechockiego pandemia znacząco przyspieszyła w Polsce rozwój omnichannel w branży handlowej. Potwierdzenie handlu zintegrowanego widać w samym Reserved, które oferuje w sklepach stacjonarnych oraz w sklepie internetowym ten sam asortyment w tej samej cenie, co więcej klienci sklepu online mają możliwość dokonywania zwrotów w sklepach stacjonarnych. Wszystkie marki LPP posiadają także prężnie działające konta na Instagramie, na których razem ze zdjęciami umieszczają znaczki prowadzące do sklepu internetowego. Reserved nawiązało współpracę ze znanymi osobami w Internecie, które reklamują kolekcję ekologiczną firmy¹⁶. Podobne łączenia kanałów komunikacyjnych oraz sprzedażowych możemy zaobserwować w polskiej firmie obuwniczej CCC, która w 2020 roku oferowała stałym klientom wiadomości SMS dotyczące promocji. Kolejnym przykładem rozwijającej się omnikanalowości w minionym roku w Polsce jest Empik oferujący oprócz specjalnego programu lojalnościowego Empik Premium, dodatkowe zniżki na zakupy w sklepie stacjonarnym przy odbiorze w nim zamówień ze sklepu online. Wszystkie te nowoczesne rozwiązania na polskim rynku są potwierdzeniem słów Piechockiego.

PODSUMOWANIE

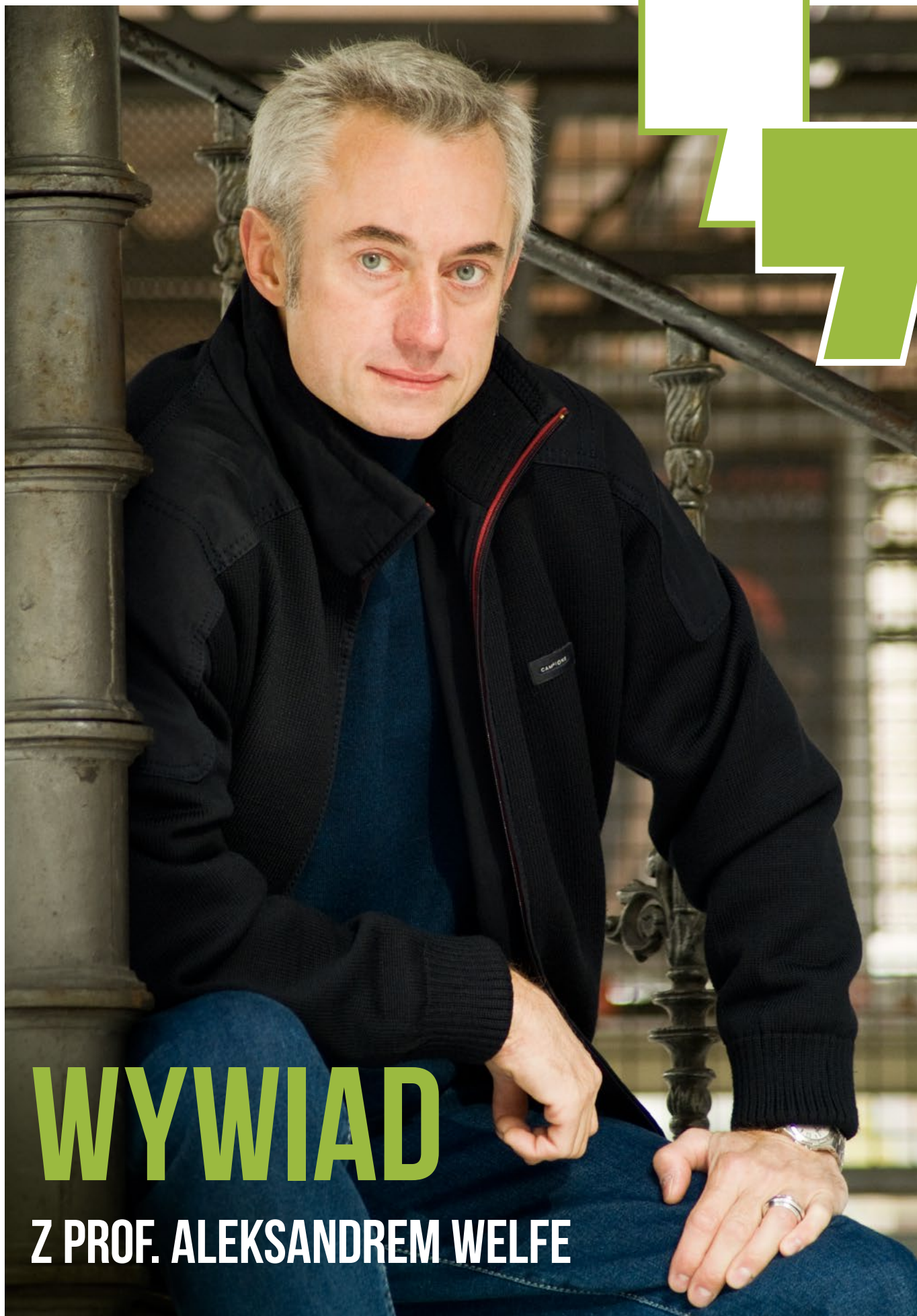
Sytuacja gdańskiego przedsiębiorstwa odzieżowego uległa pogorszeniu w 2020 roku, co zostało wykazane poprzez krótką analizę tempa zmian przychodów ze sprzedaży, wyniku przedsiębiorstwa z działalności operacyjnej oraz kosztów sprzedaży. Spółka w latach wcześniejszych prężnie się rozwijała, czego potwierdzeniem

są nie tylko liczne inwestycje, ale przede wszystkim rosnąca wartość wyszczególnionych ze sprawozdań finansowych danych umieszczonych w tabelach. Pomimo strat powstałych w 2020 roku, ciągle niepewnej sytuacji prawnej dotyczącej działania sklepów stacjonarnych zarząd spółki LPP starał się kontynuować inwestycje i rozwój działalności. Dodatkowo zarząd LPP pomagał polskim szpitalom i placówkom ochrony zdrowia w nietypowej sytuacji epidemiologicznej i gospodarczej kraju. Obiecującym jest też wzrost cen akcji spółki na GPW, które w stosunku do cen z bessy marca 2020 roku wzrosły do stycznia 2021 roku prawie dwukrotnie¹⁷. Wszystkie działania i plany przedsiębiorstwa pozwalają pozytywnie patrzeć w przyszłość i oczekiwać wzrostów przychodów ze sprzedaży oraz zysku na działalności operacyjnej w 2021 roku.

Przypisy:

1. Business Insider Polska, Ekonomista PIE: W najbardziej zagrożonych sektorach gospodarki pracują ponad 4 miliony osób, 19.04.2020, <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/praca/najbardziej-zagrozone-branze-gospodarki-przez-koronawirusa/yh1nde6>, 26.12.2020
2. Historia LPP, <https://www.lppsa.com/o-nas/historia-lpp>, 26.12.2020
3. Notowania akcji LPP, <https://www.lppsa.com/relacje-inwestorskie/notowania-akcji>, 26.12.2020
4. LPP, O nas, <https://www.lppsa.com/o-nas>, 27.12.2020
5. Popiakiewicz M., Największe Polskie firmy odzieżowe 2017/2018 roku, 08.06.2018, <https://datantify.com/pl/services/franking-najwiecej-polskie-firmy-odziezowe/>, 27.12.2020
6. LPP, O nas, <https://www.lppsa.com/o-nas/misja-wizja-wartosci>, 27.12.2020
7. Miller Canfield, Funkcjonowanie galerii handlowych w Polsce od dnia 4 maja 2020 r., 04.05.2020, <https://millercanfield.pl/wp-content/uploads/2020/05/2020-05-04-ALERT-Funkcjonowanie-galerii-handlowych-od-dnia-4-maja.pdf>, 27.12.2020
8. Jachowski P., Od soboty ograniczenie działalności galerii handlowych? Sklepy spożywcze otwarte, 13.03.2020, <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/artukul/od-soboty-ograniczenie-dzialalnosci-galerii-handlowych-sklepy-spozywcze-otwarte>, 27.12.2020
9. Wiczynski P., Galerie handlowe znów będą zamknięte – rząd wraca do starych obostrzeń. A co ze sklepami meblowymi?, 17.12.2020, <https://bezpprawnik.pl/zamkniecie-galerie-handlowe/>, 27.12.2020
10. Informacje prasowe LPP, Odstąpienia od umów z centrami handlowymi krokiem do nowych porozumień, 30.04.2020, <https://www.lppsa.com/informacje-prasowe/odstapienia-lpp-od-umow-z-centrami-handlowymi-krokiem-do-nowych-porozumien>, 27.12.2020
11. Informacje prasowe LPP, LPP wsparło ponad 300 placówek. Wartość pomocy to blisko 5,7 mln złotych, 17.06.2020, <https://www.lppsa.com/informacje-prasowe/lpp-wsparlo-ponad-300-placowek-wartosc-pomocy-to-blisko-57-mln-zlotych>, 10.01.2021
12. Informacje prasowe LPP, LPP wspiera walkę z koronawirusem – w tym maseczki za 1 mln złotych!, 20.03.2020, <https://www.lppsa.com/informacje-prasowe/lpp-wspiera-walke-z-koronawirusem-w-tym-maseczki-za-1-mln-zlotych>, 10.01.2021
13. Godusławski B., Firmy rezygnują z tarczy finansowej PFR. Wśród nich znana marka odzieżowa, 18.11.2020, <https://businessinsider.com.pl/firmy-dla-firm/firmy-rezygnuja-z-tarczy-finansowej-pfr-wsrod-nich-znana-marka-odziezowa/jee3rz7>, 10.01.2021
14. Informacje prasowe LPP, Rada nadzorcza LPP zrezygnowała z wynagrodzenia na czas kryzysu, 22.04.2020, <https://www.lppsa.com/informacje-prasowe/rada-nadzorcza-lpp-rezygnowala-z-wynagrodzenia-na-czas-kryzysu>, 05.01.2021
15. Informacje prasowe LPP, LPP zakończyło w Krakowie budowę swojego nowego biurowca, 05.05.2020, <https://www.lppsa.com/informacje-prasowe/lpp-zakonczylo-w-krakowie-budowe-swojego-nowego-biurowca>, 05.01.2021
16. Instagram, <https://www.instagram.com/p/CJq2l0AhPwt/>, <https://www.instagram.com/p/CJvw2NeMuyf/>, 10.01.2021
17. Bankier, Notowania LPP SA (LPP) na GPW, <https://www.bankier.pl/inwestowanie/profile/quote.html?symbol=LPP>, 11.02.2021

WYWIAD

Z PROF. ALEKSANDREM WELFE

Jan Bomba: Szanowny Panie Profesorze, zacznijmy może od bardzo ogólnego pytania. Pańska kariera naukowa jest bardzo bogata, wykładał Pan na najbardziej renomowanych uczelniach, zarówno polskich, jak i światowych. Co najbardziej zafascynowało Pana w naukach ekonomiczno-analitycznych?

Aleksander Welfe: Wydaje mi się, że to, że wykładałem zagranicą i na innych uczelniach krajowych, to jest częściowa pochodna tej fascynacji, o którą Pan pyta. Myślę, że udziela się ona wielu uczynom reprezentującym różne dyscypliny. Nie wiem, czy można to wartościować w jakiś sposób, że te fascynacje, które towarzyszą ekonomistom, albo szerzej mówiąc reprezentantom nauk społecznych, są większe od fascynacji chemików, medyków, czy reprezentantów nauk technicznych. Sądzę, że badanie życia społecznego - mówiąc bardzo szeroko - jest nadzwyczaj interesujące, ponieważ okazuje się, że społeczeństwo to nie tylko prosty zbiór jednostek, a pewne wykształcone mechanizmy, które mogą być przedmiotem badań. To właśnie jest bardzo interesujące, ale uważam, że podpisaliby się pod tym stwierdzeniem reprezentanci bardzo różnych nauk społecznych.

JB: Czy uważa Pan, że era Big Data jeszcze bardziej zdynamizuje rozwój nauk ekonomicznych?

AW: Nie sądzę, żeby tak było. Po pierwsze techniki, które służą analizie wielkich zbiorów danych, nie tylko dotyczących jednostek, ale także ogromnych baz danych, których rozmiar wynika z częstotliwości rejestracji tych procesów, powstały już kilkadziesiąt lat temu i są ciągle doskonalone, więc nie odbieram tego jako szczególnego przełomu. To dotyczy przede wszystkim danych finansowych. Myślę, że będą one doskonalone dalej, bo możliwość przechowywania takich zbiorów zwiększyła się ze względu na osiągnięcia informatyczne i stanowią one interesujące pole do badań. Nie postrzegam tego jednak w kategorii jakiegoś specjalnego przełomu.

JB: Jest Pan członkiem wielu organizacji, między innymi prezesem Oddziału Łódzkiego Polskiej Akademii Nauk, kierował Pan także licznymi grantami. Który z projektów najbardziej zapadł Panu w pamięć?

AW: Bardzo trudno jest mi odpowiedzieć na to pytanie (śmiech). Zawsze ten ostatni

jest takim projektem, w którym jest najwięcej bieżących uczuć, ale każdy projekt badawczy jest związany z pozytywnymi emocjami, niesie ze sobą pewne nadzieje na to, że hipotezy, które się formułuje uda się pozytywnie zweryfikować. Wszystkie projekty, w których uczestniczyłem miały taki charakter i wiązały się z właśnie takimi naukowymi emocjami. Było kilka takich, do których ze szczególnym sentymentem wracam pamięcią. Z pewnością praca w zespole prof. Lawrence Kleina (laureat nagrody im. Nobla – red.) była szczególnym doświadczeniem, które w pewnym sensie ukształtowało mnie naukowo. To, że zaangażowałem się w badania procesów na szczeblu makroekonomicznym i ugruntowałem swoje zainteresowania w tym obszarze, było bez wątpienia zasługą profesora Kleina, więc te przedsięwzięcia, w które wtedy byłem zaangażowany w University of Pennsylvania, głęboko zapadły mi w pamięć. Potem był projekt, którego byłem kierownikiem i pomysłodawcą, z linii projektów finansowanych przez Unię Europejską, ACE Projects. Wówczas spotkałem prof. Sorena Johansena, który wtedy wpadł na pewien niezmiernie nowatorski pomysł, w jaki sposób w kontekście analizy wielowymiarowej analizować procesy, które są generowane przez niestacjonarne procesy stochastyczne. Trochę się go obawiałem, jest to bowiem statystyk matematyczny z wykształcenia, ja jestem ekonometrykiem, ale okazał się bardzo serdecznym, ciepłym człowiekiem i mogę powiedzieć, że od tego czasu datuję się – odważę się powiedzieć - przyjaźń, zwracamy się do siebie po imieniu, korespondujemy, w czasie pandemii pytamy siebie o zdrowie, urodziły się więc z tego całkiem pozanaukowe kontakty. To jest też taki projekt, który zapadł mi w pamięć.

JB: W jaki sposób zachęciłby Pan młodych ludzi do zgłębiania wiedzy ekonomicznej?

AW: Ekonometria opiera się na jednym zasadniczym filarze. Mianowicie używając danych, które mamy dzięki statystyce procesów społecznych, pozwala zweryfikować hipotezy, które formułuje się odnośnie funkcjonowania procesów społecznych. To jest w pewnym sensie unikalne, ponieważ istotą ekonometrii jest wątpliwość, stawiam hipotezę i wątplię czy mam rację. Przy pomocy metod ekonometrycznych mogę zapytać dane statystyczne „Czy potwierdzacie moją hipotezę?”, „Czy ja mam rację?”. To jest proces dość niezwykły, dlatego że nie stawiam się w roli kogoś kto wie, a kogoś kto wątpi i potrafi z tych danych wycisnąć tę informację. Jak zwierciadło z bajki, które odpowiadało na pytanie „Kto

jest najpiękniejszy w świecie?” (śmiech). Ekonometria to jest zbiór takich metod, które pozwalają zweryfikować hipotezy odnośnie kształtowania się tych zjawisk. To jest pierwsza, bardzo ważna cecha, a druga - pan zapytał o Big Data, więc ja do tego jeszcze nawiążę. Te metody bardzo dynamicznie się rozwijają dlatego, że ekonometria jest bardzo wrażliwą dyscypliną na zapotrzebowanie dotyczące weryfikacji hipotez dotyczących opisu świata. Ten świat się zmienia, zmieniają się problemy, pojawiają się pewne komplikacje, a metody muszą nadążyć za tymi procesami. Myślę, że ten dynamizm ekonometrii i metod ilościowych - a ekonometria rozwija się przede wszystkim w obszarze nauk społecznych - jest fascynujący. To nie jest coś zakrzepłego, tylko coś, co w dalszym ciągu się rozwija. Za mojego naukowego życia, otworzyły się zupełnie nowe pola badawcze. Wspomniałem prof. Sorena Johansena, jego analiza szeregów niestacjonarnych, to powstało w czasie, kiedy ja już funkcjonowałem jako pracownik Uniwersytetu, jako członek społeczności naukowej. Wtedy, kiedy kończyłem studia, nikt nie słyszał o tych metodach. To wszystko powstało na moich oczach, ale nie tylko to. To jest - wydaje mi się - szalenie interesujące, bo nie każda dyscyplina rozwija się w sposób tak dynamiczny, a jest to udziałem ekonometrii. Myślę, że to powinno zachęcić wszystkich do metod ilościowych, one pozwalają zrozumieć rzeczywistość, ale zrozumieć poprzez to, w jaki sposób wykorzystuje się informacje o tej rzeczywistości. Tak scharakteryzowałbym całą dyscyplinę, mam nadzieję, że jest to zachęcające.

Wywiad przeprowadził:
Jan Bomba
j.bomba@progress.org.pl

PIENIĘŻNE ROZGRYWKI

– PORÓWNANIE ŹRÓDEŁ I WYSOKOŚCI
DOCHODÓW SPORTOWCÓW

Łukasz Adamiak

lukaszadamiak2@gmail.com

Finanse i Rachunkowość,

*Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki*

WSTĘP

Pieniądze zarabiane przez gwiazdy kina, muzyki czy właściciele korporacji od zawsze wzbudzają spore zainteresowanie oraz emocje w społeczeństwie. Podobnie jest również w przypadku sportowców, którzy w obecnych czasach coraz częściej pojawiają się w centrum uwagi ze względu na swoje dokonania w zawodach sportowych, a także życie prywatne.

Czy faktycznie sportowcy zarabiają tak olbrzymie kwoty, o których mówi się w mediach, czy jest to jednak przesadzone stwierdzenie? Reprezentanci, których dyscyplin, mogą liczyć na największe zarobki? Czy medaliści olimpijscy mogą liczyć na dodatkowe gratyfikacje ze strony państwa? Powyższe zagadnienia poruszone zostaną w artykule, który ma za zadanie przybliżyć tematykę przychodów sportowców i zmian, jakie wystąpiły w tej kwestii na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat.

Głównym czynnikiem wpływającym na zarobki sportowców jest popularność dyscypliny w danym kraju oraz globalnie. Najlepszym przykładem sportu, który swoją ekspansją objął praktycznie cały świat jest piłka nożna. W większości krajów jest ona traktowana jako najważniejsze sportowe dobro narodowe, a w pozostałych państwach, jeżeli ustępuje pod względem rangi innej dyscyplinie, to i tak jej popularność jest znacząca.

Źródła dochodów sportowców można zaprezentować jako kilka odrębnych kategorii:

Pierwszą z nich są dochody z tytułu kontraktów zawodowych w sportach zespołowych, czyli zarobki sportowca od klubu, którego barwy reprezentuje. Wynikają one z podpisanych umów pomiędzy stronami, w której wyodrębnione zostają zarówno gwarantowana pensja dla zawodnika, jak i różnego rodzaju dodatki w postaci premii za osiągnięcia indywidualne oraz drużynowe.

Z drugiej strony w przypadku dyscyplin indywidualnych podstawowym sposobem zarobkowym są nagrody otrzymywane z tytułu osiągniętych sukcesów takich jak: zwycięstwa w turniejach, rozgrywkach czy mistrzostwach tworzonych przez międzynarodowe organizacje, w których gratyfikacje pieniężne lub rzeczowe gwarantuje sponsor lub sama instytucja zarządzająca danymi zawodami. W przypadku dyscyplin olimpijskich, czyli takich, których rozegranie jest zaplanowane w kalendarzu Letnich lub Zimowych Igrzysk Olimpijskich czy też istotnych dyscyplin w danym kraju z powodu osiągniętych wyników oraz tradycji, sportowcy mogą liczyć na wsparcie ze strony państwa w postaci stypendiów.

Kolejnym źródłem dochodów łączących sportowców indywidualnych i zespołowych są kontrakty sponsorskie podpisywane z podmiotami, które liczą m.in. na reklamowanie ich produktów. Taka współpraca może polegać na udziale w spotach reklamowych lub kampaniach billboardowych. Reprezentowanie firmy może odbywać się aktywnie również poprzez występowanie

w strojach tworzonych przez wybraną firmę odzieżową lub używanie przedmiotów produkowanych przez dane przedsiębiorstwo, np.: telefonu, zegarka czy też sprzętu niezbędnego do uprawiania danej dyscypliny. Popularnym zjawiskiem jest również sprzedawanie miejsc na koszulkach, kostiumach, plastronach lub kaskach w celach marketingowych, natomiast zawodnicy sportów walki prezentują się często z tymczasowymi tatuażami, które promują sponsora. Ilość propozycji sponsorskich i kwoty w nich zawarte uzależnione są od popularności danej osoby i dyscypliny sportowej.

NAJWYŻSZE ZAROBKI SPORTOWCÓW WG RANKINGU FORBESA

Od 1990 r. magazyn *Forbes* publikuje corocznie listę 100 najlepiej zarabiających sportowców z całego świata. W zestawieniu bierze się pod uwagę zarobki pochodzące m.in. z umów marketingowych, kontraktów czy nagród za osiągnięcia. W ostatnich latach prym w tej klasyfikacji wiodą przedstawiciele koszykówki, futbolu amerykańskiego, piłki nożnej oraz tenisa. Na potwierdzenie tych słów, w 2020 r., w rankingu znalazło się 35 koszykarzy, 31 zawodników futbolu amerykańskiego oraz 14 piłkarzy. Czołowa dziesiątka najlepiej zarabiających sportowców za okres od 1 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. została przedstawiona w tabeli 1 wraz z dochodami przez nich uzyskanymi¹.

Tabela 1. Dziesięciu najlepiej zarabiających sportowców według rankingu „Forbesa” za okres 1.06.2019 – 1.06.2020.

L.p.	Sportowiec	Dyscyplina	Przychody z tytułu umów sponsorskich [mln USD]	Łączne przychody [mln USD]
1	Roger Federer	Tenis	100	106,3
2	Cristiano Ronaldo	Piłka nożna	45	105
3	Lionel Messi	Piłka nożna	32	104
4	Neymar	Piłka nożna	25	95,5
5	LeBron James	Koszykówka	60	88,2
6	Stephen Curry	Koszykówka	44	74,4
7	Kevin Durant	Koszykówka	35	63,9
8	Tiger Woods	Golf	60	62,3
9	Kirk Cousins	Futbol Amerykański	2,5	60,5
10	Carson Wentz	Futbol Amerykański	4	59,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Nowy najlepiej zarabiający sportowiec. Gwiazdy piłki musiały ustąpić legendzie, op. cit.

Z danych tabeli 1. widać różnicę pomiędzy głównymi źródłami dochodów dla największych gwiazd poszczególnych dyscyplin sportowych. Roger Federer, wielka legenda męskiego tenisa, zdecydowaną większość swoich zarobków zawdzięcza umowom sponsorskim. Szwajcar nadal należy do ścisłego grona najlepszych tenisistów, lecz swoją markę budował konsekwentnie od początku XXI wieku wygrywając dwudziestokrotnie w prestiżowych turniejach tenisowych, tzw. „Wielkich Szlemach”. Według wielu ekspertów uznawany jest on za najlepszego tenisistę wszechczasów. W ostatnim roku wciąż osiągał bardzo dobre rezultaty, które przyniosły mu bonifikaty w wysokości ponad 6 mln USD². Natomiast 100 mln USD zarobione przez Federera wynikało z podpisanych 13 umów sponsorskich. Największa z nich zawarta jest na lata 2018-2028 z japońskim producentem odzieżowym Uniqlo i opiewa na kwotę 30 mln USD rocznie. Poza tym, Szwajcar od wielu lat funkcjonuje jako osoba reklamująca produkty firm: ROLEX (15 mln USD), Lindt (7 mln USD) czy Mercedes – Benz (5 mln USD)³. Kolejne miejsca w zestawieniu zajęli najbardziej rozpoznawalni przedstawiciele piłki nożnej. Warto zauważyć, że Lionel Messi oraz Neymar posiadają podpisane kontrakty ze swoimi obecnymi klubami na wyższe kwoty niż Cristiano Ronaldo, jednakże on okazał się lepszy pod względem wykorzystania wizerunku marketingowego. Największym kontraktem sponsorskim podpisanym przez Portugalczyka jest długoletnia umowa z Nike z 2016 r., na podstawie której Ronaldo zarabia ponad 16 mln euro. Ponadto w umowie znajdują się również inne zmienne wpływające na możliwość uzyskania dodatkowych bonusów. Przykładem takiego zapisu jest premia za otrzymanie nagrody „Najlepszego piłkarza roku” w wysokości 4 mln euro⁴. Z drugiej strony, inny potentat w branży odzieży sportowej, czyli firma Adidas, posiada podpisany kontrakt z Lionelem Messim, którego roczna wartość szacowana jest na 18 mln euro. Do pozostałych podmiotów promowanych przez piłkarza należą m.in. Pepsi, Budweiser czy Lay's⁵. Brazylijczyk Neymar do niedawna tak jak Ronaldo związany był z Nike, jednakże w 2020 r. podpisał nową umowę z firmą Puma opiewającą na 25 mln euro rocznie, stąd też można przypuszczać, iż jego dochód oraz pozycja w rankingu w kolejnych latach ulegnie poprawie i może uzyskać status najlepiej opłacanego piłkarza. Neymar podjął także współpracę sponsorską, promując

marki Gillette i DAZN⁶. Na miejscach 5, 6, 7 w rankingu Forbes znaleźli się przedstawiciele najlepszej ligi koszykarskiej świata, czyli NBA. Każda z wyżej wymienionych postaci zarabia w ramach kontraktów sportowych rocznie ok. 28,2-30,4 mln USD. Jednakże to LeBron James rozwija w największym stopniu współpracę biznesowe. Podobnie jak Cristiano Ronaldo ma on podpisany długowieczny kontrakt z Nike. W przeszłości tak silną współpracę z tą firmą mógł się pochwalić jedynie, będący

Największe gwiazdy sportowe często otrzymują zapłatę za sam start w zawodach, ponieważ dla organizatorów jest to duży prestiż zwiększający szansę na zdobycie większej liczby sponsorów (...)

legendą NBA, Michael Jordan. Ponadto każdy z tych trzech koszykarzy podjął współpracę w sferze mediów i kinematografii pod postacią wydawania produkcji filmowych. W przypadku koszykówki jest to najliczniej obsadzona dyscyplina sportowa w zestawieniu, a łączny dochód 35 zawodników NBA w okresie czerwiec 2019 – czerwiec 2020 r. wyniósł 1,2 mld USD⁷. Na 8 miejscu w rankingu znalazł się Tiger Woods – najbardziej znany golfista świata. Jego zarobki pochodzą głównie z kooperacji marketingowych oraz działań w obszarze golfa, np.: projektowania pól golfowych. W świecie golfa Woods od wielu lat mógł liczyć na najbardziej lukratywne kontrakty sponsorskie z takimi firmami jak Nike czy Titleist. Z tytułu osiągniętych

sukcesów oraz środków od sponsorów Amerykanin przez całą swoją karierę zarobił około 800 mln USD⁸. Odrotna sytuacja w porównaniu z zarobkami Tiger Woodsa występuje na pozycjach nr 9 oraz 10, na których znaleźli się reprezentanci futbolu amerykańskiego. Ich dochody przede wszystkim pochodzą z umów sportowych, a kontrakty reklamowe są tylko dodatkiem do ich działalności. Należy również podkreślić, że w klasyfikacji znalazły się jedynie dwie Panie: Japonka Naomi Osaka (29 miejsce) oraz Amerykanka Serena Williams (33 miejsce). Obie działają w tej samej dziedzinie sportu – tenisie. Poza tym w 2020 r. doszło do sytuacji, która nie miała zbyt często miejsca w poprzednich edycjach rankingu. Mianowicie łączne przychody członków listy były niższe niż w poprzednim okresie⁹. Wpływ na taką zmianę miała pandemia koronawirusa, która rozpoczęła się na przełomie lutego i marca, a więc kilka miesięcy jej trwania zostało już ujęte w zestawieniu. Można jednak spodziewać się, że kolejny ranking również związany będzie ze zmniejszeniem się przychodów wielu sportowców. Porównując z poprzednimi zestawieniami widać, iż w elicie od wielu lat utrzymują się najlepsi piłkarze, szczególnie Cristiano Ronaldo oraz Lionel Messi, co wynika z popularności piłki nożnej, ale także ich wieloletniej dominacji i zaciętej rywalizacji pomiędzy sobą, która sprawiała, że ustanawiali oni kolejne rekordy pod względem osiągnięć indywidualnych i drużynowych. Niezmiennie wysoko znajdowali się również przedstawiciele koszykówki, futbolu amerykańskiego, golfa, tenisa ziemnego czy Formuły 1¹⁰. Warto również nadmienić, iż w pojedynczych latach do czołówki rankingu zaliczali się bokserzy, którzy za swoje walki otrzymywali olbrzymie dochody. Układ sił pod względem potencjału marketingowego potwierdza również stworzona przez magazyn „Forbes” lista 10 najlepiej zarabiających sportowców ostatniej dekady, w której na pierwszym miejscu znalazł się niepokonany na zawodowym ringu boksem Floyd Mayweather Jr., na którego konto trafiło 915 mln USD. Taki wynik związany był zarówno z kontraktami reklamowymi, jak i przychodami ze sprzedaży dostępu do możliwości oglądania walk boksera w systemie PPV (ang. Pay Per View). Na podium znaleźli się również Ronaldo i Messi (800 i 750 mln USD). Do najlepszej dziesiątki trafili też reprezentanci koszykówki, golfa i tenisa ziemnego¹¹. Ranking zamknął przedstawiciel Formuły 1, Brytyjczyk Lewis Hamilton,

który w ostatnich latach zdominował ten sport, posiada najwyższy kontrakt w świecie sportów motoryzacyjnych na poziomie 47 mln USD, a także osiąga wysokie dochody z tytułu reklam. Inny wybitny kierowca F1, Niemiec Sebastian Vettel, w związku z kontraktem z zespołem Ferrari uzyskuje 35 mln USD¹².

ZAROBKI W ŚWIATOWEJ LEKKOATLETYCE

Największe gwiazdy sportowe często otrzymują zapłatę za sam start w zawodach, ponieważ dla organizatorów jest to duży prestiż zwiększający szansę na zdobycie większej liczby sponsorów oraz sprzedaży praw do transmitowania wydarzenia. Jamajski sprinter Usain Bolt po swoich olbrzymich sukcesach, m.in. na Igrzyskach Olimpijskich w Pekinie (2008 r.) oraz Londynie (2012 r.), za pojawienie się przed publicznością i rywalizację w zawodach inkasował w zależności od lokalizacji i czasu od 250 do 500 tys. USD. Przez wiele lat był on najlepiej opłacanym atletą na świecie z dochodami przekraczającymi 20 mln USD, z czego około połowa kwoty pochodziła z umowy z firmą PUMA¹³. Zakończył on karierę w 2017 r. a jego rozpoznawalność umożliwiła mu utrzymanie wielu podpisanych umów marketingowych. Wcześniejszy król krótkodystansowych biegów Asafa Powell, pochodzący również z Jamajki, mógł liczyć na pojedyncze zarobki w wysokości 100 tys. USD¹⁴.

Interesującym wątkiem dotyczącym sposobów na uzyskanie dodatkowego dochodu jest premia za pobity rekord świata lub inne wyjątkowe osiągnięcie dokonane podczas zawodów czy mistrzostw. Takiego rodzaju bonusy występują najczęściej w lekkoatletyce czy pływaniu, czyli dziedzinach sportu, w których człowiek stara się uzyskać jak najszybszy czas lub osiągnąć najlepszą odległość. W przypadku lekkoatletyki takie zjawisko ma miejsce podczas mityngów, które organizowane są przez inwestorów lub władze miasta. Premia za wybitny wynik ma za zadanie zachęcić oraz zmobilizować sportowców do jak najefektywniejszej rywalizacji i prób pobicia rekordów, co oczywiście pozytywnie przekłada się na rozpoznawalność zawodów, a może również stać się wizytówką danego miasta. W przeszłości bonifikaty za pobite rekordy świata podczas mistrzostw świata w wysokości 100 tys. zł zdobywali wspomniany Usain Bolt (pobite

rekordy na 100 i 200 metrów), najlepsza młociarka w historii Anita Włodarczyk czy amerykańka Muhammad Dalilah (bieg na 400 metrów przez płotki). W przypadkach zwykłych mityngów tego rodzaju bonusy oraz ich wartość jest decyzją organizatora przedsięwzięcia. Jednym z ostatnich głośnych przykładów udanego rekordowego wyniku był rezultat osiągnięty przez tyczkarza Arnauda Duplantisa. 21-letni Szwed pobił w 2020 r. w Toruniu rekord świata uzyskując rezultat 6,17 m.

Inną formą finansowania zawodników są nagrody pieniężne lub rzeczowe od sponsorów kadr olimpijskich czy narodowych, którzy również w umowach zawierają nagrody za osiągnięcia.

Tydzień później wystartował on w kolejnych zawodach w Glasgow, gdzie ponownie pobił rekord wynikiem 6,18 m i otrzymał czek na 30 tys. USD¹⁵. W próbie tej widać było, że jest w stanie bez problemu skoczyć o wiele wyżej. Czy jednak będzie to oznaczać, że przy kolejnych próbach Duplantis będzie próbował skoczyć np.: 6,23 czy 6,25? Oczywiście odpowiedź na to pytanie jest negatywna, a na takie decyzje sportowca wpływ będą mieć finanse, gdyż za każdy pobity rekord otrzyma osobną nagrodę, a organizatorzy konkursów oferować będą mu coraz wyższe premie za starty i najlepsze wyniki. Takie podejście do sprawy wynika również z chęci utrzymania zainteresowania mediów, ponieważ każde zawody związane będą z szansą pobicia

rekordu, a w sytuacji, gdyby Szwed pobił o kilka centymetrów swój obecny wynik, mogłoby mu być ciężko w przyszłości to powtórzyć i poprawić.

PROFITY NAJLEPSZYCH POLSKICH LEKKOATLETÓW

Jakie nagrody są dostępne dla najlepszych polskich lekkoatletów? W porównaniu z najbardziej znanymi sportowcami nie mogą oni liczyć na tak atrakcyjne nagrody, jednakże również posiadają możliwość powiększenia swojego wynagrodzenia na kilka sposobów. Jednym z nich jest organizowana coroczna seria zawodów lekkoatletycznych (zazwyczaj 14 imprez w sezonie) na arenach w różnych regionach świata, tzw. Diamentowa Liga, gdzie za każde wygrane zawody można otrzymać 10 tys. USD, a za końcowe zwycięstwo w klasyfikacji otrzymuje się dodatkowe 40 tys. USD. Kolejnym źródłem dochodu mogą być osiągnięcia na mistrzostwach Europy lub Świata, np.: za zwycięstwo na tych drugich można otrzymać 60 tys. USD¹⁶. Inną formą finansowania zawodników są nagrody pieniężne lub rzeczowe od sponsorów kadr olimpijskich czy narodowych, którzy również w umowach zawierają nagrody za osiągnięcia. Anita Włodarczyk, gdy zdobyła swój drugi złoty medal w 2016 r. podczas Igrzysk w Rio de Janeiro i pobiła po raz kolejny rekord świata, oprócz standardowych nagród otrzymała sztabkę złota od sponsora kadry, czyli koncernu Kulczyk, a także premię od firmy 4F oraz swojego prywatnego sponsora PKN Orlen¹⁷. Jeżeli chodzi o posiadanie sponsorów przez pojedynczych lekkoatletów dotyczy to niewielkiej liczby osób. Są to raczej zawodnicy z większym doświadczeniem i sukcesami, którzy to od wielu lat utrzymują powtarzalną formę. PKN Orlen od kilku lat wspiera największe gwiazdy polskiej lekkoatletyki, ale także polski związek w celu rozwoju młodych talentów.

WYNAGRODZENIA ZA IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Najważniejszym wydarzeniem dla większości sportowców są Igrzyska Olimpijskie. W tym przypadku wynagrodzenia wypłacane są przez Polski Komitet Olimpijski oraz Ministerstwo Sportu i dotyczą wszystkich dyscyplin, które znajdują się w programie Igrzysk, jednak przyznane

kwoty z PKOL na podstawie regulaminów tworzonych przed każdą dużą imprezą sportową mogą różnić się ze względu na podział/osiągnięcia¹⁸:

- w sportach indywidualnych: złoto – 120 tys. zł, srebro – 80 tys. zł, brąz – 50 tys. zł;
- w sportach zespołowych (deble, osady, sztafety, załogi): złoto – 90 tys. zł, srebro – 60 tys. zł, brąz – 37,5 tys. zł;
- w sportach drużynowych (np. siatkówka, koszykówka, piłka ręczna) wspólna pula nagród dla drużyny wynosi: złoto – 720 tys. zł, srebro – 480 tys. zł, brąz – 300 tys. zł.

Wyróżnieni zostają również trenerzy olimpijczyków, którzy jednorazowo mają zagwarantowane 60 tys. zł za złoty medal, 40 tys. za srebro oraz 25 tys. za medal brązowy. Ministerstwo sportu dla medalistów olimpijskich przygotowało natomiast następujące premie:

- za złoty medal - 64,4 tys. zł,
- za srebro - 46 tys.
- za brąz - 36,8 tys.¹⁹.

Wyżej wymienione kwoty pochodzą z ustaleń poczynionych przed Zimowymi Igrzyskami Olimpijskimi w Pjongczang, które odbyły się w 2018 r., a w przyszłości mogą one ulec zmianie. Istotnym sposobem nobilitacji sportowców promujących Polskę swoimi osiągnięciami jest przyznanie im emerytury z tytułu zdobycia medalu olimpijskiego. Stawka świadczenia ustalana jest przy użyciu kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej, której wysokość natomiast określona jest w ustawie budżetowej. Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy budżetowej na 2021 r. kwota ta wynosi 2031,96 zł²⁰. W celu wyliczenia emerytury olimpijskiej należy użyć mnożnika kwoty bazowej równego 1,4 (2031,96 x 1,4 = 2844,74 zł). Właśnie taką kwotę raz w miesiącu otrzymają beneficjenci, ponieważ nie jest ona objęta opodatkowaniem ani oskładkowaniem. Wysokość tego świadczenia nie jest zależna od sytuacji finansowej olimpijczyka ani medalu, który zdobył podczas Igrzysk, lecz wypłata świadczenia rozpocznie się po ukończeniu 40 roku życia²¹. W celu uzyskania emerytury zainteresowany musi złożyć wniosek o jego przyznanie, zaświadczenie o zdobyciu medalu w barwach reprezentacji Polski oraz zakończeniu kariery sportowej, a także potwierdzić polskie obywatelstwo i posiadać stałe miejsce zamieszkania na terenie UE.

Od 2017 r. funkcjonuje również potrzeba oświadczenia o braku karalności. Związane jest to z występowaniem doping w sporcie, który jest zabroniony i może wpływać na rezultaty wydarzeń sportowych²².

(POD)SUMOWANIE ZAROBKÓW SPORTOWCÓW

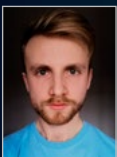
Prekursorem podpisywania umów sponsorskich był amerykański golfista Arnold Palmer, którego umowa z producentem zup opiewała na 5 tys. USD²³. Na tym przykładzie widać do jakiej rewolucji doszło na przestrzeni kilkudziesięciu lat, ponieważ obecnie najwięksi sportowcy podpisują milionowe kontrakty zawodowe czy sponsorskie. Nie można jednak zapominać, że wiele dyscyplin nie wzbudza aż tak dużego zainteresowania. Traktowane są one jako niszowe, a ich przedstawiciele, aby móc rywalizować często muszą podejmować się zarobkowej pracy czy szukać innego sposobu utrzymania. Natomiast stypendia otrzymywane od ministerstwa sportu lub związków sportowych nie pozwalają im na całkowite skupienie się na uprawianej dyscyplinie. Taka sama sytuacja dotyczy popularnych w Polsce sportów takich jak skoki narciarskie czy biegi narciarskie. Młodzi sportowcy lub Ci z kadry B lub C nie posiadają komfortowych warunków do rozwoju. W ostatnim czasie rozgłos zyskała m.in. historia polskiego skoczka narciarskiego Andrzeja Stękały, który w sezonie 2020/2021 osiąga najlepsze wyniki w karierze. We wcześniejszych latach nie odnosił on sukcesów i zastanawiał się nad zakończeniem kariery. Jedynie silna wola i pomoc najbliższych sprawiły, że pozostał przy tym sporcie, a żeby móc dalej startować pracował równocześnie w jednej z restauracji w Zakopanem²⁴. Można mieć jednak nadzieję, że przy udziale prywatnych sponsorów oraz pomocy ze strony ministerstwa sportu, sport będzie popularyzowany wśród młodzieży i w przyszłości będziemy świadkami wielu sukcesów naszych rodaków na arenie międzynarodowej.

Przypisy:

1. Nowy najlepiej zarabiający sportowiec. Gwiazdy piłki musiały ustąpić legendzie, TVN24.pl, <https://eurosport.tvn24.pl/tenis,115/najlepiej-zarabiajacy-sportowcy-swiata-2020-ranking-forbesa,1018004.html>, aktualizacja: 29.05.2020.
2. Zaskakujący lider najlepiej zarabiających sportowców wg „Forbesa”. Ale gdzie jest Lewandowski? Sport.pl, <https://www.sport.pl/inne/7,64998,25988355,zaskakujacy-lider-najlepiej-zarabiajacych-sportowcow-wg-forbesa.html>, aktualizacja: 30.05.2020.
3. 13 Brands That Currently Sponsor Roger Federer, SportKhabri.com, <https://sportskhabri.com/roger-federer-brands-sponsors-partners-ambassador-endorsements/>, aktualizacja: 03.07.2020.
4. Brandt K., Football Leaks: Szczegóły kontraktu Cristiano Ronaldo z Nike, Transfery.info, <https://transfery.info/aktualnosci/football-leaks-szczegoly-kontraktu-cristiano-ronaldo-z-nike/128544>, aktualizacja: 7.09.2019.

5. Current Endorsement Deals in Lionel Messi's Kitty, SportsKhabri.com, <https://sportskhabri.com/endorsements-deals-sponsorships-lionel-messi/>, aktualizacja: 23.12.2020.
6. Zavala S., Report Neymars deal with puma worth 25 mln per year, PSGtalk.com, <https://psgtalk.com/2020/09/report-neymars-deal-with-puma-worth-e25m-per-year/>, aktualizacja: 22.09.2020.
7. Najlepiej zarabiający sportowcy 2020. Niespodzianka na 1. Miejscu, MVPmagazyn.pl, <https://www.mvpmagazyn.pl/artukul/najlepiej-zarabiajacy-sportowcy-2020-niespodzianka-na-1-miejscu>, aktualizacja: 30.05.2020.
8. Tiger Woods – życie prywatne i kariera, Bogigolf.com, <https://bogigolf.com.pl/blog/portfolio/tiger-woods-zycie-prywatne-i-kariera/>, dostęp: 25.02.2021.
9. Przybysz R., „Forbes”, Roger Federer najlepiej zarabiającym sportowcem na świecie, TVSPORT.PL, <https://sport.tvp.pl/48292469/forbes-roger-federer-najlepiej-zarabiajacy-m-sportowcem-na-swiecie>, aktualizacja: 29.05.2020.
10. Lista 100 najlepiej zarabiających sportowców wg „Forbesa”. Ronaldo numerem jeden Polsatsport.pl, <https://www.polsatsport.pl/wiadomosc/2017-06-08/lista-100-najlepiej-zarabiajacych-sportowcow-wg-forbesa-ronaldo-numerem-jeden/>, aktualizacja: 08.06.2017.
11. „Forbes” opublikował ranking najlepiej zarabiających sportowców dekady. Cristiano Ronaldo wiceliderem, Sport.pl, <https://www.sport.pl/boks/7,64992,25545997,forbes-opublikowal-ranking-najlepiej-zarabiajacych-sportowcow.html>, aktualizacja: 26.12.2019.
12. Drozdek A., Zarobki kierowców F1 2020: Hamilton, Vettel i Riccardo na czele, Motohigh.pl, <https://motohigh.pl/2020/11/26/zarobki-kierowcow-f1-2020-zestawienie/>, aktualizacja: 26.11.2020.
13. Nagórek M., Usain Bolt najbogatszym biegaczem świata, Magazyn Bieganie, <https://www.magazynbieganie.pl/usain-bolt-najbogatszym-biegaczem-swiata/>, dostęp: 25.02.2021.
14. Rawa K., Bolt zarabia na premiach za przyjazd, Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl/artukul/687267-bolt-zarabia-na-premiach-za-przyjazd.html>, aktualizacja: 13.07.2011.
15. Pobożniak J., Złote żniwa Armanda Duplantisa. „Przyszłość mierzona w milionach”, TVSPORT.pl, <https://sport.tvp.pl/46691147/armand-duplantis-i-jego-nagrody-za-rekord-swiata-przyszlosc-mierzona-w-milionach>, aktualizacja: 17.02.2020.
16. Rączka P., Usain Bolt - ile zarabia najszybszy człowiek świata? Banzaj.pl, <http://www.biznes.banzaj.pl/Usain-Bolt-ile-zarabia-najszybszy-czlowiek-swiata-55377.html>, aktualizacja: 12.08.2012.
17. Leniarski R., Rio 2016. Rzut młotem. Złoty medal Anity Włodarczyk! Sport.pl, <https://www.sport.pl/igrzyska-olimpijskie/1,154863,20551787,rio-2016-rzut-mlotem-zloty-medal-anity-wlodarczyk-anitanissima.html>, aktualizacja: 15.08.2016.
18. Fryc J., Medal na igrzyskach olimpijskich to gwarancja emerytury z budżetu państwa, Business Insider, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/medalisci-olimpijscy-ile-wynosi-emerytura-sportowcow/2y1w867>, aktualizacja: 19.02.2018.
19. Jak nagradzani są olimpijczycy? Pieniądze to nie wszystko, Forbes.pl, <https://www.forbes.pl/finanse/ile-zarabia-medalisci-olimpijscy-pjongczang-2018/d5fryb3>, aktualizacja: 10.02.2018.
20. Ustawa budżetowa z dnia 20 stycznia 2021 roku na rok 2021, Dz.U. z 2021 r., Nr 190.
21. Emerytura olimpijska jakie warunki należy spełnić, aby ją otrzymać? PoradnikPracownika.pl, <https://poradnikpracownika.pl/emerytura-olimpijska-jakie-warunki-należy-speelnic-aby-ja-otrzymac>, aktualizacja: 08.02.2021.
22. Medal, a emerytura – jak wygląda przyznawanie emerytury olimpijskiej? Banksecrets.pl, <https://banksecrets.pl/blog/medal-a-emerytura-jak-wyglada-pryznawanie-emerytury-olimpijskiej/>, dostęp: 26.02.2021.
23. Usain Bolt zarabia 20 mln dolarów rocznie, Forsal.pl, <https://forsal.pl/artykuly/639425,usain-bolt-zarabia-20-mln-dolarow-rocznie.html>, aktualizacja: 12.08.2012.
24. Góra D., Drzwi karczmy zawsze otwarte dla Andrzeja Stękały. „Polubił tę pracę”, Sportowe Fakty, <https://sportowefakty.wp.pl/skoki-narciarskie/914726/drzwi-karczmy-zawsze-otwarte-dla-andrzeja-stekaly-polubil-te-prace>, aktualizacja: 15.12.2020.

SOLIDARITY PAYMENT, CZYLI DLACZEGO WARTO WYCHOWAĆ GWIAZDĘ PIŁKI NOŻNEJ

Dominik Wszedybył

dominik.wszedybyl98@gmail.com

Dziennikarstwo i komunikacja społeczna II st., I rok

Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej,

Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki

Opiekun naukowy: dr Przemysław Szewc

GRA WARTA MILIARDY

W rankingach popularności uprawianych na całym świecie sportów drużynowych, od lat jednogłośnie zwyciężącą pozostaje piłka nożna, umacniając z roku na rok swoją przewagę nad konkurencyjnymi rozgrywkami. Przemawia za tym między innymi fakt, że mistrzostwa świata w tej dziedzinie są wydarzeniem, które pod względem rekordowych ilości widzów ustępuje jedynie łączącemu wiele dyscyplin Igrzyskom Olimpijskim. Co cztery lata miliardy ludzi obserwuje poczynania

reprezentantów państw zakwalifikowanych do najważniejszego piłkarskiego święta na arenie międzynarodowej¹.

Pomimo ogromnego zainteresowania mundialem, to jednak Liga Mistrzów UEFA jest najbardziej dochodowym wydarzeniem wśród sportów drużynowych. Turniej najlepszych europejskich klubów generuje co roku astronomiczne sumy przychodów z kontraktów reklamowych i praw telewizyjnych. Według portalu money.pl, jeśli pojawiłby się kandydat mający możliwość zakupu prawa na własność do Ligi Mistrzów w 2018

roku, musiałby liczyć się z kosztem około 700 miliardów złotych². Futbol klubowy jest podstawą funkcjonowania piłkarskiej codzienności i miejscem regularnej prezentacji umiejętności boiskowych, dzięki którym najlepsi zawodnicy danej narodowości mogą wywalczyć później miejsce w drużynach narodowych. O ile dołączenie piłkarza do reprezentacji odbywa się na zasadzie powołania przez selektonera, zatrudnienie w klubie nowego gracza wiąże się ściśle z pojęciem transferu. Od strony finansowej, proces ten należy rozumieć jako opłatę, umożliwiającą danemu sportowcowi zerwanie aktualnego

kontraktu w celu podpisania umowy z nową drużyną³. Każdemu profesjonalnemu zawodnikowi odpowiada konkretna wartość finansowa na piłkarskim rynku transferowym, oscylująca wokół kwoty, którą musi zaproponować klub, chcąc odkupić prawo do zakontraktowania gracza od innego stowarzyszenia piłkarskiego.

Wraz z wzrostem komercjalizacji piłki nożnej, powiększają się również sumy transakcji międzyklubowych. Najwyżej wyceniani są zawodnicy perspektywiczni w kontekście przewidywanego rozwoju i lat gry na najwyższym poziomie. Tym samym osobę nieśledzącą na co dzień informacji ze świata piłkarskiego może zaskoczyć fakt, że wartość rynkowa Roberta Lewandowskiego, zdobywcy tytułu FIFA dla najlepszego zawodnika 2020 roku, jest trzykrotnie niższa od aktualnie najdroższego zawodnika na świecie. Jak podaje transferowa baza danych Transfermarkt, Francuz Kylian Mbappé, dwudziestodwuletni zawodnik klubu Paris Saint-Germain, jest w tej chwili wart 180 milionów Euro. Dla porównania, łączna wartość wszystkich zawodników – 496 mężczyzn, grających w polskiej Ekstraklasie w sezonie letnim 2021, wynosi jedynie 36,5 miliona Euro więcej⁴.

NIERÓWNA WALKA

Wzrastające finanse elit piłkarskich coraz bardziej oddalają klubowe potęgi od mniej zamożnych stowarzyszeń. Pomimo tego, że piłkarzy z polskim obywatelstwem, grających w pięciu najlepszych ligach świata, jest znacznie więcej niż w ubiegłych dekadach, wartość sportowa pierwszego szczebla krajowych rozgrywek jest nadal zbyt niska by konkurować z europejskimi drużynami na najwyższym poziomie. W XXI wieku polski klub

jedynie raz zdołał zakwalifikować się do Ligi Mistrzów. W wyniku tego, współczynnik UEFA, będący klasyfikacją europejskich lig piłkarskich, stawia Polskę dopiero na 30. miejscu⁵. W skład pięciu najważniejszych gospodarzy rozgrywek ligowych wchodzi Hiszpania, Anglia, Włochy, Niemcy i Francja.

Za udział w Lidze Mistrzów UEFA w sezonie 2016/2017, Legia Warszawa otrzymała ponad 20 milionów Euro, czyli w przybliżeniu łączną wartość zawodników Wisły Płock, Warty Poznań i Stali Mielec, grających w bieżącym sezonie w Ekstraklasie⁶. W dużej mierze dzięki znacznej przewadze finansowej, drużyna zdobyła od tego czasu 3 na 4 możliwe tytuły mistrza Polski, konsekwentnie dążąc w tym roku do kolejnego triumfu. Klub jest w stanie zarobić więcej nie tylko z racji uzyskanych wyników, ale również generując wynagrodzenia, płynące ze wzrastającej liczby fanów i wspierających sponsorów. W przypadku mniejszych, mniej atrakcyjnych komercyjnie stowarzyszeń sportowych, niezastąpionym sposobem na zadowalający wzrost budżetu będzie skutecznie poprowadzona polityka transferowa.

FABRYKA PRZYSZŁOŚCI

Inwestycja we własną szkołę piłkarską to jeden z najistotniejszych warunków funkcjonowania prosperującego klubu sportowego. Nie bez przyczyny słynna akademia Ajaxu Amsterdam nosi nazwę „De Toekomst”, co w języku niderlandzkim oznacza „przyszłość”. Holenderska szkoła od lat wychowuje i sprzedaje młodych zawodników do silniejszych lig, czyniąc się jednym z potentatów transferowego rynku piłkarskiego. Z perspektywy przychodów, dzięki rozbudowanej sieci skautingu, w szkółce pojawiają się obdarzone potencjałem dzieci z całego świata.

Rekordowy zysk ze sprzedaży pojedynczego wychowanka klubu, przypadł na transfer dziesiętnastoletniego Holendra Matthijsa de Lijta do Juventusu Turyn. Po udanym sezonie w Lidze Mistrzów, włoski klub zapłacił za obrońcę w 2019 roku 85,5 miliona Euro. W tym samym czasie, za nieznacznie wyższą kwotę oddano także Frenkiego de Jonga do FC Barcelony. Pomocnik nie był wychowankiem klubu, jednak inwestując ponad 10 milionów w zakup nastolatka z innej holenderskiej akademii, ostatecznie uzyskano na plus około 76 milionów Euro⁷. Tym samym w jednym sezonie szkoła Ajaxu potwierdziła jakość wychowania i skautingu, podpatrywane od lat przez pozostałe kuźnie talentów piłkarskich na całym świecie.

Zarówno wychowywanie od najmłodszych lat przyszłych gwiazd piłki nożnej, jak i inwestycja w transfery młodych, perspektywicznych zawodników i ich późniejsza sprzedaż, może być nieocenionym wsparciem finansowym kasy klubu na długie lata. Wszystko dzięki ustanowionym przez światową organizację piłkarską FIFA zasadom „solidarity payment”, czyli tzw. „mechanizmu solidarności” (nie mylić z daniną solidarnościową). Działanie to jest swego rodzaju rekompensatą za przygotowanie młodego zawodnika do profesjonalnej gry w piłkę nożną. W wyniku tego, oprócz zysku płynącego bezpośrednio w momencie sprzedaży zawodnika do innej drużyny, pobrane mogą zostać jeszcze profity z jego przyszłych transferów aż do końca kariery. Według wydanego przez FIFA regulaminu transferowego „Regulations of the Status and Transfer of Players”, pięć procent kwoty przeznaczonej na zakup prawa do zakontraktowania piłkarza, przeznaczone jest do podziału dla tzw. klubów macierzystych, w których gracz występował od 12 do 23 roku życia. Z wyznaczonej sumy należności, po 5 procent za każdy sezon otrzymują drużyny, w których piłkarz występował do

Wykres 1. Rekordowe transfery polskich zawodników z Ekstraklasy

	Imię i nazwisko	Wiek	Sezon	Oddający	Pozyskujący	Kwota
1	Jakub Moder	21	20/21	Lech	Brighton	11 mln €
2	Radosław Majecki	20	19/20	Legia	AS Monaco	7 mln €
3	Jan Bednarek	21	17/18	Lech	Southampton	6 mln €
4	Michał Karbownik	19	20/21	Legia	Brighton	5,5 mln €
5	Sebastian Szymański	20	19/20	Legia	D. Moskwa	5,5 mln €

Deloitte.

JAK ZMIENIAŁ SIĘ AUDYT SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

– OD KARTKI PAPIERU DO AI I ROZWIĄZAŃ CHMUROWYCH

Anna Rudzka

Manager, Audit & Assurance Deloitte

Przyjęło się mówić, że świat kręci się wokół pieniądza. Ale czy tak naprawdę jest? W świetle ostatnich zmian na świecie i wyzwań dla gospodarki, rewolucji 4.0, czy nawet 5.0 znaczenia nabierają - informacja, dane, czas i wiarygodność. A połączenie ich wszystkich znajdziemy w audycie, który jest obecny w gospodarkach od zarania dziejów. Pierwsze ślady audytu widoczne były już w starożytnych cywilizacjach, towarzyszył on gospodarkom na różnych etapach rozwoju i rozwijał się wraz z nimi. Pierwsze wzmianki o audytorach pochodzą natomiast z Cesarstwa Rzymskiego, gdzie audytor pełnił rolę osoby towarzyszącej posłańcowi i weryfikującej czy przekazywana przez posłańca informacja jest rzetelna i zgodna z prawdą¹. Samo słowo „audyt” wywodzi się z łacińskiego „audire”, czyli „badać, słuchać”². Choć w dostępnych źródłach brak jest konkretnych dowodów na istnienie oficjalnej funkcji audytora, można znaleźć liczne doniesienia o czynnościach sprawdzających, w odniesieniu do transakcji handlowych bądź gospodarowania środkami pieniężnymi zarówno w starożytnym Egipcie i Grecji, jak i w średniowiecznej Anglii za czasów Henryka I.³

Do czasów rewolucji przemysłowej, czynności audytowe były w dużej mierze niesformalizowane i wynikały głównie z bieżących potrzeb urzędników, handlarzy i właścicieli ziemskich. Stanowiły też wartość dla samego zainteresowanego, tj. kupca lub właściciela gotówki, przy praktycznie zerowej przydatności dla użytkownika zewnętrznego. Pierwszy znaczący przełom nastąpił w roku 1844, po opublikowaniu prawa spółek handlowych w Wielkiej Brytanii⁴, które nakładało na kierownictwo obowiązek przedstawiania udziałowcom

zbadanego bilansu. Kolejne regulacje, ogłoszone pod koniec XIX wieku nakładały dodatkowo wymóg niezależności audytora.

Pierwotne techniki wykorzystywane w audycie polegały na pełnej weryfikacji badanej pozycji. Oznacza to, że każda pojedyncza transakcja była dokładnie sprawdzana. Wraz z rozwojem rachunkowości, rozkwitem biznesów i coraz większym stopniem złożoności spółek, przeglądanie wszystkich dokumentów stanowiących

podstawę sporządzenia bilansu zaczęło być nieefektywne i zbyt kosztowne. Na przełomie XIX i XX wieku pojawiły się pierwsze techniki próbkowania⁵ i wprowadzono pojęcie istotności⁶. To znacząco wpłynęło na wzrost efektywności pracy audytora i sprawiło, że zaczęto się skupiać na saldach, które w ocenie audytorów były najważniejsze. Co ciekawe, badanie rachunku zysków i strat stało się obowiązkowe dopiero w okolicach połowy XX wieku⁷ poczynając od Wielkiej Brytanii i USA.

Na przestrzeni lat można zauważyć znaczącą zmianę w technikach próbkowania. W początkowych stadiach szeroko stosowano tzw. zawodowy osąd⁸, co nierzadko sprowadzało się do wybrania z segregatora kilku największych faktur składających się na saldo. Rozwój technologii i cyfryzacja sprawiły jednak, że zarówno rachunkowość, jak i audyt, prowadzony dotychczas na kartkach papieru, przeszły do postaci elektronicznej. Obecnie próbkowanie przeprowadza się w oparciu o metody statystyczne. Natomiast wielkość próbki uzależniona jest od wyznaczonego poziomu istotności oraz wielkości badanej populacji, a sama próbka wybierana jest za pomocą specjalistycznych narzędzi. Próbkowanie poprzedzone jest też szeroką analizą zapisów księgowych, trendów, zmian biznesowych czy dezagregacją populacji na mniej i bardziej ryzykowne. Te działania mają na celu identyfikację najbardziej ryzykownych obszarów i skupienie się właśnie na nich. Cyfryzacja sprawiła również, że tzw. procedury analityczne, polegające na zaprojektowaniu formuły, która na podstawie przewidywalnych związków między wybranymi zmiennymi wyliczy przewidywaną wartość salda, zaczęły być stosowane dużo szerzej. Wynika to z tego, że narzędzia elektroniczne dają wręcz niezliczone możliwości analizy dwóch, jak również więcej zestawów skorelowanych danych. Przykładem takiej procedury analitycznej może być szacunek przychodów osiąganych przez lotnisko na podstawie liczby obsłużonych pasażerów, masy obsługiwanych statków powietrznych, pory odbywania przelotu oraz przyjętej taryfy opłat na tym lotnisku. Taki szacunek oparty na twardych danych zapewnia audytorowi racjonalne pokrycie ryzyka na całym saldzie przychodów i daje większy komfort niż zbadanie próbki kilkudziesięciu faktur. Coraz więcej firm audytorskich w celu zwiększenia efektywności pracy stosuje outsourcing wybranych, najprostszych i powtarzalnych czynności do tzw. centrów usług wspólnych. Dzięki temu audytor będący na miejscu u klienta może skupić się na najbardziej kluczowych obszarach wymagających niemałej wiedzy merytorycznej, jednocześnie delegując pozostałe zadania.

Elementem wartym uwagi w firmach jest również system kontroli wewnętrznych. Odpowiednio zaprojektowany i efektywnie działający, znacząco niweluje prawdopodobieństwo wystąpienia błędów i nadużyć rzutujących na sprawozdania finansowe. Jest to powszechnie wykorzystywane przez

audytorów, którzy poprzez testowanie efektywności kontroli wewnętrznych są w stanie znacznie szerzej i skuteczniej zaadresować ryzyka zniekształceń. Nieodłącznym elementem testowania kontroli są również testy środowisk i systemów IT, które pełnią kluczową rolę w zapewnieniu poprawności przepływu danych. Specjaliści IT są w związku z tym coraz częściej angażowani do wsparcia procesu badania sprawozdania finansowego. I nie są to jedyni specjaliści, z których pomocy korzysta współczesny biegły rewident – eksperci w dziedzinie podatków, prawa, wyceny instrumentów finansowych, przedsiębiorstw i nieruchomości nierzadko stanowią integralną część zespołu.

Firmy audytorskie prześcigają się obecnie w tworzeniu różnorodnych systemów i narzędzi, które z jednej strony mają zapewnić zgodność z wszelkimi standardami i wymogami prawnymi, a z drugiej wprowadzić pewien element standaryzacji i automatyzacji. Z całą pewnością wdrożenie takiego elementu pozwoli zminimalizować nakład pracy przy powtarzalnych czynnościach i zoptymalizować analizę danych będących podstawą sporządzenia tak kluczowej dla nas informacji finansowej. Ilość transakcji przetwarzana każdego dnia przez systemy finansowo-księgowe już dawno wyszła poza objętość możliwą do przetworzenia przez człowieka czy nawet podstawowe narzędzia pracy, takich jak np. arkusz kalkulacyjny. Aplikacje, które są specjalnie projektowane na potrzeby audytorów, pozwalają nie tylko zapanować nad milionami zapisów księgowych, ale także pobierać je bezpośrednio z systemu klienta. Takie rozwiązanie generuje dużą oszczędność czasu po obu stronach. Zaawansowane technologie są nieocenione w wykrywaniu wszelkich odchyłeń i nieprawidłowości w gąszczu cyfrowych danych. W Deloitte wykorzystujemy szeroki wachlarz narzędzi – np. *Risk Matrix*, który wskazując na korelacje pomiędzy poszczególnymi pozycjami sprawozdania i nietypowe ruchy w ciągu roku pozwala zyskać lepsze zrozumienie biznesu, a co za tym idzie, bardziej skuteczną identyfikację ryzyk. Bardziej zaawansowane narzędzie wykorzystywane przed Deloitte *Spotlight*, zezwala na kompleksowy dostęp do danych finansowych klienta, ich ekstrakcję, wizualizację, porównanie i analizę przy jednoczesnym wzroście efektywności. Audyt, który jeszcze nie tak dawno zmuszony był do przeniesienia się z kartek do Excela, teraz poszukuje możliwości efektywnego i jednocześnie bezpiecznego

przetwarzania ogromnej liczby danych w chmurze. Od sprawdzania pojedynczych transakcji przechodzimy do globalnej analizy trendów, schematów i wszelkich odstępstw od normy. Aktualnie rozwijane są narzędzia oparte na sztucznej inteligencji, która ma ograniczyć do niezbędnego minimum czynności wykonywane przez człowieka. Procedury badania stanowiące niegdyś żmudną pracę manualną, obecnie wykonywane są za pomocą kilku kliknięć. Współczesny audytor nie jest już zawałony stertą segregatorów, lecz przeprowadza badanie przy użyciu najbardziej nowoczesnych narzędzi, w otoczeniu zespołu specjalistów.

Chcesz zobaczyć, jak audyt będzie się zmienił w kolejnych latach?

Aplikuj do nas:

www.deloitte.pl/kariera

i dołącz do #ImpactGeneration

Przypisy:

1. Bojda Patrycja, „Audyty wewnętrzne jako metoda usprawnienia działalności firmy”, *Journal of Modern Management Process*, 1(1)/2016
2. Kiziułkiewicz Teresa, „Audyty wewnętrzne w jednostkach sektora finansów publicznych”, Difin, Warszawa 2009
3. LEE Teck-Heang1, Azham Md. Ali2, The evolution of auditing: An analysis of the historical development, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Dec. 2008, Vol.4, No.12
4. Joint Stock Companies Act
5. Brown, R. Gene, „Changing audit objectives and techniques”, *The Accounting Review*
6. Zgodnie z Międzynarodowym Standardem Badania 320, istotność w uproszczeniu stanowi wartość, która sprawia, że sprawozdanie finansowe jest istotnie zniekształcone. Innymi słowy, zniekształcenie sprawozdania o wartość równą bądź przewyższającą kwotę istotności wpływa na decyzje inwestycyjne użytkowników tego sprawozdania i może ich wprowadzić w błąd
7. E. Phalugna Kumar, Dr B. Mohan, Origin And Development of Auditing, *Indian Journal of Research*, Vol.4, September 2015
8. Zgodnie z Międzynarodowym Standardem Badania 200, zawodowy osąd to „zastosowanie stosownych szkoleń, wiedzy i doświadczenia w zakresie rewizji finansowej, rachunkowości i standardów etyki do podejmowania decyzji dotyczących kierunku działań, które są odpowiednie w okolicznościach zlecenia badania”

RYCZAŁT OD DOCHODÓW SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH

JAKO NARZĘDZIE WSPIERANIA INWESTYCJI

Marzena Brewińska

marzena.brewinska1@gmail.com

Finanse i rachunkowość;

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Recenzent: dr Łukasz Bielecki

PRZESŁANKI ROZWOJOWE WPROWADZENIA RYCZAŁTU OD DOCHODÓW SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH

Głównym celem, który przyswiecał idei wprowadzenia ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych było umożliwienie spółkom rozwoju prowadzonej działalności gospodarczej poprzez stymulację działalności inwestycyjnej. Nowelizacja rozwiązań podatkowych stanowi szansę rozwoju potencjału małych i średnich przedsiębiorstw, które poprzez systematycznie rosnące nakłady inwestycyjne zwiększają swoje możliwości rozwojowe, w całości lub części finansowane przez wypracowany zysk.

Do sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce należą mikro, małe i średnie podmioty gospodarcze. Ilość firm działających w tym sektorze stanowi 99,8 proc. wszystkich podmiotów prowadzących działalność¹. Firmy te cechują się niskimi możliwościami pozyskiwania finansowania zewnętrznego, a w konsekwencji niedoborem środków pieniężnych na realizację inwestycji². W 2017 roku środki własne w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw stanowiły 73,4%, natomiast zewnętrzne źródła finansowania kształtowały się następująco: kredyty – 10,4%, środki bezpośrednio z zagranicy – 4,8%, środki budżetowe – 3,5%, inne źródła – 4,3%. Nakłady inwestycyjne ogółem na przedsiębiorstwo w 2018 roku wynosiły 101,48 tys. zł, z kolei w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw nakłady inwestycyjne kształtowały się na poziomie 46,34 tys. zł³.

Małe i średnie przedsiębiorstwa w swej działalności bardzo często napotykają na trudności związane z pozyskaniem kapitałów na zakup środków trwałych. Bardzo ważną kwestią jest pozyskanie finansowania ze źródeł zewnętrznych, ponieważ posiadane środki własne zazwyczaj wykorzystywane są na pokrycie bieżącej działalności. Do najbardziej popularnych form finansowania zewnętrznego zakupu środków trwałych należą:

- kredyty bankowe,
- leasing,
- dotacje z Unii Europejskiej,
- fundusze typu *venture capital*,
- tzw. „anioły biznesu”.

Małe i średnie przedsiębiorstwa cechują się specyficznym rodzajem ryzyka, w wyniku którego dostęp do kredytu bankowego staje się utrudniony. Wpływ na decyzję banku o odmowie udzielenia kredytu mogą mieć następujące czynniki: mały wolumen kapitału własnego, spekulacyjny charakter podmiotu, niskie zabezpieczenie kredytowe czy problemy związane z utrzymaniem płynności finansowej podmiotu gospodarczego.

Leasing jest najczęściej stosowaną formą finansowania zewnętrznego małych i średnich podmiotów. Wynika to z faktu braku własnych środków na finansowanie inwestycji oraz z powodu wykluczenia z możliwości powzięcia kredytu bankowego przez podmiot gospodarczy.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw posiada także możliwości finansowania na warunkach dofinansowania bezzwrotnego. Główne źródło środków stanowią w tym wypadku fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

Fundusze typu *venture capital* oraz tzw. „anioły biznesu” stanowią mniej popularne formy finansowania zewnętrznego w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. *Venture capital* jest finansowaniem długoterminowym podmiotu o charakterze głównie innowacyjno-wdrożeniowym, z kolei „anioły biznesu” to inwestorzy nastawieni na współpracę z przedsiębiorstwem zwykle w okresie 5-8 lat, chcący zainwestować swoje środki finansowe głównie w ryzykowne, ale dochodowe przedsięwzięcia⁴. Stosowanie przedstawionych źródeł finansowania zewnętrznego w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw wiąże się zazwyczaj z licznymi barierami napotykanymi w czasie chęci dokonywania inwestycji i poszerzenia potencjału gospodarczego. Zdecydowanie łatwiej pozyskać jest finansowanie zewnętrzne podmiotom z grup kapitałowych.

Celem wprowadzenia nowego sposobu rozliczania się spółek kapitałowych jest wyrównanie szans mniejszych podmiotów na rynku. Podmioty te w swej działalności napotykają na barierę dotyczącą dostępu do finansowania, nie mają możliwości uzyskania finansowania od spółek powiązanych czy pozyskania gwarancji od spółek z grupy kapitałowej w zakresie uzyskania finansowania bankowego. Ryczałt od dochodów spółek kapitałowych zapewni dla małych i średnich przedsiębiorców

elastyczne narzędzie wyrównujące szanse i niwelujące różnice między dostępem do finansowania mniejszych podmiotów i podmiotów prowadzących działalność w grupach kapitałowych. Nowy model opodatkowania jest jednak ograniczony, ponieważ dostęp do niego zagwarantowany jest jedynie tym podmiotom, które cechują się dużym potencjałem rozwoju i tym samym ich wzrost będzie impulsem dla rozwoju całej gospodarki. Od nowego modelu opodatkowania oczekuje się ograniczania kosztów w zakresie *tax compliance*, poprzez zniesienie obowiązku prowadzenia dwóch odrębnych ewidencji do celów rachunkowych i podatkowych. Głównym założeniem ryczałtu jest działalność silnie proinwestycyjna i wspierająca gospodarkę sensu largo w Polsce⁵.

WARUNKI OPODATKOWANIA RYCZAŁTEM OD DOCHODÓW SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH

Forma opodatkowania ryczałtem dochodów spółek kapitałowych z założenia jest formą dotyczącą podmiotów spełniających określone warunki formalno-prawne wskazane w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Katalog warunków uprawniających do skorzystania z proponowanych przez ustawodawcę rozwiązań wymaga łącznego spełnienia następujących wymogów:

- formy prawnej,
- odpowiedniej struktury właścicielskiej spółki,
- wartości przychodu,
- struktury przychodu,
- cenzusu zatrudnienia,
- wymogów inwestycyjnych,
- wymogów informacyjnych⁶.

Zakres podmiotowy ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych wskazany w ustawie informuje o możliwości skorzystania z tzw. „estońskiego CIT-u” przez podatników prowadzących działalność w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub w formie spółki akcyjnej, w których odpowiednio udziałowcy lub akcjonariusze są wyłącznie osoby fizyczne nieposiadające praw majątkowych związanych z prawem do otrzymywania świadczeń jako fundatorzy lub beneficjenci fundacji, trustu czy innego podmiotu o charakterze powierniczym.

Dodatkowy wymóg stanowi nieposiadanie przez wymienione spółki udziałów i akcji w kapitale innej spółki, a także tytułów uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych oraz ogółu praw i obowiązków w spółce nie będącej osobą prawną⁷.

Odpowiednia struktura właścicielska spółki wyraża się w ograniczeniu wspólników do osób fizycznych, nieposiadających praw do otrzymania świadczenia jako założyciele lub beneficjenci fundacji czy trustów⁸.

Opodatkowaniu ryczałtem od dochodów spółek kapitałowych mogą podlegać podatnicy, których łączne przychody z działalności osiągnięte w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyły 100 000 000 zł lub wartość średnich przychodów z działalności, obliczona na ostatni dzień poprzedniego roku podatkowego z okresu opodatkowania ryczałtem, nie przekroczyła 100 000 000 zł, przy czym przychody te są liczone z uwzględnieniem kwoty należnego podatku od towarów i usług⁹. W przypadku przekroczenia wskazanych limitów przychodów, co do zasady dana spółka traci prawo do możliwości korzystania z ryczałtu od dochodu spółek kapitałowych z końcem roku podatkowego. Ustawodawca zezwala w takim przypadku na pozostanie w systemie „estońskiego CIT-u” pod warunkiem zapłaty dodatkowego podatku przez spółkę. Działalność obliczana jest na podstawie następującego wzoru:

$$[(1 - W) \times Z] \times 5\%$$

przy czym litera W odnosi się do ilorazu 100 000 000 zł brutto i średnich przychodów podatnika obliczanych jako iloraz sumy przychodów wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług, osiągniętych w każdym poprzednim roku podatkowym i liczby tych lat poprzedzających rok podatkowy, natomiast Z oznacza dochody w roku podatkowym opodatkowane ryczałtem¹⁰.

W zakresie przychodów osiąganych przez podatnika kryterium umożliwiające korzystanie z ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych stanowi iż maksymalny udział przychodów uzyskiwanych z wierzytelności; z odsetek i pożytków od wszelkiego rodzaju pożyczek; z części odsetkowej raty leasingowej; z poręczeń i gwarancji; z praw autorskich lub praw własności przemysłowej, w tym z tytułu zbycia tych praw; ze zbycia i realizacji praw z instrumentów finansowych; z transakcji z podmiotami powiązаныmi – w przypadku

gdy w związku z tymi transakcjami nie jest wytwarzana wartość dodana pod względem ekonomicznym lub wartość ta jest znikomą; nie może przekraczać 50% ogólnej wartości przychodów¹¹.

Kolejnym warunkiem wskazanym w ustawie jest cenzus zatrudnienia. Podatnik zobowiązany jest do zatrudniania w formie umowy o pracę co najmniej 3 osób w przeliczeniu na pełne etaty, niebędące udziałowcami ani akcjonariuszami tego podatnika, przez okres co najmniej 300 dni w roku podatkowym, a w przypadku, gdy rokiem podatkowym nie jest okres kolej-

W przypadku przekroczenia wskazanych limitów przychodów, (...) spółka traci prawo do możliwości korzystania z ryczałtu od dochodu spółek kapitałowych z końcem roku podatkowego.

nych dwunastu miesięcy kalendarzowych – przez co najmniej 82% dni przypadających w roku podatkowym. W przypadku zatrudnionych na umowie innej niż umowa o pracę podatnik musi ponosić miesięcznie wydatki w kwocie stanowiącej co najmniej trzykrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw z tytułu wypłaty wynagrodzeń, jeżeli w związku z wypłatą tych wynagrodzeń na podatniku ciąży obowiązek poboru zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych i składek określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹².

Wymogi inwestycyjne związane z ryczałtem od dochodów spółek kapitałowych nakazują

podatnikowi ponosić bezpośrednie nakłady na cele inwestycyjne w wysokości większej o:

- 15%, jednak nie mniejszej niż 20 000 zł – w okresie 2 kolejno następujących po sobie lat podatkowych opodatkowania ryczałtem,
- 33%, jednak nie mniejszej niż 50 000 zł – w okresie 4 lat podatkowych.

Definicję nakładów na cele inwestycyjne ustawodawca określił jako faktycznie poniesione w roku podatkowym wydatki na nabycie fabrycznie nowych środków trwałych lub wytworzenie środków trwałych oraz opłaty ustalone w umowie zgodnie z art. 3 ust. 4 lub 6 ustawy o rachunkowości, z wyłączeniem umowy leasingu operacyjnego, w części stanowiącej spłatę wartości początkowej środków trwałych¹³.

Spółki zdecydowane na wybór formy opodatkowania dochodów ryczałtem zobligowane są do złożenia zawiadomienia na druku ZAW-RD do właściwego naczelnika urzędu skarbowego w terminie do końca roku pierwszego miesiąca pierwszego roku podatkowego, w którym mają być opodatkowane ryczałtem¹⁴. Opodatkowanie ryczałtem obejmuje okres bezpośrednio po sobie następujących 4 lat podatkowych wskazany przez podatnika w zawiadomieniu, przy czym opodatkowanie ryczałtem przedłuża się na kolejne okresy bezpośrednio po sobie następujących 4 lat podatkowych, chyba że podatnik złoży informację o rezygnacji z opodatkowania ryczałtem w deklaracji składanej za ostatni rok podatkowy, w którym podatnik był opodatkowany ryczałtem¹⁵.

ZASADY FUNKCJONOWANIA RYCZAŁTU OD DOCHODÓW SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH

Przedmiot opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek kapitałowych stanowi dochód odpowiadający wysokości zysku netto wypracowanego w danym roku podatkowym, w tej części, w której został on przeznaczony do wypłaty udziałowcom lub akcjonariuszom oraz w części przeznaczonej na pokrycie strat powstałych w okresie poprzedzającym okres opodatkowania ryczałtem. Dodatkowo opodatkowaniu ryczałtem podlega dochód z tytułu: ukrytych zysków, wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą, zmiany wartości składników majątku, zysku netto – w przypadku podatnika, który

zakończył opodatkowanie ryczałtem, a także dochód z tytułu nieujawnionych operacji gospodarczych¹⁶.

Podstawę opodatkowania stanowi natomiast suma dochodu z tytułu podzielonego zysku i dochodu z tytułu zysku przeznaczanego na pokrycie strat, suma dochodu z tytułu ukrytych zysków i dochodu z tytułu wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą, dochód z tytułu zmiany wartości składników majątku oraz dochód z tytułu zysku netto osiągnięty w roku podatkowym, w którym zakończył opodatkowanie ryczałtem¹⁷.

Wysokość podatku w formie ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych przedstawia tabela 1.

Podatnik zobowiązany do zapłaty ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych uiszcza podatek według zasady podstawowej:

- od dochodu z tytułu podzielonego zysku,
- od dochodu z tytułu zysku przeznaczanego na pokrycie strat,
- domiaru zobowiązania podatkowego od tych dochodów
- do dnia 20. dnia siódmego miesiąca roku podatkowego¹⁸.

Wyłączenia stosowania przepisów od dochodów spółek kapitałowych określone są w artykule 28k. do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Z takiej formy opodatkowanie nie będą mogły skorzystać poniższe podmioty:

- uzyskujące dochody z działalności wykonywanej na terenie specjalnych stref ekonomicznych oraz w ramach polskiej strefy inwestycji;

- inwestujące głównie w nowe technologie, ponoszące wydatki na licencje, prawa autorskie, prawa do patentów – ustawowa definicja inwestycji nie zawiera wartości niematerialnych i prawnych;
- powstałe wskutek podziału bądź łączenia spółek kapitałowych;
- spółki w stanie likwidacji bądź upadłości;

Ponadto, podmioty korzystające z ryczałtu nie mogą korzystać z preferencji podatkowych dotyczących ulgi IP Box, ulgi na działalność badawczo-rozwojową oraz z tzw. „ulgi na złe długi”, wyjątek stanowią rozwiązania dotyczące funduszu inwestycyjnego¹⁹.

Reasumując należy stwierdzić, iż ryczałt od dochodów spółek kapitałowych wprowadzony na wzór rozwiązań podatkowych funkcjonujących w Estonii został przyjęty w Polsce w zmodyfikowanej formie. Zamiarem wprowadzenia takiego rozwiązania było uatrakcyjnienie prawa podatkowego spółek kapitałowych w Polsce w kontekście działalności proinwestycyjnej małych i średnich podmiotów. W wyniku takich założeń wiele podmiotów zostało wyłączonych z możliwości korzystania z ryczałtu oraz z możliwości korzystania z preferencji podatkowych. Spektrum wymagań formalnych zostało określone w sposób bardzo restrykcyjny przez co podmioty korzystające z ryczałtu są zobligowane do rzetelnego przestrzegania każdej przesłanki dotyczącej przedmiotu i podstawy opodatkowania ryczałtem. Pozytywnie należy ocenić brak wymogu prowadzenie odrębnej rachunkowości do celów podatkowych oraz minimalizację formalności towarzyszących rozliczaniu podatku, a także odejście od fiskalnej funkcji

podatku na rzecz stymulacyjnej. Zarówno odroczenie terminu płatności podatku, jak i szybsze rozliczenie inwestycji w kosztach podatkowych, stanowi dla podmiotu zachętę inwestycyjną. Ponadto, przewiduje się, że wzrost inwestycji przyczyni się do utworzenia nowych miejsc pracy, pobudzenia popytu krajowego, co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu gospodarczego kraju. Wszystkie pozytywne aspekty wskazują na prognozowany przyrost poziomu inwestycji w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.

Przypisy:

1. <https://businessinsider.com.pl/sektor-msp> [dostęp na dzień: 17.02.2021 r.].
2. [https://kiddp.pl/files/aktyprawne/1224\(2\).pdf](https://kiddp.pl/files/aktyprawne/1224(2).pdf) [dostęp na dzień: 17.02.2021 r.].
3. Raport o stanie sektora MSP 2020, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/ROSS-2020_30_06.pdf [dostęp na dzień: 17.02.2021 r.].
4. Geruzel-Dudzińska B., Finansowanie inwestycji w środki trwałe w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, „Współczesna Gospodarka” Vol. 7 Issue 1 (2016) 71–80.
5. [https://kiddp.pl/files/aktyprawne/1224\(2\).pdf](https://kiddp.pl/files/aktyprawne/1224(2).pdf) [dostęp na dzień: 20.02.2021 r.].
6. <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-cit-estonski-w-polsce-aspekty-praktyczne> [dostęp na dzień: 15.02.2021 r.].
7. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, 1492, 1565, 2122, 2123. 2320, z 2021 r. poz. 11, art. 28j.
8. *Ibidem*, art. 28j.
9. *Ibidem*, art. 28j.
10. <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-cit-estonski-w-polsce-aspekty-praktyczne> [dostęp na dzień: 15.02.2021 r.].
11. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, 1492, 1565, 2122, 2123. 2320, z 2021 r. poz. 11, art. 28j.
12. *Ibidem*, art. 28j.
13. *Ibidem*, art. 28j.
14. <https://www.lex.pl/estonski-cit-w-polsce-czyli-nowy-ryczalt-od-dochodow-spolek-kapitalowych-od-1012021-r,15024.html> [dostęp na dzień: 15.02.2021 r.].
15. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, 1492, 1565, 2122, 2123. 2320, z 2021 r. poz. 11, art. 28f.
16. *Ibidem*, art. 28m.
17. *Ibidem*, art. 28n.
18. *Ibidem*, art. 28t.
19. <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-cit-estonski-w-polsce-aspekty-praktyczne> [dostęp na dzień: 16.02.2021 r.].

Tabela 1. Stawki ryczałtu od dochodów spółek kapitałowych

Ryczałt wynosi:	
15% podstawy opodatkowania	w przypadku małego podatnika oraz podatnika, u którego wartość średnich przychodów nie przekracza wartości maksymalnych przychodów określonych dla małego podatnika
25% podstawy opodatkowania	w przypadku podatnika innego niż wskazany wyżej
W przypadku podstawy opodatkowania ustalonej od dochodu z tytułu zysku netto stawka podatku podlega obniżeniu:	
10% podstawy opodatkowania	jeżeli nakłady na cele inwestycyjne wynosiły co najmniej 50% w każdym dwuletnim okresie
20% podstawy opodatkowania	jeżeli nakłady na cele inwestycyjne wynosiły co najmniej 110% w każdym czteroletnim okresie

QUO VADIS, POLSKO?

CZYLI O POLSKIEJ WALCE Z PANDEMIĄ SŁÓW KILKA

Michał Byczyński

m.k.byczynski@gmail.com

Prawo, V rok;

*Wydział Prawa i Administracji,
Uniwersytet Łódzki*

WSTĘP

Środki podjęte przez Polskę, które skierowane są w zwalczanie pandemii wirusa SARS-CoV-2 mają niebagatelny wpływ na sferę praw i wolności jednostek. Ponad rok temu – w marcu 2020r. - władza podjęła decyzję o zarządzaniu epidemią za pomocą określonych instrumentów prawnych. Uznano wtedy, że walka z pandemią odbywać się będzie za pomocą rozporządzeń Rady Ministrów, które wydawane są na podstawie ustawy o chorobach zakaźnych. Należy przypuszczać, że jedynie ze względów politycznych nie został wprowadzony konstytucyjny stan nadzwyczajny, choć niewątpliwie były (i nadal są) ku temu przesłanki. W przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, rozważania w przedmiocie oceny działań rządzących miałyby inny charakter.

W tym miejscu warto wskazać, że istnieją takie prawa człowieka (np. zakaz dyskryminacji) które mają charakter bezwzględny i nie jest możliwe ich ograniczenie w żaden sposób, choćby powołując się na potrzebę równoważenia innych dóbr prawnych. Jednak większość praw człowieka nie ma charakteru absolutnego i możliwe jest dokonywanie ich ograniczeń, choć oczywiście w pewnych granicach. Ograniczenia praw innych niż absolutne są dozwolone, jeżeli (1) są przewidziane przez ustawę, (2) gdy takie ograniczenia są konieczne oraz (3) proporcjonalne do uzasadnionego celu. Należy także dodać, że limitacja żadnego prawa nie może prowadzić do dyskryminacji.

Restrykcje przewidziane przez polski rząd nie wydają się spełniać warunków

legalnej limitacji praw człowieka. Co wydaje się najistotniejsze, te bardzo daleko idące ograniczenia praw i swobód obywatelskich nie zostały ustanowione w odpowiedniej formie, tj. aktu prawa powszechnie obowiązującego. Wątpliwości mogą budzić również konieczność i proporcjonalność niektórych ograniczeń.

ZAKAZ ZGROMADZEŃ, CZYLI CZEGO WŁAŚCIWIE?

Pierwszym ograniczeniem, które zostanie poddane analizie, jest zakaz organizowania zgromadzeń. Zgodnie z Rozporządzeniem RM w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, zakazuje się organizowania zgromadzeń

w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach, a więc zakaz ten dotyczy jedynie formalnego organizowania, nie zaś uczestniczenia w zgromadzeniach. Dodatkowo, do odwołania zakazano organizowania innych zgromadzeń, w tym imprez, spotkań i zebrań niezależnie od ich rodzaju. Również tutaj jest mowa wyłącznie o zakazie dotyczącym organizowania zgromadzeń. W tym miejscu należy podkreślić, że czym innym jest organizowanie, a czym innym uczestniczenie w zgromadzeniu - na podział ten wyraźnie wskazuje choćby art. 57 Konstytucji. Z tego względu logicznym wydaje się stwierdzenie, że nie każdy uczestnik zgromadzenia jest jego organizatorem. Ta teza prowadzi do wniosku, że nawet jeśli dane zgromadzenie będzie miało charakter „zorganizowany”, to uczestnicy tego zgromadzenia nie będą podlegać ograniczeniom, ponieważ to nie oni są adresatami zakazu.

W świetle wydarzeń z ostatnich miesięcy należy stwierdzić, iż masowe legitymowanie uczestników protestów wyłącznie z powodu rzekomego naruszenia restrykcji związanych ze zgromadzeniami jest pozbawione podstawy prawnej. Dotyczyć to będzie zarówno protestów w związku z zaostreniem prawa aborcyjnego, protestów w obronie demokracji, ale także każdego innego pokojowego zgromadzenia. Nie można zapominać, że prawo do zgromadzeń stanowi podstawę demokratycznego państwa. Dzięki zgromadzeniom obywatele mają okazję wyrazić własne poglądy w ważnych sprawach o charakterze społecznym. Konstytucja nie pozwala na wyłączenie możliwości korzystania z tego uprawnienia nawet w stanie nadzwyczajnym, a jedynie na jego ewentualne ograniczenie, które powinno odbyć się w drodze ustawy. Omawiane ograniczenie nie zostało dokonane w drodze ustawy, tym samym łamiąc zarówno Konstytucję, jak i choćby Europejską konwencję praw człowieka. Nie ma więc w tym przypadku mowy o legalnej limitacji. Ponadto, pomijając już kwestię rangi aktu prawnego, wydaje się także, że całkowity zakaz organizowania zgromadzeń nie jest ani konieczny, a ostatecznie nie jest również proporcjonalny do celu, jakim jest zwalczanie pandemii. W tym miejscu nasuwa się dość gorzka refleksja. Czy zatem stan epidemii i wprowadzone ograniczenia wykorzystywane są przez władzę w celach czysto politycznych, aby być może, zniechęcić do protestów?

NAKAZ MASECZKOWY ZAKWESTIONOWANY PRZEZ SĄD

Innym działaniem o charakterze przeciwepidemicznym, które należy przeanalizować, jest tzw. nakaz maseczkowy. W tym miejscu warto posłużyć się kazusem. Omawiane zdarzenie miało miejsce w kwietniu ubiegłego roku, co ma znaczenie z uwagi na obowiązujący wówczas stan prawny. Po godzinie 22:30 funkcjonariusz Policji zauważył osobę, która przebywała na świeżym powietrzu i nie miała założonej maseczki. Mężczyzna próbował wytłumaczyć, że nie stwarzał żadnego zagrożenia epidemicznego, a ponadto w tamtej chwili miał przy sobie komin, ale po prostu zapomniał go założyć. Tłumaczenie takie nie przekonało ani Policji, a ostatecznie również sanepidu, który zajął się sprawą. Ostatecznie na mężczyznę nałożono karę w wysokości 5000 zł za nie zasłonięcie twarzy. Następnie sprawą zajął się sąd. Zgodnie z Wyrokiem WSA w Warszawie z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt VIII SA/Wa 491/20, brak było podstaw prawnych do nałożenia na skarżącego obowiązku uregulowanego w rozporządzeniu z 19.04.2020, a w konsekwencji ukarania go za jego niewypełnienie. Co więcej, Sąd jasno wskazał, że rozporządzenie wykonawcze wykraczało w tej części poza granice delegacji ustawowej. Naruszenie delegacji ustawowej w rozporządzeniu wykonawczym równoznaczne jest z jego wydaniem bez podstawy prawnej. Z kolei wydanie aktu administracyjnego (czyli nałożenie kary przez sanepid) na podstawie takiego wadliwego rozporządzenia, musi być uznane za wydane z naruszeniem prawa. W konsekwencji, nałożenie sankcji administracyjnej za niezastosowanie się do „obowiązku maseczkowego” należy uznać za niezgodne z prawem.

Obecnie, po pół roku fikcyjnego obowiązującego wadliwego nakazu, sytuacja uległa zmianie. W ustawie o chorobach zakaźnych pojawił się nowy art. 46b pkt 13, określający dokładniej, że w rozporządzeniu może być nałożony obowiązek zakrywania ust i nosa przez wszystkich obywateli. Oznacza to nową delegację ustawową, na mocy, której rozporządzenie maseczkowe może być wydane przez Radę Ministrów, ale oczywiście w granicach ogólnie rozumianej proporcjonalności zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Takie rozporządzenie zostało wydane 1.12.2020r., a następnie nakaz był podtrzymywany i obowiązuje do dzisiaj.

Jednakże nie wszystkie wątpliwości zostały usunięte. Wydaje się, że obowiązek maseczkowy określony w aktualnym rozporządzeniu nadal może być badany przez sądy. Tym razem pod kątem poprawności wypełnienia delegacji ustawowej Wątpliwości budzić mogą konieczność i proporcjonalność tego nakazu. Czy nałożenie na kogoś obowiązku zasłonięcia twarzy w miejscu ogólnodostępnym (np. na pustej ulicy w godzinach nocnych), gdy nie ma nikogo w pobliżu i nie ma się z nikim styczności nadal realizuje celu ustawy, jakim jest zapobieganie zakażeniom? Innymi słowy, czy jest konieczny? Czy spełnia on wtedy również wymóg proporcjonalności? Może to oznaczać, że funkcjonujący aktualnie obowiązek nadal jest zbyt generalny i należałoby go doprecyzować.

DYSKRYMINACJA DZIECI

Inną nielegalną restrykcją było ograniczenie swobody przemieszczania się dzieci. Po pierwsze, na ustanowienie takiego zakazu nie pozwalał Radzie Ministrów żaden przepis ustawy o chorobach zakaźnych. Po drugie, restrykcja była ewidentnie niekonstytucyjna ze względu na swój jawnie dyskryminujący charakter.

Ustawa o chorobach zakaźnych, na podstawie, której ogłoszono stan epidemii, umożliwia wprowadzenie ograniczeń co do „sposobu” przemieszczania się obywateli. Zgodnie z ustawą, ludzie mogą się przemieszczać, natomiast ewentualne ograniczenia mogą dotyczyć jedynie sposobu, w jaki mogą to robić (np. przy zachowaniu dystansu społecznego). Z ustawy nie wynika żadna podstawa do wprowadzenia powszechnego zakazu przemieszczania się obywateli. Zgodnie z ówczesnym stanem prawnym, dzieci mogły się przemieszczać w towarzystwie dorosłego, natomiast trudno uznać, by „towarzystwo” dorosłego było „sposobem” przemieszczania się dziecka. Wspomnieć tylko należy, że władza nie dysponowała żadnymi danymi naukowymi, które potwierdzałyby tezę, iż przemieszczanie się dzieci jest szczególnie niebezpieczne dla zdrowia publicznego.

Przez kilka tygodni funkcjonowała nielegalna godzina policyjna, która obowiązywała jedynie dzieci. W sposób oczywisty doszło do naruszenia art. 52 Konstytucji, mówiącego o wolności przemieszczania się po terytorium Polski. Mieliliśmy również do czynienia z ewidentną dyskryminacją obywatela

ze względu na wiek. Zakaz został wprowadzony rozporządzeniem, a ponadto stanowił nieproporcjonalną ingerencją

w życie prywatne młodych ludzi, którzy mogli przemieszczać się wyłącznie towarzyszyście dorosłego.

Tabela 1. Ranking państw walczących z pandemią na podstawie efektywności działań.

Miejsce	Kraj (w sumie 53 kraje)
1	Nowa Zelandia
2	Singapur
2	Australia
(4-49) -	
50	Polska
51	Brazylia
52	Czechy
53	Meksyk

Źródło: <https://www.bloomberg.com/graphics/covid-resilience-ranking/>, dostęp: 31.03.2021r

PODSUMOWANIE

Środki wprowadzone przez Polskę, gdyby oczywiście zostały wprowadzone mocą ustawy, być może mogłyby być uzasadnione w okolicznościach światowej pandemii. Jednak należy się zastanowić, czy wprowadzanych środków mimo wszystko nie należałoby uznać za nieracjonalne, nieproporcjonalne i przewyższające w swojej szkodliwości samą pandemię? W jaki sposób Polska zadbała o interesy ekonomiczne swoich obywateli w czasie pandemii? W jaki sposób zagwarantowano inne aspekty prawa do życia, prawa do zdrowia? Czy środki podejmowane przez Polskę (ale również Niemcy, Czechy i wiele innych państw) są rzeczywiście bardziej efektywne niż te, które podejmuje np. Szwecja? W tabeli 1 poniżej zaprezentowano fragment rankingu krajów walczących z pandemią, według efektywności podejmowanych działań.

Polska zajmuje jedno z ostatnich miejsc, a zatem trudno przyznać, że wprowadzone nakazy i zakazy przynoszą wymierne, pozytywne skutki. Państwa argumentują, że muszą wprowadzać restrykcje covidowe, jednak nie wydaje się, że jest to prawda. Państwa wprowadzają restrykcje, ponieważ taka jest ich wola; ponieważ uważają, że dana reakcja polegająca na limitacji będzie najlepszym sposobem zwalczania zarazy. Suwerenne państwa mają do tego prawo, natomiast w tym miejscu należy stanowczo zaapelować, aby odbywało się to z poszanowaniem praw i wolności obywatelskich.

Bibliografia:

1. BANASZAK B., Prawo konstytucyjne, C.H. Beck, Warszawa 2017.
2. BROWNLE I., Principles of Public International Law, Oxford University Press, 2003.
3. GARLIŃSKI L., Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
4. GÓRECKI D., Polskie prawo konstytucyjne, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
5. HONG J., The Covid Resilience Ranking. The Best and Worst Places to Be as Global Vaccinations Take Off, <https://www.bloomberg.com/graphics/covid-resilience-ranking/>, dostęp: 31.03.2021r.
6. SHAW M., International Law, Cambridge University Press, 2017.

ROZWIĄŻ NASZĄ KRZYŻÓWKĘ I ZGARNIJ NAGRODY!

Pionowo:

1. Koszt związany ze stopniowym zużywaniem się środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.
2. System prawa papierów wartościowych przyjęty w Polsce.
3. Rodzaj akcji, których posiadanie uprawnia posiadaczy do dodatkowych praw.
4. Świadczenie wypłacane przez ZUS osobom stale lub czasowo niezdolnym do wykonywania pracy zawodowej.
5. Podmiot, który zawiera krótkoterminowe transakcje instrumentami finansowymi.
8. System wynagradzania, w którym płaca jest uzależniona od osiągniętych efektów.
9. Waluta Norwegii.
12. Wymiana na zasadzie «towa za towar»
14. Prawo do udziału w rocznych zyskach wypracowanych przez spółkę akcyjną.
18. Połączenie się dwóch lub kilku przedsiębiorstw

Poziomo:

6. okres płacenia składek, który musi upłynąć, zanim powstanie prawo do świadczeń
7. «Rynek niedźwiedzia»
10. Jeden z wariantów sporządzania rachunku zysków i strat
11. Obligacje oferowane przez Ministra Finansów głównie osobom fizycznym
13. Kapitał spółki, który jest pierwotnym wkładem właścicieli wniesionym przy założeniu spółki.
15. Rodzaj rynku, na którym konkurują między sobą dwie firmy.
16. Ujemna różnica pomiędzy przychodami i kosztami
17. Stopa procentowa, po jakiej banki udzielają pożyczek innym bankom.
19. Jej celem jest osiągnięcie określonego dochodu poprzez wykorzystanie przewidywanych zmian cenowych.
20. Określa prawa i obowiązki pracowników i pracodawców.

Karolina Pajor
Karolina.pajor@cisi.org
 Senior International Manager, CISI
www.cisi.org

The Chartered Institute for Securities & Investment (CISI) is delighted to be offering its qualifications and CPD content to several global firms in Poland.

The CISI, a not-for-profit, global professional body has a network of 45,000 members in over 100 countries and links with regulatory authorities in over 60 jurisdictions. Helping finance firms ensure their people are qualified above and beyond the standard competence requirements is critical to ensure consumer confidence in the financial services market.

For almost a decade, the CISI has been working with the Polish financial services

CHARTERED INSTITUTE FOR SECURITIES AND INVESTMENT (CISI) QUALIFICATIONS BOOSTING CAREER OPPORTUNITIES FOR OPERATIONS PROFESSIONALS IN POLAND!

community and has a growing number of exam takers and members in major Polish cities. The CISI has three local computer-based test centres in Warsaw, Krakow and Wroclaw. Besides, it offers several of its exams via remote proctoring meaning, that you can take the exams from the privacy of your home.

On gaining initial competence, the CISI offers practitioners tools to increase their personal development as well as meet and exceed the ESMA CPD and business ethics competency requirements.

CISI aims to make practitioners' professional journey easy and efficient by keeping their

skills up to date in a way that suits the practitioner best: CISI exams, online 24/7 via e-learning Professional Refresher modules, CISI CPD virtual events, or The Review member magazine, available digitally and in print. CISI membership is included in the exam registration package and valid for 12 months.

CISI is ready to support firms and practitioners in Poland to help them accomplish their qualification and CPD goals to a deadline. For queries, please contact our Polish colleague, Karolina, who can help you plan our journey with the CISI!

Mateusz Graczyk, ACSI
 Assistant Vice President (AVP)
 Liquidity Risk Management, Citi

MATEUSZ'S JOURNEY TO PROFESSIONALISM WITH THE CHARTERED INSTITUTE FOR SECURITIES AND INVESTMENT (CISI) – MEMBER INTERVIEW.

- Mateusz, thank you for sharing your experience with us. Can you please introduce yourself and explain your current role?

- My name is Mateusz Graczyk. I'm currently responsible for Treasury Risk Management at Citi. I've literally just joined the newly established Warsaw team called Treasury Risk Coverage which is part of the central team in the United States. We are responsible for reviewing and challenging sixteen liquidity risk processes across the globe. These processes include collateral management, limits and triggers, stress metrics, funding liquidity plans, intraday liquidity management as well as some investment activities, like new product proposals.

- That's quite a big role within Citi. Can you tell us a little bit about your career path? How did it all start?

- Before I joined Citi, I had been a deputy team leader for Cross-Asset Exotic Derivatives Middle Office Desk at NatWest Markets, which is an investment arm of the Royal Bank

of Scotland Group. My area of responsibilities had covered providing operational risk support and analysis support to trading and sales, and at NatWest Markets I had the opportunity to be part of –a transition project. It was a four-month project, where we transitioned various job roles from the City of London to Warsaw during which I had a FANTASTIC opportunity to observe how traders in London exercised options in the market, how they made trade deals on a daily basis, and to help them with their investigation and all activities around trading.

- And before your time at NatWest?

- The very beginning of my career was actually at BNP Paribas Securities Services. I joined the bank when I was the last year student at the University of Lodz, and this is where my journey with the CISI began.

- How did you first hear about us? Why the CISI?

- BNP Paribas provided us with a list of training options and I chose the one which was the Investment Operations Certificate (IOC) pathway because I assumed it was the most suitable for me at that time.

- And I do hope it was! We will go back to the certification program, but first, can you tell us why professional development is important to you personally?

- It is very important because professional qualifications make you a better person, right? Professional development helps you to achieve your goals and this achievement of your personal objectives is not only good for you, the person who is going through the learning process, but it's also good for the corporation you work for. Employers are getting more valuable staff and as a result, become more valuable to the whole market.

- It's a really nice way to put it. Do you think that being qualified makes a difference in the way employers and clients perceive you?

- I think so. First of all, you demonstrate that you are making an extra effort. By demonstrating it, people around you can see that they can trust you, they can leave their assets in safe hands. Especially if you are working in the investment banking area, you can demonstrate that you are the best person to generate value, offer the highest return on your clients' deposits.

- Agreed. Trust is everything. And how well do you think is the CISI recognized in Poland and other parts of the world?

- To be fair, it is very well recognised in the UK, especially in the City of London. Pretty much everybody knows the CISI there. Even university students complete CISI programs. Here in Warsaw, there is some work to be done to increase brand awareness, especially among young people, students, because, from my own experience, global corporations that have subsidiaries here in Warsaw and other parts of Poland are aware of the CISI certificates and recognize them. I think I am the best example because I started my career in a global corporation that provided me with the opportunity to sit for the CISI exams. It means that international companies here in Warsaw are not only aware of the CISI but are also trying to encourage their employees to complete CISI certification programs.

- I couldn't agree more. I look after Poland here at the CISI and building brand awareness in Europe is our key objective at the moment. But going back to the Investment Operations Certificate, would you say that this particular programme can benefit Polish job seekers, especially at the moment? How?

- Definitely. The IOC certification programme consists of three exams. The first one, the International Introduction to Securities and Investment is kind of a basic one. It covers global markets as a whole. Then as a European employee, you can choose a regulatory exam or a technical unit for your second IOC exam. There is a variety of technical units and you can pick one that is most appropriate for your career needs. Then there is the third exam that is a technical unit, too. To give you an example, there is a Derivatives exam paper, Asset Servicing or Global Securities Operations. So, it's really good, because it gives the exam takers flexibility. The Warsaw job market is currently observing rapid growth as roles are being transferred from other global locations. I think that's because Warsaw is located right in the middle of Europe. If a firm operates globally, then Warsaw is a perfect place to cover different locations like Asia, Latin America, North America or Africa. The best way for young professionals to develop their careers is to obtain international certificates provided by the CISI.

- It is worth mentioning that every exam taker gets full access to CISI membership benefits for 12 months. Are there any parts

of the CISI CPD offering you particularly enjoy?

- Yes, I like CISI TV very much and I love the Review magazine. I have kept all hard copies as there are a lot of very good articles there. They cover not only technical or regulatory topics but also soft skills, and mental health which is so important nowadays. I am a CISI Associate member. CISI's CPD programme helps you stay up to date. It is important to mention that CISI members and exam takers sign up to the CISI Code of Conduct and there is a lot of emphasis on ethics. All members are required to pass an Integrity Matters Test to unlock their member benefits.

- And what did you think of the IOC qualification itself? Was it challenging?

- Yes, of course. Every exam is challenging because you need to devote your time to studying! Otherwise, you will not succeed. There are three exams in the IOC programme so you need to put in the study hours and read the workbook, take mock tests. Treat it seriously.

- To conclude, I would like to focus on the students and job seekers in Poland. Do you have any advice or suggestions?

- Yes! Be curious and ask a lot of questions, intelligent questions, especially at the beginning of your career path! The early stage is the one that shows the most rapid growth and development. This is the reason why I am where I am today: because I was curious, I asked a lot of intelligent questions, I was proactive and I built a good network. I really recommend focusing on developing strong communication skills. They are key at basically every management level.

- Thank you very much, Mateusz.

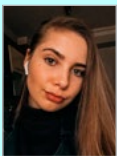
- Thank you.

CYFRYZACJA W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

JAKO ODPOWIEDŹ NA RZECZYWISTOŚĆ
SPOWODOWANĄ SYTUACJĄ
PANDEMICZNĄ COVID-19

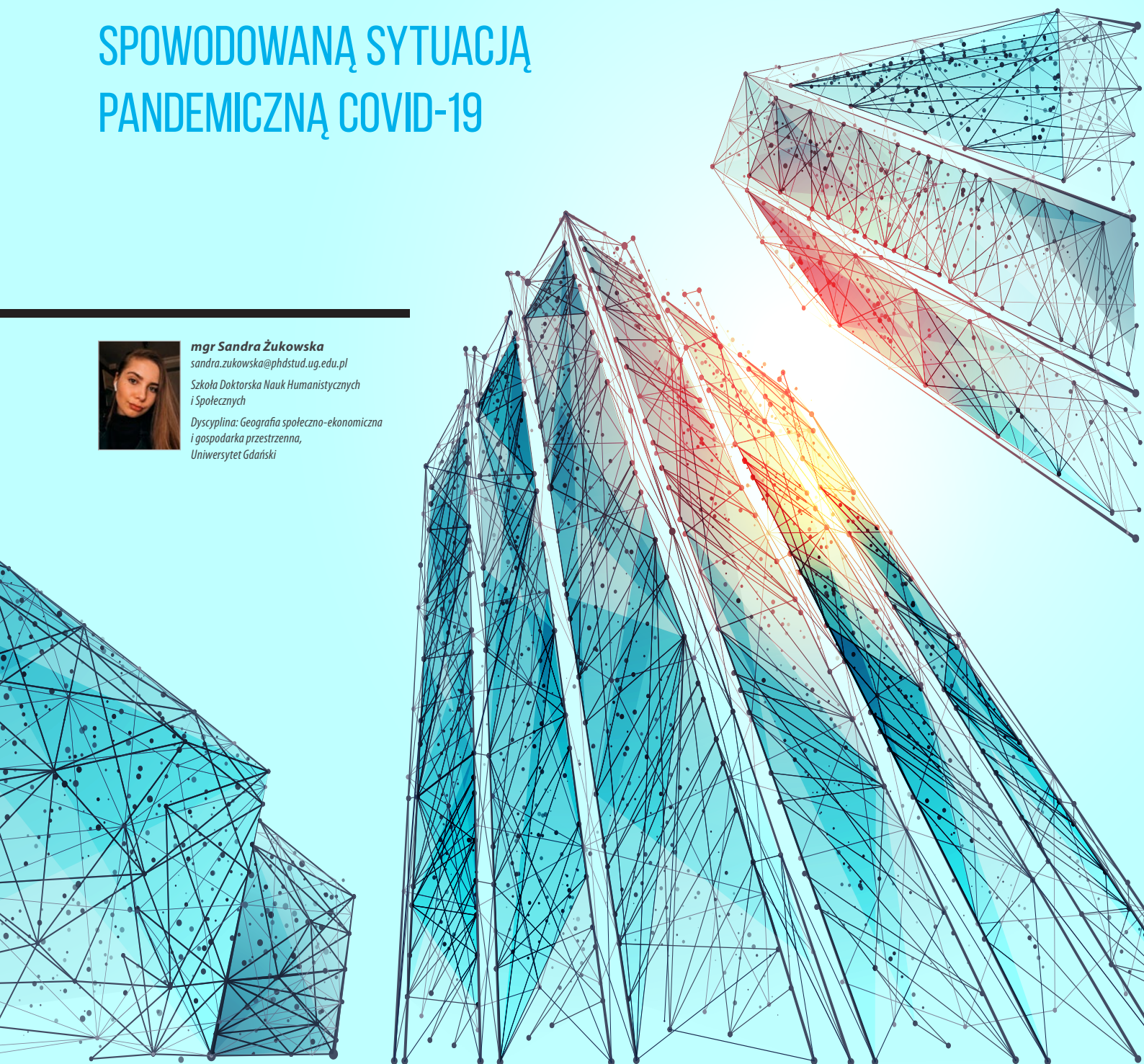

mgr Sandra Żukowska

sandra.zukowska@phdstud.ug.edu.pl

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych
i Społecznych

Dyscyplina: Geografia społeczno-ekonomiczna
i gospodarka przestrzenna,
Uniwersytet Gdański

WSTĘP

Do 2020 roku przestrzeń społeczna oraz gospodarcza funkcjonowały w oparciu o przyjęte zasady, normy oraz globalizacyjne tendencje rozwojowe, które pozwalały na dostosowywanie konkretnych działań i zachowań do przyjętych celów oraz założeń. W ten sposób prowadziły one możliwie stabilny tryb funkcjonowania, który w długofalowej perspektywie pozwalał osiągać założone cele. Pandemia Covid-19 spowodowała nagły rozpad globalnego ładu. Rządowe wytyczne związane z hamowaniem i reakcją na sytuację pandemiczną uniemożliwiły bądź wysoce ograniczyły możliwości bezpośredniego kontaktu międzyludzkiego. W przypadku procedury planistycznej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w której zasadniczym elementem są konsultacje społeczne stanowiło to istotne zagrożenie odnosząc się do kwestii prawidłowego jej przeprowadzenia, jakości i stopnia merytoryczności.

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Krajowa polityka przestrzenna skupia się w szczególności na racjonalnym planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Istotnym aspektem jest prowadzenie usystematyzowanych działań, które pozwalają na efektywniejsze i zrównoważone gospodarowanie i wykorzystywanie przestrzeni. Dotyczy ona w szczególności prowadzenia takich aktywności, które pozwalają na integrację i równoważenie aspektów społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Pełna integracja wskazanych trzech składowych umożliwi wypracowanie oczekiwanych efektów, jednak dominacja jednych nad innymi powoduje perturbacje. Są one spowodowane dominacją jednej bądź faworyzowanie pewnych grup interesów nad innymi powodować może zmianę obranych kierunków rozwoju, tym samym przyczyniać się do pogłębiania zapaści na obszarze, w którym takie działania są prowadzone.

Zasady prowadzenia i kształtowania polityki przestrzennej określa ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dokument ten wskazuje na występowanie dwóch zasadniczych narzędzi, które umożliwiają prowadzenie polityki przestrzennej.

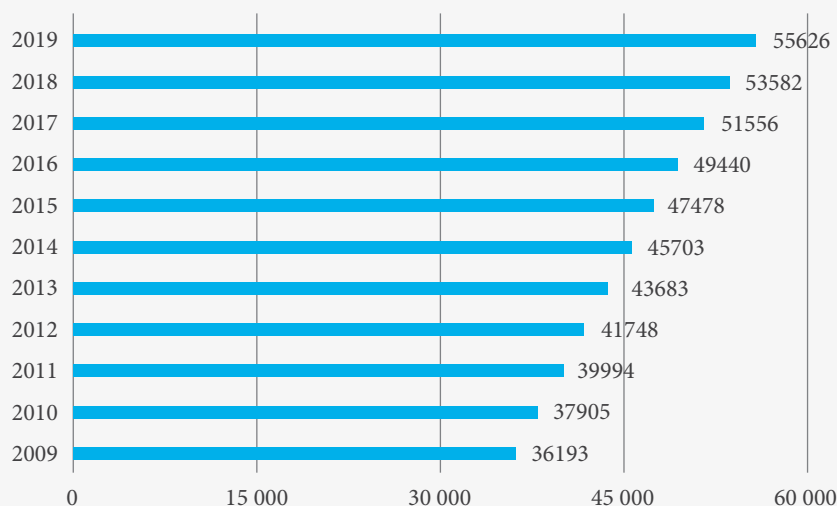
Wykazują one charakter obligatoryjny – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) bądź fakultatywny – Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP).

Obligatoryjny charakter Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wynika z faktu, iż stanowi on podstawowy akt planistyczny, który określa wielowymiarowe kierunki rozwoju. Dokument ten wskazuje szereg elementów, które tworzą dwie części – część związaną z uwarunkowaniami (przestrzennymi, społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi) całego obszaru, dla którego opracowywany jest wskazany dokument oraz druga część – kierunki rozwoju, również we wskazanych czterech płaszczyznach, mając na uwadze lokalne uwarunkowania oraz zewnętrzne trendy. Szczególna istota tego opracowania wynika z faktu, iż zapisy w nim zawarte stanowią za podstawę i są wiążące przy opracowywaniu Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, aktów prawa miejscowego. W miejscowych planach określa się m.in. przeznaczenie terenu, dla którego opracowywany jest dokument, a więc wskazują na konkretne formy i zasady jego zagospodarowania i wykorzystania, zasady ochrony i kształtowania krajobrazu, informacje i wytyczne dotyczące m.in. kształtowania zabudowy. Rozwiązania zawarte w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego bezpośrednio oddziałują na majątek podmiotu, w granicach, którego sporządzany jest miejscowy plan, gdyż w sytuacji uchwalenia go wartość nieruchomości może ulec zmianie. W przypadku spadku wartości

nieruchomości, jako efektu uchwalenia miejscowego planu właściciel może ubiegać się o odszkodowanie z tytułu spadku wartości nieruchomości bądź w przypadku, gdy korzystanie z nieruchomości staje się niemożliwie lub istotnie ograniczone, w porównaniu z sytuacją sprzed uchwaleniem miejscowego planu. W przypadku wzrostu wartości – to właściciel zobligowany jest do przekazania na rzecz gminy jednorazowej kwoty pieniężnej (tzw. renty planistycznej) z tytułu różnicy pomiędzy wartością przed i po uchwaleniu bądź zmiany miejscowego planu, więc wzrostu wartości nieruchomości. Stawki określane są poprzez uchwały organów gminy i dotyczą m.in. przypadku, gdy podmiot chce sprzedać nieruchomość, a przez miejscowy plan (nowy bądź zmieniony) jego wartość istotnie wzrosła.

Opracowywanie miejscowych planów leży w gestii organów gminy, stąd też są przez nie finansowane, z zastrzeżeniem kilku wyjątków m.in. przez „budżet państwa, jeżeli jest on w całości lub w części bezpośrednią konsekwencją zamiaru realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym”. W większości przypadków są one finansowane wyłącznie z budżetu gminy, przy czym koszty sporządzania miejscowych planów są znaczne. W idealistycznej wizji kształtowania polityki przestrzennej, większość kraju powinna być pokryta takimi dokumentami, niemniej przez znaczne koszty jest to częściowo niemożliwe, jednak patrząc wykres 1, który obrazuje rozkład liczby obowiązujących miejscowych planów w latach 2009-2019 tendencja jasno wykazuje charakter wzrostowy.

Wykres. 1. Liczba obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego w Polsce w latach 2009-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

ADAPTACJA DO RZECZYWISTOŚCI SPOWODOWANEJ SYTUACJA PANDEMICZNĄ COVID-19

Procedura planistyczna, zespół czynności, które podejmuje organ samorządu w celu sporządzania bądź zmiany dokumentu planistycznego, w przypadku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zawiera zbieżne elementy. Elementy te stanowią czynności, które podejmowane są w sposób ciągły od ogłoszenia w lokalnych kanałach informacji oraz Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) wiadomości dotyczącej podjęcia uchwały o sporządzaniu dokumentu, przystąpienia do jego sporządzania, uzyskiwania niezbędnych opinii i uzgodnień, aż po zasadniczy element partycypacyjny, do którego należy wyłożenie do publicznego wglądu projektu oraz konsultacje społeczne.

Wyłożenie projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego do publicznego wglądu wynosi zgodnie z ustawowymi zapisami, co najmniej 21 dni, w tym samym czasie organizowana jest co najmniej jedna dyskusja publiczna, która dotyczy pozyskania od mieszkańców informacji dotyczącej przyjętych założeń i rozwiązań w sporządzonym dokumencie. Dodatkowo w czasie nie krótszym niż 21 dni w przypadku studium uwarunkowań oraz nie krótszym niż 14 dni w przypadku wyłożenia miejscowego planu, wszystkie zainteresowane strony (osoby fizyczne, prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej) mogą wnieść uwagi do projektu.

Tradycyjnie konsultacje społeczne (dyskusje publiczne) dotyczące wykładanych dokumentów skupiały zazwyczaj osoby, wobec których sporządzenie nowego dokumentu bądź jego zmiana bezpośrednio dotyczyła. Konsultacje przeprowadzane były w specjalnie przygotowanych do tego miejscach, głównie były to powierzchnie udostępniane w placówkach szkolnych bądź na terenie urzędów, aby móc zaprosić do rozmów jak największe grono interesariuszy oraz przeciwdziałać

wkluczeniom dostępowym w przypadku osób z niepełnosprawnościami.

Nowe, pandemiczne realia wprowadziły istotne zmiany w charakterze przeprowadzania dyskusji publicznych. Podstawowym wyzwaniem był sposób umożliwienia kontaktu dla zainteresowanych, aby mogli mieć pełny wgląd w sporządzany dokument oraz możliwość wyrażenia opinii na jego temat. Zaproponowano wówczas dwa rozwiązania, które pomogłyby w zaistniałej sytuacji problemowej. Pierwsza propozycja dotyczyła przystąpienia do ponownego wyłożenia

Nowe, pandemiczne realia wprowadziły istotne zmiany w charakterze przeprowadzania dyskusji publicznych

dokumentu, w przypadku, gdy po upływie wskazanego terminu wyłożenie nie spełniło swojej roli. Druga dotyczyła sytuacji, gdy „po ogłoszeniu wyłożenia należy ponowić przedmiotowe ogłoszenie, w ramach którego termin wyłożenia zostanie wydłużony”. Proponowano również, aby przystępować do przeprowadzania procedury planistycznej, pomijając część dyskusji publicznej, jednak propozycje te budziły szeroką wątpliwość oraz nie wykazano żadnych podstaw prawnych do podejmowania takich działań. Pomijanie etapu partycypacyjnego podczas przeprowadzania procedury planistycznej może budzić społeczny niepokój oraz zmniejszenie ufności do organów sporządzających dokumenty, których zapisy istotnie wpływają na interes społeczności lokalną.

Rzeczywistość poddana dynamicznym przeobrażeniom spowodowanym pandemią Covid-19 wzbudziła szereg negatywnych skutków, których konsekwencje odczuwalne będą jeszcze przez długi czas, jednak w przypadku planowania i zagospodarowania przestrzennego przyspieszyła proces jego cyfryzacji. Podstawą do tego była w ramach Tarczy 4.0 (antykryzysowej tarczy rządowej, której celem było łagodzenie skutków pandemii poprzez zestaw przyjętych działań) – ustawa z dnia 19 czerwca 2020 roku o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19, określa również „ustawą covidową”. Wprowadziła ona istotne zmiany w przepisach m.in. w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które umożliwiają adaptację do aktualnej rzeczywistości. Zmiany te dotyczyły cyfryzacji, więc zwiększenia dostępu elektronicznego do usług publicznych. Dotyczyło to możliwości składania wniosków i uwag odnoszących się do m.in. dokumentów planistycznych – studium uwarunkowań i miejscowych planów, w formule papierowej bądź elektronicznej, poprzez wykorzystanie narzędzi elektronicznych – poczty elektronicznej bądź elektronicznych formularzy udostępnianych w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) jednostki samorządowej. Ustawodawca nie wykluczył dyskusji publicznej jako składowej procedury planistycznej, a dodatkowo rozszerzył jej zakres do formuły zdalnej, przy czym umożliwić musi swobodną wypowiedź – zabieranie głosu, zadawanie pytań (również w formie zapisu tekstowego) i wprowadzenie uwag, przy udziale transmisji obrazu i dźwięku. Dodatkowo, organy samorządu są zobligowane do cyfrowego udostępniania sporządzanych dokumentów poprzez swoje podmiotowe media, w szczególności Biuletyn Informacji Publicznej.

Ustawa, która wprowadziła możliwość przeprowadzania zdalnych dyskusji nie precyzuje dokładnych narzędzi i platform, które powinny być wykorzystywane podczas spotkania. Wybór cyfrowych narzędzi, pozostaje więc indywidualną decyzją organów sporządzających opracowania planistyczne. W przypadku Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Łodzi dyskusje publiczne przeprowadzane są za pośrednictwem platformy Click Meeting, w przypadku Biura Architektury i Planowania Przestrzennego w Warszawie przeprowadzane są

za pośrednictwem platformy Zoom oraz transmisje online za pomocą platformy YouTube, natomiast w przypadku Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Poznaniu dyskusje publiczne przeprowadzane były wyłącznie przez platformę Zoom. Jest to kilka przykładów wykorzystania różnych elektronicznych narzędzi umożliwiających dyskusję publiczną. Mimo iż, na stronach internetowych podmiotów przeprowadzających konsultacje zawarte są szczegółowe wytyczne dotyczące zasad organizacji dyskusyjnej, pozostaje, czy interesariusze konsultacji mają dostęp do wskazanych narzędzi oraz czy mimo przedstawionych wytycznych są oni na tyle biegli w obsłudze narzędzi cyfrowych, aby móc w pełni wziąć w nich udział.

Revolucja cyfrowa w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przejawia się również poprzez cyfryzację aktów planowania przestrzennego, w szczególności odnoszącą się do studium uwarunkowań i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ustawodawca wskazuje na obligatoryjność sporządzania wersji elektronicznych dokumentów oraz opracowywania i prowadzenia elektronicznych zbiorów danych przestrzennych, ujednoliconą proces ich przygotowywania wraz z obowiązkowym umieszczaniem sporządzanych dokumentów i danych na oficjalnych witrynach podmiotowych, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej. Odnosi się to również do obowiązku tworzenia cyfrowych wersji dla dokumentów i danych, które już obowiązują. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, iż jednostki samorządu opracowujące dokumenty częściowo nie udostępniały ich w oficjalnych kanałach informacyjnych, więc znacząco ograniczały ich dostęp publiczny. Dzięki tym zmianom wzrosło poziom jawności oraz transparentności działań samorządowych, dodatkowo elektroniczny dostęp przyczyni się do wzrostu zainteresowania umieszczonymi tam danymi, przez ogólnodostępny charakter w kontekście indywidualnego wykorzystania – prywatnego, badawczego bądź inwestycyjnego.

PODSUMOWANIE

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne nie stanowi hermetycznej składowej, której wytyczne i przepisy dotyczą wąskiej grupy odbiorców. Stanowi ono wieloaspektowe ujęcie problematyki

racjonalnego planowania, zagospodarowania, wykorzystywania i ochrony przestrzeni, począwszy od poziomu krajowego, przez poziom wojewódzki, aż po poziom lokalny – który wykazuje szczególne oddziaływanie na charakter funkcjonowania płaszczyzny społeczno-gospodarczej i środowiskowej danego obszaru.

W krajowych realiach proces rozwoju planowania i zagospodarowania przestrzennego jest obecnie w fazie dynamicznych przekształceń. Obejmuje ono m.in. wzrost znaczenia dyscypliny jako

W krajowych realiach proces rozwoju planowania i zagospodarowania przestrzennego jest obecnie w fazie dynamicznych przekształceń

szczególnego narzędzia do kształtowania zrównoważonych przestrzeni, dzięki któremu podejmowane interwencje i działania znacząco wpłyną będą na wzrost jakości życia mieszkańców. Dodatkowo istotnym aspektem jest fakt, iż wśród ludzi wzrasta poziom świadomości ekologicznej oraz odpowiedzialność za przestrzeń w którym funkcjonują, co powoduje zwiększenie zainteresowania udziałem w przebiegu procedury planistycznej. Tradycyjne przeprowadzenie wskazanego procesu odbywało się przy fizycznym udziale interesariuszy, którzy na forum mogli podzielić się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi sporządzania dokumentów planistycznych oraz mieli możliwość wprowadzenia uwag. Sytuacja pandemiczna spowodowana wirusem Sars-Cov-2 istotnie wstrząsnęła

możliwością partycypacji w procedurze planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wychodząc naprzeciw wymagającym realiom, ustawodawca wprowadził możliwość wykorzystywania narzędzi cyfrowych podczas przeprowadzania dyskusji publicznej, dodatkowo ułatwiając możliwość wzięcia czynnego udziału w kształtowaniu dokumentów planistycznych. Warto zaznaczyć, iż mimo nowych wytycznych dotyczących przeprowadzania zdalnych dyskusji publicznych, nie wykluczyło to możliwości przekazywania swoich opinii m.in. poprzez drogę listowną. Rozszerzyła ona kanały komunikacji dla zainteresowanych stron. Rozwój cyfryzacji w planowaniu, a także zagospodarowaniu przestrzennym przejawia się również poprzez wprowadzenie digitalizacji sporządzanych dokumentów planistycznych oraz tych, które obowiązują wraz z systematyzacją ich tworzenia i prowadzenia ogólnodostępnych zbiorów danych. Można postawić odważną tezę, iż sytuacja pandemiczna oraz wyzwania jakie za sobą pociągnęła, przyspieszyła znacznie proces cyfryzacji w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Bibliografia:

1. BIURO ARCHITEKTURY I PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO, konsultacje społeczne w trakcie pandemii. Dyskusja publiczna on-line nad... <http://architektura.um.warszawa.pl/content/konsultacje-spoeczne-w-trakcie-pandemii-dyskusja-publiczna-line-nad-rozwiazaniami-przyjet-4>, dostęp 25.02.2021.
2. MECINA J., POTOKI P., Wpływ COVID-19 na gospodarkę i rynek pracy w Polsce – wyciąg z raportu badawczego, Open Eyes Economy Summit.
3. MIEJSKA PRACOWNIA URBANISTYCZNA ŁÓDŹ, Dyskusje publiczne, <https://mpu.lodz.pl/opracowania/dyskusje-publiczne/>, dostęp 25.02.2021.
4. NAŁĘCZ K., BARZYKOWSKA J., Cyfryzacja – zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, 2020, <https://kglegal.pl/cyfryzacja-zmiany-w-ustawie-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym/>, dostęp 25.02.2021.
5. NOWAK J. M., Koronawirus: procedura planistyczna w czasie epidemii, 2020, <https://www.rp.pl/Administracja/303239991-Koronawirus-procedura-planistyczna-w-czasie-epidemii.html>, dostęp 25.02.2021.
6. POZNAŃ, Konsultacje społeczne MPU – od sierpnia 2020 online, <https://www.poznan.pl/mim/konsultujemy/-p,38115,38127,54023.html>, dostęp 25.02.2021.
7. Ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-10 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. 2020 poz. 1086).
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627).
9. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717).

Justyna Zbiegień
justyna_zbiegien@wp.pl
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

ROZWÓJ NOWOCZESNYCH USŁUG FINANSOWYCH W POLSCE

Sektor usług finansowych w Polsce wykazuje tendencję rosnącą już od początku XXI wieku, na co wskazują liczne badania i analizy przeprowadzone przez firmy badawcze i konsultingowe z całego świata. Wzrost liczby gospodarstw domowych oraz wzrost zamożności Polaków wpłynęły na popularność zarówno usług finansowych, jak i usług tradycyjnych oferowanych przez banki. Zastosowanie i korzystanie z aplikacji mobilnych, obrót bezgotówkowy czy ogólnie znany FinTech1 stały się bardzo popularne w większości krajów rozwiniętych na świecie, w tym także w Polsce. Tryb życia młodych grup społecznych, w tym pokolenia milenialsów oraz generacji Z, sprawia, że liczba zaciąganych kredytów oraz pożyczek na zakup nieruchomości, wyjazdów wakacyjnych czy po prostu rozwijanie swoich pasji znacząco wzrosła. Banki rywalizują między sobą o nowych klientów nie tylko coraz bardziej atrakcyjnymi ofertami, ale także udogodnieniami wprowadzanymi za pomocą innowacji i nowoczesnych technologii. Aplikacje mobilne są obecnie standardem w niemal każdym banku. Załatwianie formalności stacjonarnie w placówce banku w tzw. „okienku”, będące jeszcze do niedawna powszechną czynnością, młodszymi pokoleniom jest niemal nieznaną, dzięki przeniesieniu możliwości realizowania usług bankowych na platformy internetowe. Dzięki temu bez wychodzenia z domu można sprawnie i bez zbędnych formalności

DECYZJE KONSUMENTÓW W OBLICZU WYZWAŃ NOWYCH TECHNOLOGII FINANSOWYCH

założyć ROR, ale także go zlikwidować. Liczne zmiany zachodzące w sektorze finansowym skłaniają do sformułowania wielu pytań: czy rzeczywiście Polacy są pozytywnie nastawieni do FinTech'u1, czy wprowadza on tylko niepotrzebny zamęt i zniechęca klientów? Jakie grupy wiekowe wolą korzystać z płatności bezgotówkowych, a jakie wolą dodatkowo zabezpieczać swoje konta bankowe? Czy Polacy czytają regulaminy przed ich podpisaniem i czy rozumieją ich treść? Jak banki i instytucje finansowe mogą zachęcić więcej Polaków do korzystania z ich usług?

Badanie przeprowadzone przez studentów zrzeszonych w Studenckim Kole Naukowym Statystyki w Szkole Głównej Handlowej pt. „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych” odpowiadają na wszystkie te pytania oraz wyjaśniają więcej zależności i prawidłowości zaobserwowanych na podstawie zachowania konsumentów. Badanie przeprowadzono w próbie 806 osób w wieku 18 lat i więcej, reprezentującej strukturę polskiego społeczeństwa ze względu na wiek, płeć, miejsce zamieszkania oraz poziom wykształcenia. Dane zebrano za pomocą metody CAWI przez firmę Norstat i przeprowadzono w listopadzie 2020 roku. Źródłem finansowania badania jest Grant Rektora SGH otrzymany za uzyskanie I miejsca w konkursie na studencki projekt badawczy w roku akademickim 2019/2020.

ZNAJOMOŚĆ TECHNOLOGII FINANSOWYCH

Technologie finansowe są dobrze znane i rozpoznawane przez Polaków, ponieważ aż ponad 90% respondentów wykazało się znajomością podstawowych technologii – płatności mobilnych oraz pożyczek online.

Natomiast niezbyt dobrą znajomością odznacza się copy trading2, który wciąż pozostaje enigmą dla wielu klientów bankowych. Może to wskazywać na niskie zainteresowanie giełdą i wszelkimi inwestycjami z nią związanymi lub na zbyt mały dostęp do tej usługi. Wykształcenie Polaków ma wpływ na ich rozpoznawalność zasad FinTech'u – im wyższe wykształcenie, tym więcej technologii jest znanych potencjalnemu klientowi. Znaczący dla znajomości nowoczesnych technologii finansowych jest także wiek respondentów – wraz ze wzrostem wieku dostrzeżono tendencję spadkową. Największą wiedzą i znajomością obszaru nowoczesnych technologii wykazali się natomiast respondenci w grupie wiekowej 25-34 lata. Są to osoby młode, które ze względu na poważniejsze podejście do własnych finansów są na bieżąco z nowinkami technologicznymi na rynku finansowym, w przeciwieństwie do najmłodszej grupy wiekowej. Zarówno płatności mobilne i pożyczki online są znane niemal każdemu dorosłemu Polakowi, jednak około 60% ankietowanych korzysta z płatności mobilnych wyłącznie raz w miesiącu, a tylko 5% respondentów z pożyczek online – jest to jeden z najgorszych wyników wśród badanych technologii. Jest to wywołane zarówno specyfiką usługi (pożyczki są znacznie bardziej obciążającym finansowo narzędziem niż zwykła płatność – większość osób zadłuża się znacznie rzadziej, a około 20% respondentów korzysta z tej usługi raz do roku), jak i niezbyt dużą ufnością do tego rodzaju usług.

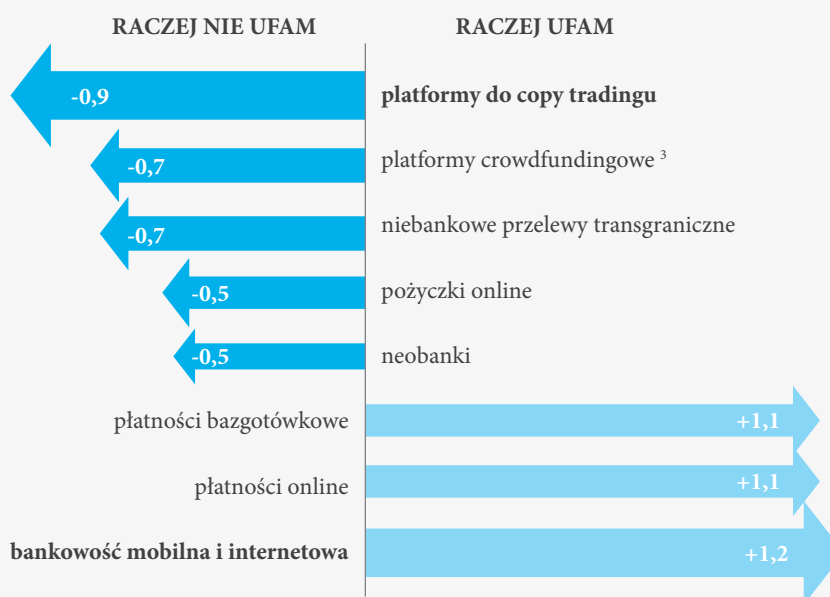
Na Rysunku 1. zaprezentowano poziom ufności respondentów do poszczególnych technologii. Zaznaczone na wykresie wartości pokazują odchylenie od teoretycznej neutralności, a średnie obliczono z wyłączeniem odpowiedzi „nie mam zdania”. Na podstawie wyników

ustalono, że respondenci najbardziej ufają bankowości mobilnej i internetowej, a najmniej platformom do copy tradingu. Wynika to z umiarkowanie silnej zależności między korzystaniem z danej technologii lub jej znajomości, a zaufaniem do niej – naturalnym jest, że wyższym zaufaniem obdarzamy technologie z których korzystamy na co dzień lub je po prostu znamy. Natomiast największą zależność zauważono między stopniem znajomości danej technologii, a częstotliwością korzystania z niej, co nie przyniosło większych zaskoczeń – im lepiej znamy daną technologię, tym więcej z niej korzystamy oraz im więcej korzystamy z danej technologii, tym lepiej jest nam znana.

Najlepiej rozpoznany i jednocześnie najbardziej popularnym narzędziem FinTech w Polsce są płatności online. W znacznym odsetku te transakcje są dokonywane za pomocą aplikacji mobilnych. Obecnie aplikację mobilną posiada niemal każdy bank w Polsce, a bez niej wiele usług nie mogłoby istnieć lub korzystanie z nich byłoby w znacznym stopniu utrudnione. Aż 82% respondentów korzysta z co najmniej jednej usługi aplikacji mobilnej, najczęściej wymieniane są: płatności w sklepie telefonem, zmiany PIN-u na karcie i/lub jej zastrzeżenie, kupno biletów do komunikacji miejskiej, uiszczenie opłaty parkingowej oraz wypłacenie pieniędzy z bankomatu bez konieczności używania karty. Respondentów zapytano również o to jakie cechy aplikacji mobilnej są dla nich ważne. Zdecydowanie, dla każdej grupy wiekowej najważniejszymi cechami aplikacji mobilnej są: przejrzystość i szybkość działania.

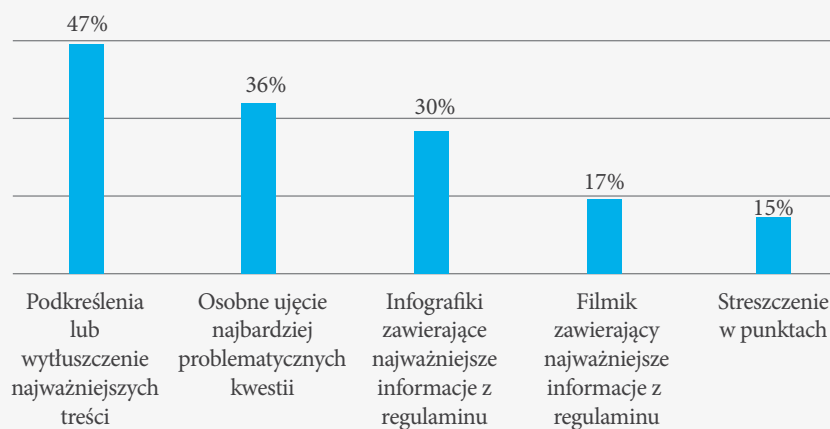
Respondenci zaznaczyli również, że cenią sobie nowe sposoby dokonywania płatności za pomocą aplikacji mobilnej (płatność zbliżeniowa telefonem oraz płatności BLIK). Dokonując analizy odpowiedzi ze względu na wiek badanych zauważono jednak, że przejrzystość aplikacji mobilnej jest mniej istotna dla młodych odbiorców. Może to być efektem tego, że przedstawiciele tej grupy wieku posiadają rozbudowaną wiedzę dotyczącą interfejsów aplikacji mobilnych, więc ewentualny brak przejrzystości nie jest dla nich przeszkodą. Co jest również interesujące, w swoich ocenach respondenci zaznaczyli raczej, że nie mają zdania na temat danych udogodnień, a najbardziej obojętne są dla nich powiadomienia push oraz logowanie się odciskiem palca lub rozpoznawaniem twarzy.

Rysunek 1: Poziom nieufności klientów do poszczególnych technologii finansowych

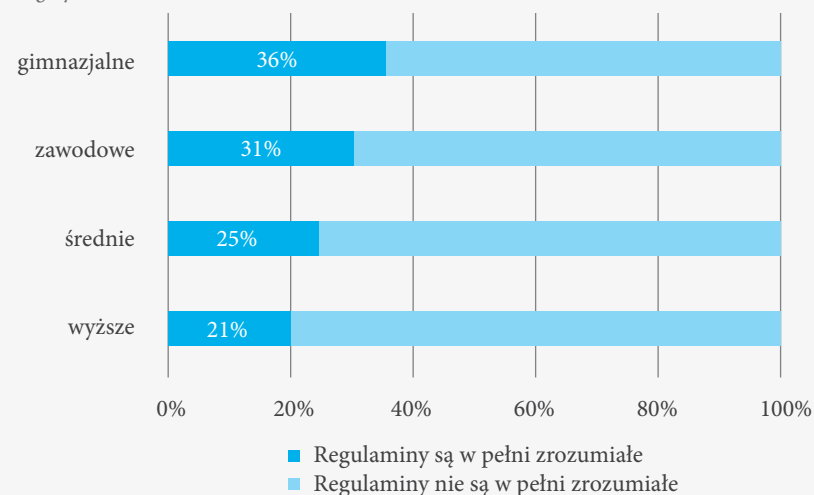
Źródło: SKN Statystyki SGH - „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych”.

Rysunek 21: W jaki sposób polepszyć zrozumiałość regulaminów dla użytkowników?

Źródło: SKN Statystyki SGH - „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych”.

Rysunek 41: Udział osób uważających, że regulaminy usług finansowych są dla nich w pełni zrozumiałe, według wykształcenia

Źródło: SKN Statystyki SGH - „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych”.

ROZUMIENIE REGULAMINÓW A RZECZYWISTA WIEDZA

Podpisywanie obszernych regulaminów przy zakładaniu kont czy korzystaniu z usług finansowych w banku jest dla większości Polaków codziennością. Umowy są zwykle sporządzane wielostronicowo, co w odczuciu klientów jest przytłaczające, zniechęcające do dokładnego przeczytania, a co gorsza – niezrozumiałe dla użytkowników. Ponad 70% ankietowanych uważa, że regulaminy usług finansowych z których korzystają nie są w pełni dla nich zrozumiałe, a 16% w ogóle nie czyta ich przed podpisaniem. Znaczny odsetek respondentów wskazał, że regulaminy są dla nich niezrozumiałe, ponieważ zawierają zbyt dużo treści, są napisane w sposób zbyt formalny oraz używane jest w nich zbyt specjalistyczne słownictwo. Najwięcej respondentów uznało podkreślenie lub wytłuszczenie najważniejszych treści za najbardziej pożądane ułatwienie (Rysunek 2). Zrozumienie regulaminu jest pierwszym krokiem do lepszego zrozumienia funkcjonowania usługi. Z analizy przeprowadzonej na podstawie wyników badania SKN² u Statystyki wynika, że osoby, które uznają regulaminy usług finansowych, z których korzystają, za zrozumiałe, częściej korzystają z nowych technologii finansowych. Może to być jasnym sygnałem dla instytucji finansowych – jeśli zostanie poprawiona przejrzystość regulaminów, więcej klientów będzie skłonnych do skorzystania z ich usług. Zrozumienie regulaminu nie jest jednak tożsame z akceptacją jego postanowień. Zdecydowana większość respondentów (ponad 70%) zgadza się z całością lub większością zapisów zawartych w regulaminach, które akceptują. Świadczy to o tym, że większość klientów decyduje się na usługi tylko wtedy, gdy jest w stanie zaakceptować proponowane warunki. Również ważnym czynnikiem jest forma regulaminu – ponad 80% ankietowanych podkreśliło, że bardziej skupia się na treści, gdy regulamin przedstawiany jest im w formie papierowej, a nie elektronicznej. Największa różnica między postrzeganiem regulaminów papierowych i elektronicznych zauważalna jest wśród osób najmłodszych. Osoby te większą uwagę przykładają do zawieranych umów w wersji papierowej. Podobna zależność występuje wśród osób o najniższym wykształceniu.

Podczas badania dodatkowo przeprowadzono test wiedzy z zakresu finansów

i ekonomii, aby zweryfikować czy wiedza z tego obszaru wpływa na częstotliwość korzystania z technologii. W wynikach można zaobserwować wyraźną relację między średnim wynikiem na teście, a wiekiem – wraz z upływem lat i nagromadzeniem doświadczenia wzrasta także wiedza finansowa. Sprawdzając średnią częstość wykorzystania FinTech'u w zależności od wyniku z testu zaobserwowano bardzo słabą, lecz istotną statystycznie ujemną korelację. Oznacza to, że respondenci, którzy uzyskali wyższy wynik z testu wiedzy o finansach przeciętnie rzadziej korzystają z różnych technologii finansowych. Co ciekawe, występuje umiarkowana, dodatnia zależność pomiędzy własną oceną wiedzy finansowej a wykorzystaniem nowych technologii. Oznacza to, że osoby, które wyżej oceniają własną wiedzę częściej korzystają z różnych technologii finansowych. Porównano/zestawiono wyniki dotyczące regulaminów oraz testu wiedzy o finansach, co zaprezentowano na rysunku 3.

Wykres ukazuje odsetek osób uważających, że regulaminy usług finansowych są dla nich w pełni zrozumiałe, według wykształcenia. Można również dostrzec, że wraz ze wzrostem wykształcenia maleje odsetek osób uważających, że w pełni rozumie zapisy w regulaminach. Ponadto, osoby które twierdzą, że w pełni rozumieją treści regulaminów, mają statystycznie znacząco niższe średnie wyniki z testu wiedzy ekonomicznej ok. 5,09 w porównaniu do 5,45 wśród osób, dla których regulaminy nie są w pełni zrozumiałe (na 8 możliwych). To oznacza, że większość osób, która twierdzi, że w pełni rozumie regulaminy ma zarówno niższe wykształcenie, jak i mniejszą wiedzę z zakresu finansów. Średnio osoby z wyższym wykształceniem oraz z większą wiedzą twierdzą, że nie rozumieją w pełni regulaminów i są mniej skłonna je zaakceptować. Badanie to jest zatem kolejnym przykładem występowania „efektu Dunninga-Krugera³”. Pojawia się również brak zależności między czytaniem regulaminów, a wynikiem z testu o finansach – osoby, które czytają regulaminy, nie mają większej wiedzy o finansach oraz odwrotnie – osoby z większą wiedzą z tego obszaru, nie czytają częściej regulaminów.

CO SKŁANIA KLIENTÓW DO KORZYSTANIA Z OFERT BANKOWYCH?

Jedną z najistotniejszych kwestii jest znalezienie sposobów na skłonienie klientów

do korzystania z usług finansowych. W ramach badania „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych” respondenci mogli wskazać trzy najważniejsze czynniki skłaniające ich do korzystania z nowych technologii. Najczęściej wskazywano odpowiedź: „bezpieczeństwo środków podczas obsługi”. Wysoka jakość zabezpieczeń i pewność, że środki nie zostaną stracone mogłyby skłonić ponad 40% respondentów do korzystania z nowych technologii finansowych. Kolejnymi najczęściej wybieranymi cechami były: „wygoda użytkownika” oraz „prostota obsługi danej technologii”. Respondenci oczekiwali zatem, aby stosowanie danej technologii było łatwe, nie wymagało posiadania wiedzy z zakresu usług finansowych oraz było wygodne. Często wskazywano także możliwość uzyskania zysku z korzystania z takiej technologii oraz jej niski koszt. Najmniej interesującą opcją dla respondentów okazała się automatyzacja rachunków lub płatności rat. Osoby badane zapytano także o to, które z technologii oferowanych przez bank sprawiłyby, że będą oni bardziej skłonni do skorzystania z jego oferty. Dane pokazały, że nowe technologie takie jak: szybkie płatności, karty z wyświetlaczami czy użycie biometrii⁴ mają pozytywny wpływ na wybory konsumentów. Najpopularniejsze wśród respondentów okazały się nowoczesne karty płatnicze z wyświetlaczem - to właśnie ta cecha najbardziej zachęciłaby ich do skorzystania oferty banku. Na drugim miejscu znalazł się BLIK, a zatem metoda szybkich płatności za pomocą telefonu. Jest to elektroniczna, szybka metoda płatności używana coraz częściej, a dla niektórych konsumentów jest niezbędna w codziennym funkcjonowaniu. Nieco mniej zachęcające dla respondentów, acz nadal istotne są przelewy wykonywane na numer telefonu lub adres email. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się technologie wspierające inwestowanie w kryptowaluty⁵ oraz inwestowanie na giełdzie ogółem. Istnieją jednak pewne różnice, przede wszystkim ze względu na płeć potencjalnego klienta. Mężczyźni są bardziej zainteresowani możliwościami inwestowania na giełdzie i/lub w kryptowaluty. Z aplikacji takich jak: Google Pay oraz Apple Pay, mężczyźni korzystają częściej od kobiet. Tymczasem kobiety są bardziej zainteresowane funkcjami ułatwiającymi zarządzanie finansami czy szybkimi płatnościami, właśnie takimi jak BLIK.

W przeprowadzonej analizie sprawdzono również czy reklamowanie danych usług finansowych ma wpływ na wybór

konsumenta oraz jaki typ reklamy jest najbardziej skuteczny. Rysunek 4. przedstawia dane dotyczące kojarzenia danej formy reklamy z reklamowaniem innowacji w finansach, czyli jaki typ reklamy w dziedzinie finansów zostaje najbardziej zapamiętywany przez Polaków.

Największa grupa osób kojarzy promowanie innowacji w finansach z reklamą internetową (62%). Natomiast największa grupa osób nie kojarzy promowania innowacji w finansach z reklamą prasową (20%) i reklamą radiową (19%). Na tej podstawie przewiduje się, że forma reklamy internetowej może być najbardziej efektywnym sposobem informowania i promowania usługi, zaś reklama prasowa i radiowa nie są popularne wśród konsumentów. Rozpatrując zależności między wiekiem a czynnikiem wpływającym na decyzję o skorzystaniu z oferty usługi finansowej dostrzeżono, że istnieje dość silna korelacja jedynie w przypadku reklamy z udziałem znanych osób „celebrytów”. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona dla tej zależności wyniósł -0,594. Oznacza to, że wraz ze wzrostem wieku ankietowanych maleje średni odsetek osób kierujących się owym czynnikiem podczas podejmowania decyzji o skorzystaniu z usługi finansowej. Angażowanie w reklamach celebrytów ma większą szansę powodzenia jedynie wśród młodszych pokoleń, a instytucje finansowe oraz banki podczas kreowania autoreklamy, powinny mieć na uwadze tę zależność, by odpowiednio dobrze dotrzeć do grup docelowych. Wśród pozostałych czynników takich jak: opinie znajomych, opinie rodziny, pozytywne opinie w Internecie, czy opinie influencerów nie zauważono znaczących i istotnych statystycznie zależności między wiekiem a zmienną. Ciekawą okazała się zależność pomiędzy wynikiem z testu o finansach a czynnikami wpływającymi na korzystanie z FinTech'u. Ustalono, że wraz ze wzrostem ilości poprawnych odpowiedzi w teście o finansach u ankietowanego, silnie wzrasta również przeciętny odsetek osób sugerujących się pozytywnymi opiniami w Internecie. Najwięcej osób zaznaczających tę odpowiedź to osoby o wyższym (57,4% całej grupy) lub średnim (54,8% całej grupy) wykształceniu.

PODSUMOWANIE

Wiedza Polaków na temat FinTech'u rośnie każdego roku, jednak nadal niektóre technologie nie są dobrze znane lub są wręcz

niewykorzystywane powszechnie, np. crowdfunding czy copy trading. Konsumentci nadal nie ufają niektórym usługom, jednak znajomość danej technologii czy wysoka częstotliwość korzystania z niej ma wpływ na poziom tego zaufania. Wielu respondentów posiada imponującą i wszechstronną wiedzę o finansach, jednak subiektywna ocena wiedzy nie jest tożsamością z rzeczywistą znajomością obszaru usług finansowych. Ma to wpływ na subiektywne rozumienie regulaminów – osoby z większą wiedzą i lepszym wykształceniem twierdzą, że gorzej rozumieją regulaminy, w przeciwieństwie do osób z gorszymi wynikami w teście, czy z niższym wykształceniem. Banki chcąc skłonić klientów do korzystania ze swoich usług mogą polepszyć przejrzystość regulaminów oraz używać odpowiednich typów reklam głównie w Internecie, aby uzyskać wyższe zasięgi. Klienci oczekują różnych usług od banków w zależności od płci. Mężczyźni preferują usługi związane z giełdą i kryptowalutami czy usługi Google Pay, tymczasem kobiety są bardziej skłonne podjąć współpracę gdy w ofercie znajdują funkcje ułatwiające zarządzanie finansami. Jednak wspólnymi preferencjami co do FinTech'u są biometria oraz przede wszystkim nowoczesne karty płatnicze z wyświetlaczem i szybkie płatności (np. BLIK). Wykorzystując informacje uzyskane w badaniu pt.

„Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych” sektor finansowy oraz bankowy mogą znacznie poprawić jakość swoich usług oraz, przede wszystkim, zwiększyć zadowolenie klientów.

Z pozostałymi wynikami badania można się zapoznać na stronie internetowej SKN Statystyki pod adresem: www.sknstatystyki.pl lub pod bezpośrednim linkiem do prezentacji wyników: <https://drive.google.com/file/d/1uG-lemN8qMiDYJJeTzYj1-dkQBH7Nf/view?usp=sharing>.

Bibliografia

1. Martyniuk, A. (2017). Czy polskie FinTechy mogą osiągnąć sukces w Londynie? Polska jako ważne centrum FinTechów. <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/finance/articles/fintech.html> [data dostępu 22:50 11.02.21]; Deloitte.
2. SKN Statystyki SGH. (2020). Badanie „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych”. Warszawa.

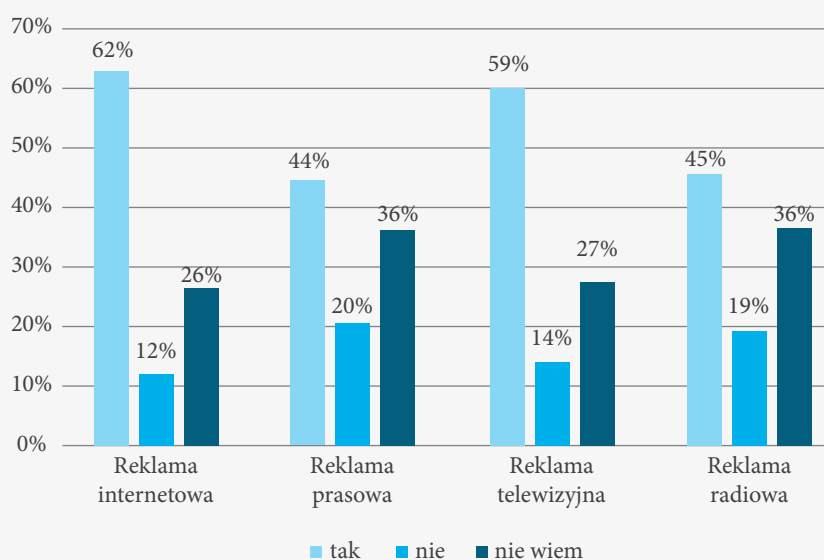
Spis Wykresów:

1. Rysunek 1: Poziom nieufności klientów do poszczególnych technologii finansowych 2
2. Rysunek 2: W jaki sposób polepszyć zrozumiałość regulaminów dla użytkowników? 3
3. Rysunek 3: Udział osób uważających, że regulaminy usług finansowych są dla nich w pełni zrozumiałe, według wykształcenia 4
4. Rysunek 4: Czy dana forma reklamy jest kojarzona z reklamowaniem innowacji w finansach? 5

Przypisy:

1. FinTech – (z ang. Financial technologies) szeroko pojęte nowoczesne technologie finansowe
2. Copy trading - narzędzie pozwalające na automatyczne kopiowanie decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez inną wybraną osobę (zwykle wybiera się osoby z większym doświadczeniem inwestycyjnym)
3. Efekt Dunninga-Krugera - zjawisko psychologiczne polegające na tym, że osoby niewykwalifikowane w jakiejś dziedzinie życia mają tendencję do przeceniania swoich umiejętności w tej dziedzinie podczas, gdy osoby wysoko wykwalifikowane mają tendencję do zaniżania oceny swoich umiejętności.
4. Biometria - możliwość założenia konta z wykorzystaniem biometrii (np. weryfikacja poprzez selfie)
5. Kryptowaluty - technologie wspierające inwestowanie w kryptowaluty (wirtualna waluta; rozproszony system księgowy przechowujący informacje w umownych jednostkach)

Rysunek 56: Czy dana forma reklamy jest kojarzona z reklamowaniem innowacji w finansach?

Źródło: SKN Statystyki SGH - „Decyzje konsumentów w obliczu wyzwań nowych technologii finansowych”.

POPULARNOŚĆ A ZAUFANIE

– NOWOCZESNE USŁUGI PŁATNICZE

Cezary Jakub Szelaq
czarekszelaq@gmail.com

Bankowość i finanse cyfrowe,
Uniwersytet Łódzki

WSTĘP

Na przełomie ostatnich lat rozwój technologii przybrał zaskakująco szybkie tempo. Codziennie można usłyszeć o coraz to nowszych rozwiązaniach, które mają ułatwić życie klientom. Prawidłowości te występują głównie w branży IT. Jednak przez wszechobecną cyfryzację występującą na świecie istnieje bardzo silna korelacja pomiędzy sferą techniki, a rynkiem. Przykładem takiego oddziaływania jest szeroko rozumiany rynek finansowy. Szczególną uwagę należy poświęcić jednak sektorowi bankowemu oraz instytucjom płatniczym, ponieważ to one są łącznikiem pomiędzy światem finansów i technologii, a zarazem dostawcą takich instrumentów dla konsumenta. Celem opracowania jest przedstawienie i ocena nowoczesnych produktów płatniczych występujących na rynku oraz zbadanie opinii na ich temat na podstawie badań własnych

SPECYFIKA REVOLUT

Revolut LTD jest brytyjskim przedsiębiorstwem, działającym na zasadach spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Jako start-up rozpoczął swoją działalność w lipcu 2015 roku z siedzibą w Londynie. Głównym założeniem przedsiębiorstwa jest pomoc przy codziennym zarządzaniu finansami osobistymi. Dzięki dedykowanej aplikacji do obsługi oferowanych usług ma to być wszechstronne narzędzie płatnicze, wykorzystywane nie tylko w trakcie zagranicznych podróży. Dzięki swojej łatwości w użytkowaniu stała się alternatywą dla tradycyjnej biurowej bankowości i szybko zdobyła popularność zarówno w Wielkiej Brytanii, reszcie

Europy jak i na pozostałych kontynentach². Od początku 2015 roku aplikacja Revolut służyła głównie jako internetowy kantor do wymiany walut, jednak jej szybki rozwój pozwolił wprowadzić dodatkową funkcję służącą do obsługi przelewów. Krok ten okazał się przełomowy dla przedsiębiorstwa, ponieważ pozwolił mu stać się jednym z głównych rywali na rynku bankowym, nie będąc stricte instytucją finansową. Oferowanie bezpłatnych transferów międzybankowych oraz pozbawienie wymiany walut opłat przyczyniło się do dużej popularności brytyjskiego FinTecha. W dalszych etapach rozwoju wprowadzone zostały dodatkowe funkcje obsługi płatności takie jak: podział rachunku, płatności cykliczne, czy za pomocą linku. Kluczowym punktem było udostępnienie klientom rachunków bieżących. Dzięki temu ten start-up mógł rozpocząć pozyskiwanie klientów poza granicami Wielkiej Brytanii. Ważnym krokiem było również wykorzystanie przez Revolut usług oferowanych przez zewnętrznych operatorów³. Obecnie (2021) jest to aplikacja oferująca pełną gamę nowoczesnych produktów i usług finansowych. Poza wcześniej wspomnianą obsługą płatności klienci mogą korzystać z produktów majątkowych, takich jak: obrót akcjami, kryptowalutami oraz towarami, czy skorzystać z opcji bezpośredniego przekazania darowizny lub nawet wykupienia ubezpieczenia. Przedsiębiorstwo cały czas się rozwija, dlatego też katalog możliwości pozostaje ciągle otwarty. Jednak, czy pojedyncza darmowa aplikacja do zarządzania wszystkimi finansami oraz oferująca pełny wachlarz dodatkowych możliwości jest na pewno godna pełnego zaufania?

FACEBOOK PAY

Coraz bardziej popularne stają się alternatywne dla tradycyjnych form płatności sposoby przesłania środków pieniężnych bezpośrednio pomiędzy dwoma użytkownikami. Prawdopodobną przyczyną poszukiwania zamiennika dla tradycyjnego, długiego numeru rachunku bankowego

jest właśnie jego rozmiar oraz problemy z zapamiętaniem. Dodatkowo, wymagane mogą być także dane takie jak: imię, nazwisko odbiorcy lub jego adres zamieszkania, co może również zniechęcać do korzystania z takiej formy płatności. Znaczący potrzeby użytkowników, firmy niebędące tradycyjnymi instytucjami finansowymi, wychodzą naprzeciw oczekiwaniom klientów, tworząc rozwiązanie takiego problemu. W celu skrócenia procesu finansowego, usługodawcy wymagają od klientów jedynie adresu mailowego, numeru telefonu lub w przypadku portalu społecznościowego Facebook loginu i hasła. W pierwotnej wersji oferowanej przez serwis transakcje za pośrednictwem platformy, założonej przez Marka Zuckerberga opierały się na współpracy portalu oraz banku (jednak nie każdy zdecydował się na taki krok). Dzięki powiązaniu konta z profilem społecznościowym można było wykonać przelew, ale tylko do zaakceptowanego znajomego⁴. Nowa odsłona usługi⁵ ma zastąpić dotychczasowe płatności, a głównym celem działania Facebook Pay jest umożliwienie dokonywania wewnętrznych transakcji takich jak np. donacje, zakupy, czy przelewy pomiędzy użytkownikami na serwisach Facebook, Messenger, Instagram oraz WhatsApp⁶. Formułę działania tego mechanizmu można porównać do kodów Blik oferowanych przez Polskie Standardy Płatności, ale operacje nie działają na podstawie dedykowanych aplikacji bankowych oraz numerów telefonu, a na kontach społecznościowych i podpiętych do nich kartach płatniczych⁷. „Twoje bezpieczeństwo i ochrona mają znaczenie”, to hasło na oficjalnej stronie serwisu zachęca i uspokaja potencjalnych klientów do skorzystania z usługi. Dodatkowo firma zapewnia bezpieczeństwo każdej transakcji dzięki algorytmowi, zapobiegającemu nadużyciom finansowym, całodobowej opiece biura obsługi klienta, czy ochronie danych wykorzystywanych w transakcjach⁸. Jednak, czy podłączenie karty płatniczej do wszystkich swoich social mediów w erze wszechobecnego fake kont jest na pewno bezpieczne?

GADŻETY PŁATNICZE

Szybkość i wygoda, to zdecydowanie dwa najbardziej trafne określenia, dotyczące zbliżeniowych metod płatności, szczególnie jeśli sumy są niewielkie. Wynikiem tego jest ciągła popularność kart płatniczych z taką funkcją. Obecnie na polskim rynku, zarówno klientów indywidualnych jak i biznesowych znajduje się ponad 43 mln kart płatniczych, z czego blisko 87% posiada funkcje zbliżeniowe. Dodatkowo, dane opublikowane przez Narodowy Bank Polski za II kwartał roku 2020 wykazują wzrost liczby kart bezstykowych o 0,9% w porównaniu do poprzedniego okresu⁹. Skutkiem tego jest rosnąca liczba zamienników dla standardowego kawałka „plastiku” oferowanego głównie przez banki. Poza płatnościami telefonem na rynku można znaleźć różnego typu gadżety płatnicze, takie jak: naklejki, czy breloki¹⁰. Najczęściej wybierane są jednak te pierwsze. W większości przypadków wyglądają one jak tradycyjne karty, tyle że są mniejszych rozmiarów i z możliwością przyklejenia w dowolnym miejscu, np. tylnej obudowie telefonu lub odtwarzacza muzyki. Należy jednak pamiętać, że taka naklejka to ciągle karta płatnicza, dlatego w celu jej otrzymania konieczne będzie wypełnienie formalności takich jak w przypadku wydania tradycyjnego instrumentu¹¹. Pomysłodawcy gadżetów płatniczych nie zapomnieli również o najmłodszych i dla nich także stworzono dedykowane „zabawki”. Śmigacz

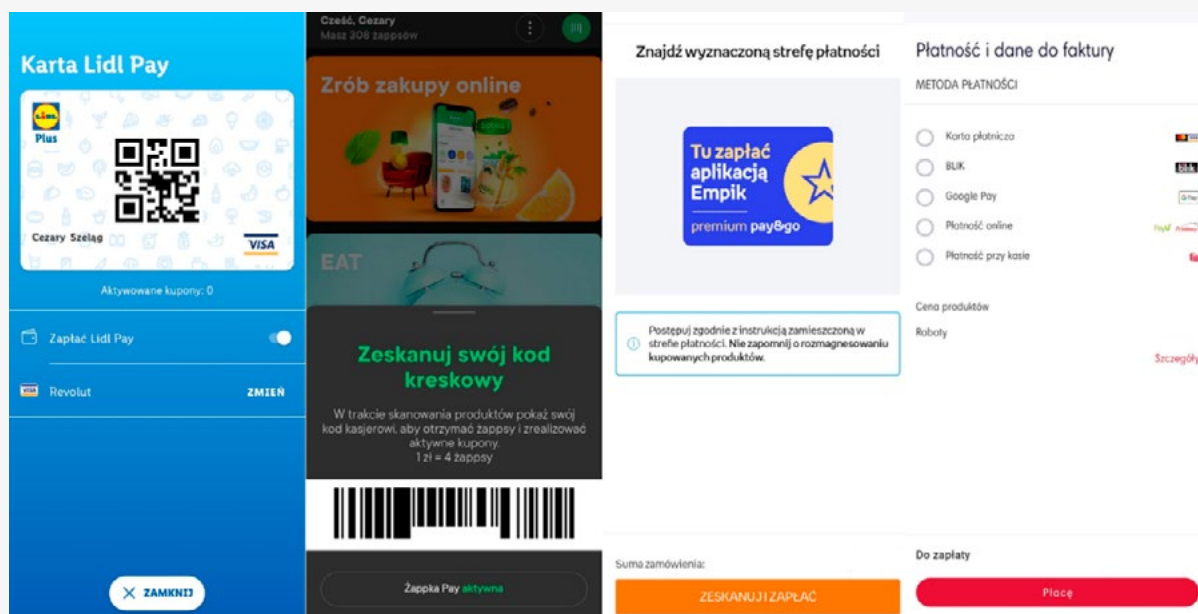
z karta przedpłacona, oferowana przez PKO BP w formie tradycyjnego, prostokątnego breloka lub filcowego w kształcie żyrafy. W środku breloka znajduje się karta SIM, pełniąca moduł płatności zbliżeniowych, który w każdej chwili można wyjąć. Dzięki takiej ofercie, najmłodszy klienci, do trzynastego roku życia mogą samodzielnie dokonywać transakcji pod pełną kontrolą rodziców i z ograniczonymi środkami oraz nałożonym limitem¹². Jednak, czy chęć posiadania nowoczesnych gadżetów nie uśpi czujności konsumenta w kwestii bezpieczeństwa?

SKLEPY PAY

Revolucja technologiczna i finansowa nie ominęła również stacjonarnych sklepów spożywczych, księgarni, czy drogerii. Te największe nie przestają się rozwijać i poza programami lojalnościowymi i dedykowanymi aplikacjami wprowadzają własne płatności bezgotówkowe. Co więcej usługi te nie wykorzystują modułu NFC, a więc mogą być obsługiwane przez większe grono odbiorców, nieposiadających specjalistycznego sprzętu. Near Field Communication to komunikacja bliskiego zasięgu, za pomocą której można realizować płatności kartą zbliżeniowo za pomocą telefonu komórkowego¹³. W teorii, zasada działania usługi we wszystkich sklepach jest bardzo zbliżona. Lidl Pay¹⁴, Żappka Pay¹⁵ oraz Empik Pay&Go¹⁶ wykorzystują podpiętą do konta kartę płatniczą. Użytkownicy,

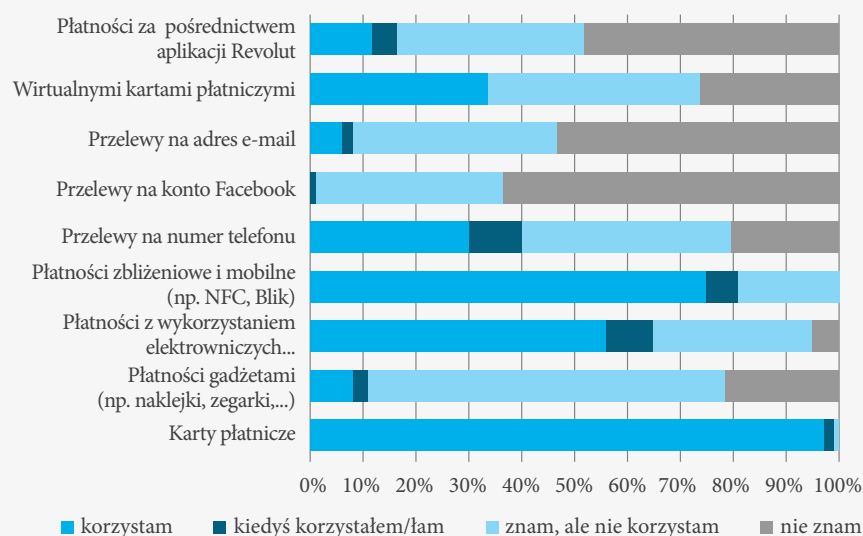
korzystający z Rossmann Go17 również mają taką możliwość, ale mogą też skorzystać z płatności za pomocą: kodu Blik, przelewu on-line, GooglePay, ApplePay, czy tradycyjnej płatności gotówkowej lub bezgotówkowej. W praktyce działanie jest również bardzo intuicyjne. Podczas zakupów w sklepach spożywczych wystarczy pokazać kasjerowi wygenerowany kod QR (Lidl18) lub kod kreskowy (Żabka19), a następnie potwierdzić płatność nadanym wcześniej numerem PIN lub zweryfikować ją danymi biometrycznymi, takimi jak skan twarzy lub odcisku palca. W ramach jednej czynności, bez dodatkowych kart zostanie uregulowana należność za zakupy oraz naliczone dodatkowe zniżki, czy dodane punkty lojalnościowe. Zasadniczą różnicą pomiędzy wizytą w sieciach spożywczych, a salonach Empik i drogeriach Rossmann jest możliwość samodzielnego zeskanowania zakupów za pomocą aplikacji bez podchodzenia do stanowiska kas. W pierwszym przypadku wymagane jest jedynie zainicjowanie transakcji w specjalnie wyznaczonym do tego punkcie²⁰, natomiast w drugim wystarczy skorzystać z modułu GPS w telefonie lub specjalnego kodu QR znajdującego się na terenie sklepu²¹. Po zakończonej płatności zostanie wystawiony e-paragon/e-faktura, która znajduje się w szczegółach transakcji, w profilu użytkownika. Jednak, czy zastąpienie tradycyjnych płatności gotówkowych i bezgotówkowych przez innowacyjne aplikacje to dobre rozwiązanie?

Rysunek 1. (od lewej) Płatność w aplikacji sieci Lidl, Żabka, Empik, Rossmann.

Wykres 1. Czy zna Pan/Pani lub korzysta z którejś z niżej wymienionych nowoczesnych usług płatniczych?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań empirycznych

ZAUFANIE RESPONDENTÓW

Przeprowadzone badanie zostało stworzone w celu realizacji pracy dyplomowej. Polegało ono na zbadaniu stosunku grupy respondentów do nowoczesnych usług płatniczych. Wykorzystana technika, to ankieta z różnymi formami wyboru odpowiedzi. 226 badanych w pierwszym tygodniu czerwca 2020 roku miało możliwość za pomocą elektronicznego formularza udzielić odpowiedzi na postawione pytania.

Z analizy badania wynika, że blisko 94% ankietowanych korzysta z nowoczesnych usług płatniczych, a głównym powodem takiej decyzji jest zdecydowanie wygoda (nie trzeba nosić portfela), szybkość (sprawniejsza realizacja płatności) oraz prosta obsługa. Respondenci, którzy nie korzystają z takich form płatności głównie korzystają z tradycyjnych form płatności lub nie widzą potrzeby z korzystania z nich czy po prostu nie ufają im. Na wykresie nr 1. przedstawiono odpowiedzi na pytanie o znajomość najpopularniejszych nowoczesnych produktów finansowych oferowanych na polskim rynku. Z informacji zamieszczonych na wykresie wynika, że, najpopularniejszym instrumentem jest karta płatnicza, a następnie jej alternatywy, takie jak elektroniczne portfele, czy płatności NFC. Można przypuszczać, że mimo korzystania z innowacyjnych produktów, konsumenci ciągle są przywiązani do tego co już znają, czyli substytutów tradycyjnej karty. Każdy z produktów posiada klientów, którzy zrezygnowali z usług na rzecz innych rozwiązań. Najwięcej zwolenników zdobyły przelewy

na numer telefonu i elektroniczne portfele. Najprawdopodobniej spowodowane to było w pierwszym przypadku pojawieniem się płatności za pomocą kodów Blik, a w drugim pojawieniem się dedykowanych aplikacji banków do obsługi ich kart. Płatności gadżetami są przykładem instrumentów, które mimo odpowiedniego zaplecza marketingowego, nie zyskały popularności i w większości zostały wycofane z obrotu. Odwrotne zjawisko wstępuje natomiast przypadku przelewów za pomocą portalu społecznościowego i adresu e-mail, które nie mają praktycznie żadnej reklamy, czego konsekwencją jest brak ich znajomości. Badani respondenci za największe zalety nowoczesnych usług płatniczych uważają szybkość i prostotę transakcji, natomiast wśród wad przeważa ograniczone bezpieczeństwo transakcji oraz możliwość utraty środków. Deklarowanie przez respondentów takich wad i zalet może być spowodowane z jednej strony doświadczeniem, wynikającym z użytkowania, a z drugiej obawą o środki i ciągłą obecność tematyki finansowej w przestrzeni publicznej. Kwestie zabezpieczenia transakcji takich instrumentów oceniane są przez ankietowanych wysoko, co przekłada się jednocześnie na zaufanie do nich. Prawie 70% badanych respondentów ma zaufanie do nowoczesnych form płatniczych, jednak nie jest ono pełne. Jednocześnie tylko 6% całej, badanej populacji nie ufa im, co przy zestawieniu z powyższym można odczytać pozytywnie. Najczęściej wskazywanym ryzykiem według badanych jest kradzież instrumentu płatniczego oraz problemy techniczne powstające w trakcie wykonywania operacji.

PODSUMOWANIE

W najbliższym czasie rynek usług płatniczych będzie się dalej intensywnie rozwijał. Argumentem za taką tendencją jest fakt ciągłego rozwoju technologii informatycznych, a w szczególności tych w sektorze PayTech. Przykładem może być sieć sklepów Lidl, czy Żabka, a zaraz za nimi podążają np. stacje sieci Orlen. Dzięki dedykowanej aplikacji, można połączyć kartę płatniczą z kartą lojalnościową sklepu i w ten sposób dokonać transakcji za pomocą telefonu. Wprowadzenie takich rozwiązań było możliwe na podstawie unijnych, jak i krajowych regulacji prawnych. Całość działań sprowadza się do cyfryzacji zarówno gospodarki, jak i społeczeństwa oraz stopniowe zastąpienie tradycyjnych metod płatności wprowadzanymi nowościami. W perspektywie całej historii są to znaczące kroki zmieniające świat.

Bibliografia:

1. O nas | Revolut PL, <https://www.revolut.com/pl-PL/o-revolut>, 15.02.2021.
2. Szostak P, O dwóch takich, co napadają na banki. Jak Revolut wymyśla stary biznes na nowo, 2018, <https://wyborcza.pl/7,156282,23609128,aktualizacja-systemu-bankowego-jak-revolut-wymysla-stary-biznes.html>, 15.02.2021.
3. O'Leary A, Revolut: All the latest news and updates from the challenger bank, 2018, <https://www.maparesearch.com/revolut-updates/>, 15.02.2021.
4. Spurgiasz K, Przelewy przez Facebooka - jak to działa i w których bankach jest możliwe?, 2016, <https://www.totalmoney.pl/artykuly/84321,konta-osobiste,przelewy-przez-facebook--jak-to-dziala-i-w-ktorych-bankach-jest-mozliwe,1,1,17.02.2021>.
5. Dziubak P, Facebook uruchomi Facebook Pay, nowe płatności na Facebooku, Instagramie i w Messengerze, 2019, <https://www.cashless.pl/6692-Facebook-Pay-instagram-Messenger>, 17.02.2021.
6. Ways to send money | Facebook Pay, <https://pay.facebook.com/gb/ways-to-pay/>, 17.02.2021.
7. Szwał T, Facebook Pay wkrótce w Polsce? Wiele na to wskazuje, 2020, <https://www.tabletowo.pl/facebook-pay-wkrótce-w-polsce/>, 17.02.2021.
8. Payments Security & Protection | Facebook Pay, <https://pay.facebook.com/security-and-protection/>, 17.02.2021.
9. Informacja o kartach płatniczych II kwartał 2020..., Departament Systemu Płatniczego, Warszawa, 2020, https://www.nbp.pl/systemplatniczy/karty/q_02_2020.pdf, 20.02.2021.
10. Uryniuk J, 5 najciekawszych gadżetów, którymi mogą płacić polscy konsumenci, 2015, <https://www.cashless.pl/163-5-najciekawszych-gadzetow-ktorymi-moga-placic-polscy-konsumenci>, 20.02.2021.
11. Karta debetowa Mastercard Debit w formie naklejki zbliżeniowej | mBank.pl, <https://www.mbank.pl/indywidualny/karty/karty-debetowe/karta-naklejka/>, 20.02.2021.
12. Śmigacz PKO Junior, <https://www.pkobp.pl/klienci-indywidualni/karty/karty-wycofane-z-oferty/ismigacz-pko-junior/>, 20.02.2021.
13. Szelągowska A., Operacje rozliczeniowe, [w:] Iwanicz-Drozdowska I., Jaworski W., Szelągowska A., Zawadzka Z. Bankowość, Instytucje, Operacje, Zarządzanie, POLTEXT Sp. z o.o., Warszawa 2017.
14. Lidl Pay, <https://www.lidl.pl/lidl-plus/lidl-pay>, 22.02.2021.
15. Poznaj Zappka Pay | Żabka, <https://www.zabka.pl/aplikacja-zappka-jak/placic-wygodnie-z-zappka-pay>, 22.02.2021.
16. W salonach Empik za zakupy zapłacisz w kilka sekund na swoim telefonie – ruszają mobilne płatności Premium Pay&Go, 2020, <https://news.empik.com/117530-w-salonach-empik-za-zakupy-zaplacisz-w-kilka-sekund-na-swoim-telefonie-ruszaja-mobilne-platnosc-premium-paygo>, 22.02.2021.
17. ZASADY KORZYSTANIA Z APLIKACJI MOBILNEJ ROSSMANN PL, https://www.ros.net.pl/Portals/0/dokumenty/Regulamin/APLIKACJA_MOBILNA_ROSSMANN_PL_zasady_korzystania.pdf, 22.02.2021.
18. Pisula K, Jak działa Lidl Pay i czy warto z niego korzystać? [poradnik], 2020, <https://www.tabletowo.pl/jak-dziala-lidl-pay-i-czy-warto-z-niego-korzystac-poradnik/>, 22.02.2021.
19. Pallus P, Sieć Żabka wprowadza nowy sposób płatności za zakupy, 2020, <https://businessinsider.com.pl/finanse/handel/zappka-pay-nowy-sposob-platnosc-i-w-sklepach-zabka/489s1x1>, 22.02.2021.
20. Za zakupy w Empiku zapłacisz telefonem bez podchodzenia do kasy, 2020, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Usługa-Premium-Pay-Go-w-Empiku-8011374.html>, 22.02.2021.
21. Rossmann Go - nowy styl zakupów, 2020, https://www.youtube.com/watch?v=c9ufaMWAoq&feature=emb_logo, 22.02.2021.

SZKLANY SUFIT

— FIKCJA CZY REALNY PROBLEM?

Klaudia Soja
klaudiasoja99@gmail.com
Finanse i Rachunkowość,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

WSTĘP

Analizując sytuację na rynku pracy w Polsce można zauważyć pewne dysproporcje w traktowaniu kobiet i mężczyzn. Dowodem na to jest utrzymujący się od lat niższy współczynnik aktywności zawodowej kobiet, niższy wskaźnik zatrudnienia, wyższy poziom bezrobocia oraz ich nikła obecność na wyższych stanowiskach i w zarządach przedsiębiorstw¹. Wiele kobiet bowiem, mimo bardzo dobrego wykształcenia oraz bogatego doświadczenia zawodowego często napotyka bariery uniemożliwiające im pięcie się po szczeblach kariery. Owe zjawisko określane jest

pojęciem szklanego sufitu², wyrażeniem symbolizującym widoczność awansu przy równoczesnej jego nieosiągalności³. Warto zatem przyrzeć się sytuacji kobiet na rynku pracy w celu zweryfikowania czy szklany sufit rzeczywiście stanowi realny problem, czy jest jedynie wymysłem.

Pierwszy raz określenie szklanego sufitu zostało użyte przez Marilyn Loden podczas przemówienia w 1978 r. Po roku została zorganizowana konferencja Women's Institute for Freedom, podczas której pojęcie zostało omówione ponownie, a z biegiem czasu powołano Komisję ds. Szklanego Sufitu. Podjęte działania miały

na celu reakcję na zaledwie kilkuprocentowy odsetek kobiet na najwyższych stanowiskach. Od tego czasu termin zaczął być powszechnie używany⁴.

W literaturze pojawiają się również inne pokrewne terminy, odnoszące się do sytuacji kobiet na rynku pracy. Pojęcie szklany sufit dotyczy stanowisk kierowniczych, z kolei określenie lepkiej podłogi odnosi się do zawodów o niskim statusie, w których nie ma zazwyczaj możliwości awansu, a więc do takich profesji jak sekretarka, krawcowa czy pomoc domowa⁵. Natomiast termin szklane ściany opisuje sytuację, w których utrudniony jest awans kobiet

z funkcji pomocniczych na kierownicze z powodu nieposiadania przez te pracownice doświadczenia wymaganego na stanowiskach menedżerskich⁶.

SYTUACJA Kobiet NA RYNKU PRACY

Zjawisko opisywane przez pojęcie szklanego sufitu jest głęboko zakorzenione w tradycji. Niemalże od początku dziejów kobieta musiała zmagać się z męską dominacją⁷. Mężczyzna zajmował się pracą zawodową i zarabianiem pieniędzy w celu utrzymania rodziny. To jego głos był zawsze kluczowy przy podejmowaniu decyzji. Rola kobiety sprowadzała się do opieki nad dziećmi oraz dbania o gospodarstwo domowe. Z tej przyczyny nie miała możliwości, aby realizować się zawodowo⁸. Na dzisiejszym rynku pracy, mimo upływu czasu i wielu dynamicznych zmian kulturowych zaistniałych na przestrzeni ostatnich kilku dekad, można dostrzec silne utrwalenie stereotypowych przekonań na temat ról płciowych, nawiązujących do dawnego typu rodziny. Zgodnie z nimi mężczyźni przypisuje się funkcję głowy rodziny, z kolei na kobiecie spoczywa obowiązek zajmowania się ogniskiem domowym⁹. Wszystko to prowadzi do nierówności w sposobie traktowania przedstawicieli obu płci w środowisku pracy, pojawiania się przejawów dyskryminacji i utrudniania bądź nawet uniemożliwiania rozwoju kariery.

Dyskryminacja to nic innego, jak traktowanie osób mniej przychylnie ze względu na jakąś cechę. Podmioty mogą podlegać dyskryminacji pod kątem płci, pochodzenia czy przynależności wyznaniowej, rasowej lub narodowej¹⁰. Mimo, że dyskryminowanie pracownika ze względu na płeć czy wyznanie jest niedopuszczalne, a kodeks pracy nakłada na pracodawcę obowiązek równego traktowania wszystkich pracowników, w praktyce zjawisko to nadal występuje. Choć z przejawami dyskryminacji mogą spotkać się zarówno kobiety, jak i mężczyźni, to zdecydowanie częściej dotyczy one kobiet¹¹. Wymaga się od nich lepszego wykształcenia i wyższych kwalifikacji aniżeli od mężczyzn ubiegających się o to samo stanowisko. Kobiety wskazują również na pomijanie ich przy awansach, co zostało potwierdzone badaniami przeprowadzonymi przez Centrum Promocji Kobiet w Warszawie. Co więcej, kobiety obejmujące równorzędne, albo nawet wyższe stanowiska niż mężczyźni, bardzo często zarabiają

mniej. Dyskryminacja płacowa może objawiać się poprzez nieudzielanie premii czy nieudostępnianie samochodu służbowego. Pracodawcy nie kryją, że wolą zatrudniać mężczyzn, ze względu na ich dyspozycyjność, a w niektórych instytucjach kobiety mogą pełnić jedynie funkcje pomocnicze, nie mając jednocześnie możliwości przejęcia inicjatywy oraz pokierowania pracą, mającą na celu doprowadzenie projektu do końca¹².

BARIERY WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ Kobiet NA RYNKU PRACY

Sytuacja kobiet na rynku pracy jest trudniejsza niż ma w przypadku mężczyzn. Kobiety napotykać bowiem wiele przeszkód i barier utrudniających rozwój ich karier. Część z nich wynika z uwikłania w tradycyjne role, inne spowodowane są czynnikami zewnętrznymi, kolejne natomiast czynnikami wewnętrznymi. Wśród barier pierwszego typu wskazuje się macierzyństwo, które skutkuje ograniczoną dyspozycyjnością i niewielką elastycznością. Niejednokrotnie obserwuje się, że młode kobiety, dążąc do zrobienia kariery, a życie rodzinne, w szczególności posiadanie dzieci odkładają na dalszy plan. Inne natomiast decydują się na macierzyństwo, a dopiero później zaczynają swą aktywność zawodową. Jednakże po okresie macierzyństwa, trudniej im wrócić i odnaleźć się na rynku pracy. Problem ten, zwłaszcza dotyczy kobiet z niższym wykształceniem, wracających na rynek pracy po okresie dłuższej absencji¹³.

Barriere utrudniające rozwój karier kobiet powodowane czynnikami zewnętrznymi, wynikają z krzywdzących uprzedzeń, nieprzychylnych i dyskryminujących nastawień, a także reguł funkcjonowania środowisk zawodowych. Na szczególną uwagę zasługuje mechanizm solidarności. Z badań Deloitte wynika, że przedsiębiorstwa, w których kobiety zajmują stanowisko prezesa mają dwukrotnie więcej członków zarządów niż ma to miejsce w jednostkach kierowanych przez mężczyzn¹⁴. Tak więc, kluczową przeszkodą, utrudniającą kobietom zajmowanie stanowisk kierowniczych stanowi homogeniczność kadr obejmujących wysokie stanowiska w hierarchii organizacyjnej, złożona z męskich przedstawicieli, postawa dyrektorów oraz sposoby poszukiwania i rekrutacji pracowników. Kolejnym aspektem są odmienne standardy oceny pracy kobiet i mężczyzn. Mężczyźni

mogą się cieszyć o wiele bardziej liberalnym systemem oceniania ich pracy, aniżeli ma się to w stosunku do kobiet. Ponadto rozwój karier kobiet jest utrudniony z uwagi na stereotypowe opinie dotyczące ich emocjonalnego usposobienia, sentymentalności i wrażliwości, które są postrzegane jako mało pożądane w biznesie¹⁵.

Wyróżnić można również bariery i ograniczenia wewnętrzne, związane z osobowością i cechami charakteru, z którymi jednak nie zmagają się wszystkie kobiety. Uwidaczniają się one poprzez odczuwanie braku wiary w siebie, swoje możliwości i umiejętności, co może skutkować lękiem przed zajmowaniem stanowisk kierowniczych. Wśród wskazywanych powodów na nieobejmowanie stanowisk kierowniczych przez kobiety, pojawiają się również kobiece ograniczenia, poprzez które rozumie się brak asertywności, odwagi formułowania i wyrażania własnych potrzeb, a także nieradzenie sobie z agresją ze strony przełożonych oraz silna awersja do ryzyka¹⁶.

KOBIECY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH

W Polsce odsetek kobiet obejmujących wyższe stanowiska kierownicze zmienia się na przestrzeni lat. Wskazują na to badania przeprowadzone przez CFA Society Poland na 140 spółkach notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Na przestrzeni badanego okresu udział kobiet w zarządach i radach nadzorczych wzrósł o kilka procent, co zostało zaprezentowane w tabeli 1. i 2., lecz nadal stanowią mniejszość we władzach. Co istotne, kobiety częściej można znaleźć wśród przedstawicieli rad nadzorczych niż członków zarządów¹⁷. Polska jednak nie jest wyjątkiem w zakresie takiej struktury kadry kierowniczej, gdyż podobnie sytuacja prezentuje się również w innych krajach.

W przedsiębiorstwach, w których stosowana jest zasada równości płci, zaobserwowano lepszą jakość wykonywanych produktów i świadczonych usług. Jest to efekt połączenia ze sobą różnorodnych perspektyw i wizji biznesu. Takie podejście znacznie ułatwia tworzenie strategii, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań oraz zarządzanie firmą, co w efekcie skutkuje pozytywnym wpływem na kształtowanie się wyników finansowych jednostek

gospodarczych kierowanych przez zarządy damsko-męskie¹⁸. Taka struktura organów kierowniczych oddziałuje także na korzyści pozafinansowe. W szczególności na konkurencyjność pracodawcy, którego postrzega się jako niedyskryminującego oraz na stosowanie zasad społecznej odpowiedzialności biznesu i reputacji przedsiębiorstwa. Kobiety w organach zarządzających przełamują stereotypowe myślenie, dążą do wyrównywania poziomu wynagrodzeń oraz motywują inne kobiety do podejmowania ryzyka i objęcia ścieżki kariery powszechnie uważanej za domenę męską¹⁹. Badania Gallupa przeprowadzone na dziesięciotysięcznej próbie amerykańskich pracowników wykazały, że kobiety liderki są lepiej oceniane aniżeli mężczyźni liderzy. Respondenci wskazywali na ich większe zaangażowanie w wykonywaną pracę oraz skuteczną motywację swoich podwładnych. Kobiety częściej dostrzegają potencjał pracowników, przekazują im informację zwrotną dotyczącą ich osiągnięć oraz pomagają im w rozwoju kompetencji zawodowych²⁰.

ZAKOŃCZENIE

Na obecnym rynku pracy pojawia się coraz więcej wykształconych i wysoko wykwalifikowanych kobiet, świadomych swojego

potencjału, które aktywnie poszukują pracy i chcą rozwijać się zawodowo. Jednakże głęboko zakorzenione w kulturze stereotypy często utrudniają lub wręcz uniemożliwiają im rozwój kariery. Zjawisko szklanego sufitu nie jest fikcją, a stanowi realny i obecny problem z jakim musi się zmagać wiele kobiet. Konieczne jest zatem propagowanie i dążenie do osiągnięcia równouprawnienia kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Równość płci jest bowiem podstawowym elementem sprawiedliwości społecznej oraz warunkiem wzrostu gospodarczego. Ponadto, damsko-męskie zespoły osiągają lepszą efektywność, a co za tym idzie zwiększoną konkurencyjność i wyższe wyniki finansowe.

Przypisy:

1. Kobiety i mężczyźni na rynku pracy, GUS, 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/kobiety-i-mezczyzni-na-ryнку-pracy-2018,1,7.html>, (21.02.2021). HAPONIUK M., Sytuacja kobiet na rynku pracy, [w:] Zeszyty Demograficzne cz. 1 Rynek pracy wobec zmian demograficznych, [red.] KIEŁKOWSKA M., Instytut Obywatelski, Warszawa 2013, s.39 http://www.euro.pl/sdr/attachments/article/50/Demografia_01.10-1.pdf#page=39, (20.02.2021).
2. ZNAŃSKA-KOZŁOWSKA K., Kobieta na rynku pracy a „szklany sufit”, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Informatyki w Krakowie”, zeszyt numer 13, 2017, s.227-228.
3. STRYKOWSKA M., Kobiety w zarządzaniu. Społeczne i psychologiczne uwarunkowania pełnienia przez kobiety funkcji menedżerskich, [w:] Humanistyka i płeć. Studia kobiece z psychologii, filozofii i historii, [red.] MILUSKA J., PAKSZYS E., Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995, s.49.
4. MAŁYSZKO E., Dlaczego szklany sufit?, <https://pl.linkedin.com/pulse/dlaczego-szklany-sufit-ewa-ma%C5%82yszko>, (18.02.2021). TAŃSKA E., Pokonywanie bariery szklanego sufitu przez kobietę-lidera w ochronie zdrowia, [w:] Zdrowie i style życia. Wyzwania ekonomiczne i społeczne, [red.] NOWAK W., SZALONKI K., E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2019, s.332.
5. BRANNON L., Psychologia rodzaju. Kobiety i mężczyźni: podobni czy różni?, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002, s.395.
6. STRYKOWSKA M., Kobiety w zarządzaniu. Społeczne i psychologiczne uwarunkowania pełnienia przez kobiety funkcji menedżerskich, [w:] Humanistyka i płeć. Studia kobiece z psychologii, filozofii i historii, [red.] MILUSKA J., PAKSZYS E., Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995, s.49.
7. SIKORA J., Wpływ kobiet na życie mężczyzn w średniowieczu, 2014, <https://historykon.pl/wpływ-kobiet-na-życie-mezczyzn-w-średniowieczu/>, (18.02.2021).
8. KALINOWSKA-WITEK B., Rola, zadania i pozycja społeczna mężczyzny i kobiety w rodzinie w świetle wybranych czasopism kobiecych z lat 1864-1914, „Wychowanie w Rodzinie” t. X (2/2014), s. 181-183.
9. KRÓLIKOWSKA S., Role stereotypów płci w kształtowaniu postaw kobiet i mężczyzn wobec zdrowia, „Nowiny Lekarskie”, R.80, nr 5, 2011, s.388.
10. [red.] NIEDBAŁA Z., Prawo wobec dyskryminacji w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym, Difin, Warszawa, 2011, s.282, 270-271.
11. [red.] ŚLANY K., STRUŻIK J., WOJNICZKA K., Gender w społeczeństwie polskim, NOMOS, Kraków 2011, s.272.
12. BUDROWSKA B., Bariery i ograniczenia karier kobiet - wyniki badań nad zjawiskiem „szklanego sufitu” [w:] Płeć a możliwości ekonomiczne w Polsce: czy kobiety straciły na transformacji?, raport nr 29205, 2004, Departament Walki z Ubóstwem i Zarządzania Gospodarką Regionu Europy i Azji Środkowej, Dokument Banku Światowego, s.77-78.
13. BUDROWSKA B., „Szklany sufit”, czyli co blokuje kariery kobiet, „Kultura i historia”, 6/2004, s. 11-13 HAPONIUK M., Sytuacja kobiet na rynku pracy, [w:] Zeszyty Demograficzne cz. 1 Rynek pracy wobec zmian demograficznych, [red.] KIEŁKOWSKA M., Instytut Obywatelski, Warszawa 2013, s. 48.
14. Odsetek kobiet w zarządach firm na świecie rośnie, 2019, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/press-releases/articles/odsetek-kobiet-w-zarządach-rośnie.html>, (21.02.2021).
15. BUDROWSKA B., „Szklany sufit”, czyli co blokuje kariery kobiet, „Kultura i historia”, 6/2004, s. 10-11.
16. HAPONIUK M., Sytuacja kobiet na rynku pracy, [w:] Zeszyty Demograficzne cz. 1 Rynek pracy wobec zmian demograficznych, [red.] KIEŁKOWSKA M., Instytut Obywatelski, Warszawa 2013, s. 48.
17. OLSZEWSKA M., GOLEC A., WŁODARCZYK A., OPOLSKA I., Women on boards and company performance, <https://cfapoland.org/application/media/images/Arts/CFA-SP-Women-on-boards-and-company-performance-report.pdf>, (21.02.2021).
18. LISOWSKA E., Kobiety na stanowiskach menedżerskich a konkurencyjność firm, „Kobieta i Biznes”, nr 1-4, 2019, s.6.
19. Odsetek kobiet w zarządach firm na świecie rośnie, 2019, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/press-releases/articles/odsetek-kobiet-w-zarządach-rośnie.html>, (21.02.2021).
20. Gallup 2012, Business insider, <https://www.businessinsider.com/why-women-are-better-managers-than-men-2015-4?IR=1>, (21.02.2021).

Tabela 1. Łączny skład i udział kobiet w zarządach spółek wchodzących w skład indeksów WIG20, mWIG40 i sWIG80 na koniec 2019 roku w latach 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kobiety	41	45	40	47	52	55	62	69	67	64
Mężczyźni	432	474	474	495	502	507	511	520	508	512
Ogółem	473	519	514	542	554	562	573	589	575	576
% kobiet	8,7%	8,7%	7,8%	8,7%	9,4%	9,8%	10,8%	11,7%	11,7%	11,1%

Źródło: Women on boards and company performance, CFA Society Poland, 2021, <https://cfapoland.org/application/media/images/Arts/CFA-SP-Women-on-boards-and-company-performance-report.pdf> (dostęp: 21.02.2021)

Tabela 2. Łączny skład i udział kobiet w radach nadzorczych spółek wchodzących w skład indeksów WIG20, mWIG40 i sWIG80 na koniec 2019 roku w latach 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kobiety	80	91	88	98	96	113	123	120	119	141
Mężczyźni	660	695	736	740	769	773	768	776	783	769
Ogółem	740	786	824	838	865	886	891	896	902	910
% kobiet	10,8%	11,6%	10,7%	11,7%	11,1%	12,8%	13,8%	13,4%	13,2%	15,5%

Źródło: Women on boards and company performance, CFA Society Poland, 2021, <https://cfapoland.org/application/media/images/Arts/CFA-SP-Women-on-boards-and-company-performance-report.pdf> (dostęp: 21.02.2021)

CZY PRACA MOŻE NAS ZADOWOLIĆ?

JAKĄ ŚCIEŻKĘ KARIERY WYBRAĆ,
ABY CZUĆ SIĘ USATYSFAKCJONOWANYM?

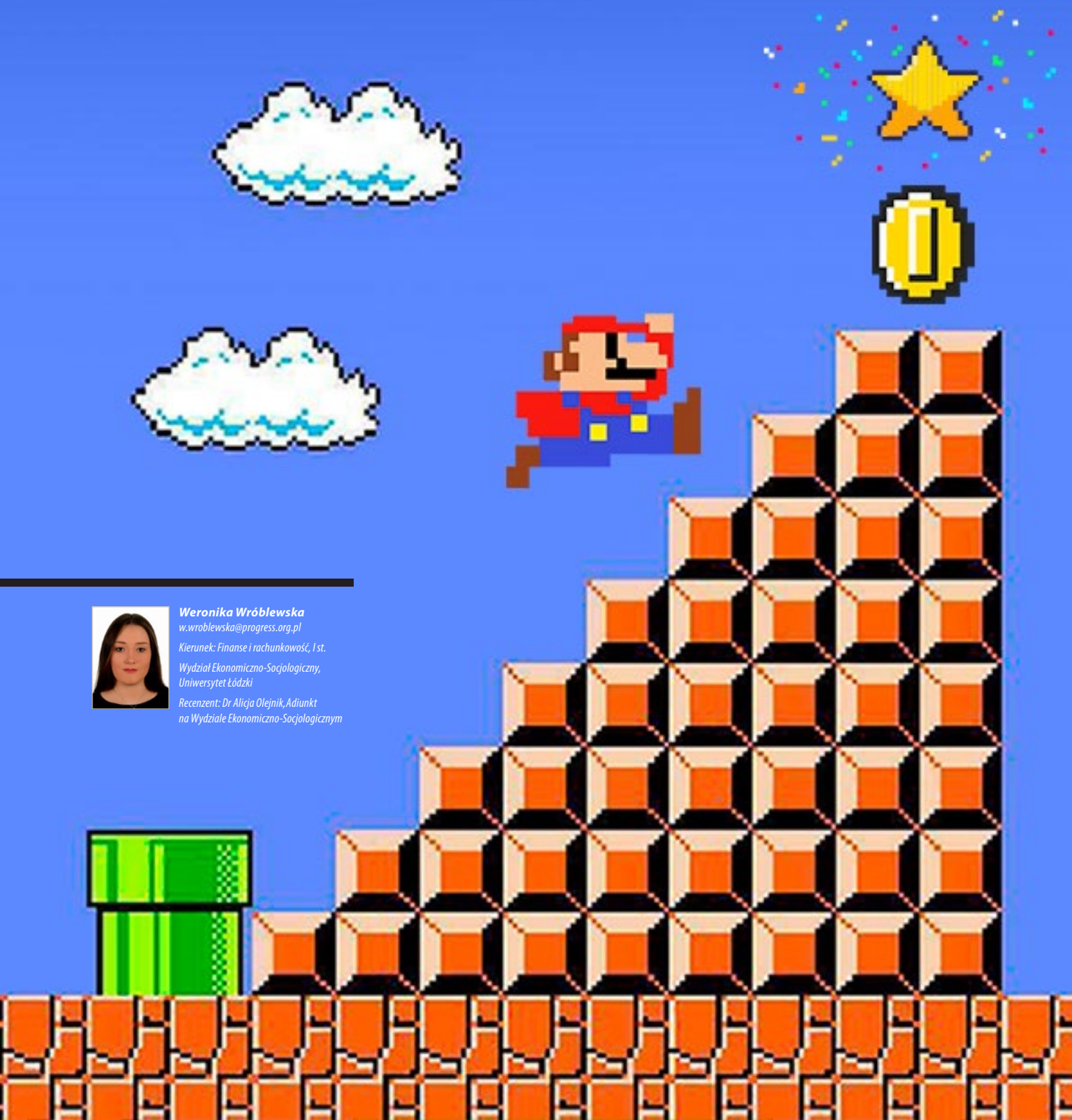
Weronika Wróblewska

w.wroblewska@progress.org.pl

Kierunek: Finanse i rachunkowość, I st.

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

Recenzent: Dr Alicja Olejnik, Adiunkt
na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym

WPROWADZENIE

Rynek pracy to zbiór zagadnień, form, instytucji związanych z poszukiwaniem zatrudnienia, tworzeniem miejsc pracy oraz relacji między tymi elementami. To także ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia.

Dwa ważne pojęcia, które uwzględnia się podczas analizy funkcjonowania rynku pracy to popyt i podaż. Popyt na pracę wiąże się z liczbą wolnych oraz zajętych miejsc pracy, zapotrzebowaniem na specjalistów i pracowników. Podaż z kolei jest liczbą osób, które mogą zaoferować swoją wiedzę, umiejętności i zaangażowanie w wykonywanie konkretnych obowiązków w celach zarobkowych. Wybór kierunku studiów to jedna z najważniejszych decyzji w życiu młodych ludzi.

Szczególnie w ostatnich, dość niepewnych czasach, gdy sytuacja gospodarcza oraz sytuacja na rynku pracy pogarsza się, wybór odpowiedniego kierunku kształcenia może mieć bezpośredni wpływ na przyszłość.

KOGO SZUKALI PRACODAWCY W 2020 ROKU?

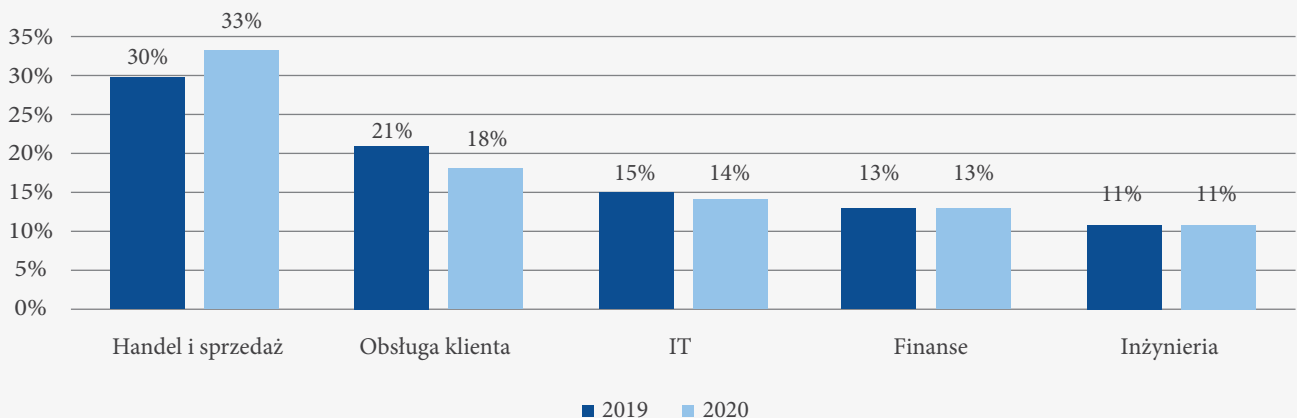
Rok 2020 na rynku pracy był nazywany rokiem wyzwań i trudności spowodowanych epidemią koronawirusa. Pandemia od marca wprowadziła rewolucję w życiu zawodowym niemal wszystkich Polaków. COVID-19 doprowadził do błyskawicznego wprowadzenia pracy zdalnej w wielu firmach, zamrożenia wielu procesów rekrutacji w okresie lockdownu oraz wymagał zarządzania zespołami w stale zmieniających się okolicznościach. Na portalu Pracuj.pl odnotowano wyraźne spadki ofert pracy przy jednoczesnym większym

zaangażowaniu się kandydatów. Niezmiennie największym zainteresowaniem cieszyli się specjaliści handlu i sprzedaży, pomimo trudności, z jakim musiały mierzyć się w obliczu pandemii, np. sklepy wielkopowierzchniowe, czy mniejsze firmy zatrudniające przedstawicieli handlowych.

Na wykresie 1 przedstawiono udział najczęściej zamieszczanych ofert pracy danych specjalizacji na platformie Pracuj.pl.

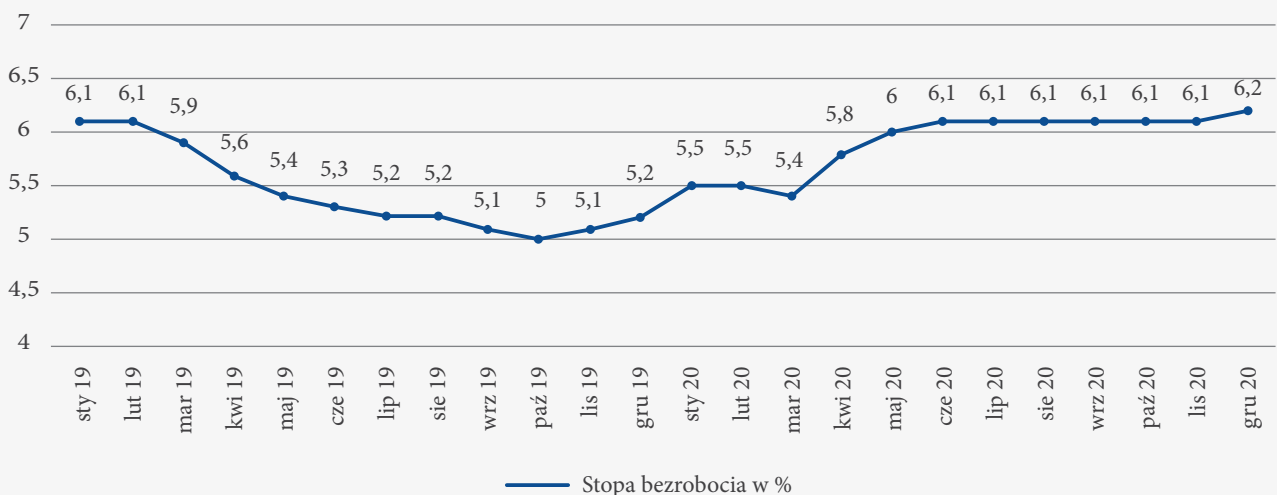
Część ekonomistów i renomowanych instytucji prognozowała na początku, tzw. pierwszego lockdownu, iż pod koniec 2020 roku stopa bezrobocia w Polsce może przyjąć wartość dwucyfrową. Na szczęście najczarniejsze scenariusze nie spełniły się. Według szacunków Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii osiągnęła ona w czerwcu poziom 6,1%, na którym utrzymywała się aż do listopada. Wykres 2 przedstawia, ile wynosiła stopa bezrobocia w Polsce w latach 2019-2020.

Wykres 1. Udział specjalizacji w ofertach zamieszczanych na platformie Pracuj.pl.

Źródło: Rynek Pracy Specjalistów Q1-Q3. Kogo szukali pracodawcy? (pracuj.pl), (2021-02-22)

Wykres 2. Stopa bezrobocia w Polsce na przestrzeni lat 2019-2020 [w proc.].

Źródło: GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990-2021, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2021,4,1.html>, (2021-02-27)

Stopa bezrobocia w Polsce na koniec 2020 rok była się na takim samym poziomie jak stopa bezrobocia na początku roku 2019. Przewidywania specjalistów nie sprawdziły się i pandemia koronawirusa nie wpłynęła drastycznie na rynek pracy.

ZAWÓD POSZUKIWANY NA RYNKU PRACY CZY PASJA, CZYLI W KTÓRYM KIERUNKU IŚĆ, ABY BYĆ ZADOWOLONYM?

Współcześnie na rynku pracy wykształcenie kandydata nie jest najważniejszą kwalifikacją. Oczywiście są zawody, w których trzeba posiadać określony dyplom, np. prawnik. Co więcej, ukończenie prestiżowej uczelni lub wyjątkowo trudnego kierunku może również stanowić dodatkowy atut i sprawić, że rekruterzy spojrzą na kandydata przychylniejszym okiem. Jednak pracodawcy szukają u kandydatów przede wszystkim: specjalistycznych umiejętności, praktycznej wiedzy, doświadczenia zawodowego, a także trudnych do wyuczenia umiejętności miękkich. Oczekiwane kompetencje można zazwyczaj szybciej zdobyć podczas kursu lub szkolenia, wolontariatu, stażu czy też praktyk zawodowych, dlatego wybierając kierunek, w większym stopniu, moim zdaniem należałoby skupić się na swoich pasjach niż na tym, czego oczekują pracodawcy. Jak stwierdziła Aleksandra Włodarczyk – HR. Specialist, w wywiadzie dla platformy Inerviewme, wybierając studia, warto kierować się swoimi preferencjami i zainteresowaniami. Według niej, mimo wszystko nie warto iść tropem obecnych trendów czy prognoz odnośnie potencjalnie popularnych zawodów. Jeśli weźmie się pod uwagę posiadane umiejętności czy skillset osobowościowy, studia nie będą katorgą, a przyszła praca może stać się pasją i dawać dużą satysfakcję.

ZAPOTRZEBOWANIE RYNKU PRACY. JAKI KIERUNEK STUDIÓW WYBRAĆ, ABY BEZ PROBLEMU ZNALEZĆ PRACĘ?

Rynek pracy wykazuje bardzo duże zapotrzebowanie na inżynierów różnych specjalizacji. Studia inżynierskie z pewnością można uznać za przyszłościowe i dające stabilne zatrudnienie w różnych branżach,

w tym m.in. zakładach produkcyjnych, firmach budowlanych i telekomunikacyjnych, ośrodkach badawczych itd.

Według raportu zamieszczonego przez platformę barometr.zawodow.pl, opublikowanego w 2019 roku, wśród najbardziej deficytowych zawodów znalazły się takie jak: kierowca samochodu ciężarowego, spawacz, pielęgniarka, krawiec, kierowca autobusu, kucharz czy też fryzjer. Najwięcej specjalistów brakowało w budownictwie i przemyśle, gastronomii, służbie zdrowia i usługach medycznych oraz transporcie. Problemem przede wszystkim jest niewielka liczba dostępnych kandydatów, brak doświadczenia zawodowego, wygasające uprawnienia, a także nieatrakcyjne wynagrodzenie w stosunku do wykonywanej pracy czy też praca poza miejscem zamieszkania. Tak więc zawody deficytowe to niekoniecznie zawody wymarzone.

CZY ZAWODY PRZYSZŁOŚCI SZOKUJĄ?

Kiedy myślimy o zawodach przyszłości, możemy mieć wrażenie, że będzie to coś zupełnie nietypowego i niesamowitego. Coś, co zdziwi i zaszokuje, jak gdyby chodziło o projektanta kabin teleportujących. Prognozy jednak nie wybiegają aż tak daleko, a przyszłość rynku pracy opiera się również na zawodach doskonale nam znanych. Trudno więc tutaj mówić o ogromnym zaskoczeniu, choć z pewnością może to być coś nieco mniej współcześnie popularnego. Portal PoradnikPracownika.pl przygotował zestawienie zawodów, które być może zawładną rynkiem pracy w ciągu kilku kolejnych lat.

- **Specjalista z branży IT.** Branża IT sukcesywnie się rozwija i nie zwalnia przy tym tempa. Wszelkie zawody z nią związane mają szanse na duże powodzenie.
- **Analitik Big Data.** Każdego dnia informacje w danym zakresie się poszerzają. Niezbędna staje się osoba, która te informacje zgromadzi, uporządkuje i porówna.
- **Traffic manager.** Osoba ta zajmuje się sprawdzaniem ruchu na stronie internetowej. W zakres jej obowiązków wchodzi czynności związane z monitorowaniem ruchu na danej witrynie internetowej. Pracownik ten sprawdza, ile osób odwiedza stronę i które treści cieszą się największą popularnością wśród użytkowników.
- **Terapeuta.** Z racji tego, że życie każdego

z nas nabiera coraz szybszego tempa, coraz więcej osób decyduje się na pomoc terapeuty. Stosując odpowiednie metody, testy oraz angażując pacjenta w rozwiązywanie określonych zadań i wykonywanie odpowiednich czynności wpływa on na zmianę postępowania lub zmianę zachowania pacjenta.

- **Lekarz.** Nasz naród się starzeje, a tym samym z roku na rok istnieje coraz większe zapotrzebowanie na opiekunów medycznych.
- **Weterynarz.** Coraz więcej osób decyduje się na posiadanie zwierzęcia w domu. Dzięki większej świadomości społecznej staramy się chronić pupile, jak umiemy, dlatego też coraz więcej ludzi udaje się do specjalistów.
- **Dietetyk.** Bez wątpliwości można nazwać dietetyka zawodem przyszłości. Zdrowy tryb życia jest prawdziwym trendem. Z roku na rok coraz więcej osób zaczyna dbać o swoją sylwetkę, lepiej się odżywiać i ćwiczyć. Wiele osób chce zmienić swoje nawyki, korzystając z porad specjalisty, dlatego też udaje się do dietetyka lub trenera personalnego.

Niestety na rynek pracy wpływa bardzo wiele czynników i nie można jednoznacznie stwierdzić, jaki zawód będzie w przyszłości najlepszym wyborem. Wszystkie obserwacje pozwalają zorientować się, na jakie specjalności zwiększy się zapotrzebowanie, jednaknie jest ostatecznie pewne.

DOBRA PRACA – CO TO TAK NAPRAWDĘ ZNACZY?

Cyceron uważał, że miła praca, to praca skończona. Jednakże praca może być też miła w trakcie jej wykonywania, pod warunkiem, że daje nam ona spełnienie.

Dla wielu osób synonimem „dobrej pracy” jest wysokie wynagrodzenie. Dobrze jest mieć pieniądze, wysoki standard życia i oszczędności, ale wiele osób, które obiektywnie bardzo dobrze zarabiają, nie są zadowolone ze swojego zajęcia.

Z kolei w badaniu przeprowadzonym przez Jobbio, respondenci zapytani o to, co sprawia, że są szczęśliwi w pracy, wskazywali przede wszystkim na możliwość utrzymania równowagi między pracą a życiem prywatnym, tzw. work-life balance, bycie produktywnym, kontrolowanie liczby swoich obowiązków, pozytywne reakcje klientów, docenienie przez przełożonych, czy też naukę nowych umiejętności.

Ciekawe wnioski nasuwają się również po analizie wyników badania kandydatów, przeprowadzonego przez InterviewMe na początku 2019 roku. Okazuje się, że na decyzję o przyjęciu oferty pracy wpływają przede wszystkim:

- wysokość wynagrodzenia,
- możliwości rozwoju w firmie,
- lokalizacja firmy i godziny pracy,
- zakres obowiązków.

Dodatkowo kandydaci uznali bezpłatne kursy i szkolenia za najważniejszy benefit. Można więc zaryzykować stwierdzenie, że dla pracowników oprócz pensji kluczowy jest stały rozwój, work-life balance oraz ciekawe obowiązki.

„JESTEM ZADOWOLONY ZE SWOJEJ PRACY” – TO STWIERDZENIE POTWIERDZA CORAZ WIĘCEJ POLAKÓW.

Według badań 4 na 5 pracujących Polaków czerpie satysfakcję ze swojej pracy. Zatrudnienie zmieniają częściej dla rozwoju zawodowego niż dla wyższej pensji. W Polsce rośnie satysfakcja z wykonywanej pracy. Według badań przeprowadzonych w 2019 roku przez Monitor Rynku Pracy 79% badanych pracowników jest z niej zadowolonych i jest to rekord w historii badania realizowanego od ponad 8 lat. Pomimo tak dużej satysfakcji zawodowej, zauważalny jest wzrost rotacji na rynku pracy. W ciągu drugiej połowy 2019 roku, 25% pracowników zmieniło miejsce zatrudnienia. Głównym powodem była chęć rozwoju zawodowego, a nie wyższa pensja. Jednakże rośnie odsetek respondentów, którzy w ogóle nie rozglądają się za nowym zatrudnieniem.

Wielu z nas zastanawia się gdzie szukać zadowalającej pracy. Odpowiedź jest prosta, na przecięciu trzech obszarów: kompetencji, zainteresowań i zapotrzebowania rynku.

Jeżeli kandydat posiada kompetencje, to rzeczywiście potrafi wykonać zadania, których się podejmuje. Ma do nich predyspozycje i talent. Pozostawanie przez dłuższy czas w roli, gdzie nie można korzystać ze swoich naturalnych talentów, będzie prowadzić do frustracji i braku możliwości rozwoju swoich umiejętności.

Zajmowanie się zawodowo tematyką, która znajduje się w obszarze zainteresowań pracownika, stanowi naturalną motywację do pogłębiania swojej wiedzy. Profesjonalista stale musi się rozwijać, poprzez eksperymentowanie oraz podejmowanie się nowych, ciekawych projektów. Jeżeli obszar zawodowy nie znajduje się w obrębie zainteresowań, w pewnym momencie traci się zapał do rozwoju i podejmowania nowych wyzwań. Zawsze niższą wartością rynkową stanowi osoba nieposiadająca entuzjazmu do wykonywanej pracy, niż osoba o podobnych kwalifikacjach, ale posiadająca fascynująca się tym, czym się zajmuje.

Zajmowanie się zawodowo tematyką, która znajduje się w obszarze zainteresowań pracownika, stanowi naturalną motywację do pogłębiania swojej wiedzy.

Istniejące zapotrzebowanie na konkretne kompetencje powoduje, że rynek pracy wynagradza za kwalifikacje i umiejętności pracownika. Profesjonaliści zarabiają pieniądze na tym, czym zajmują się zawodowo. Znalezienie takiego obszaru jest tylko i wyłącznie odpowiedzialnością pracownika.

PODSUMOWANIE

W sytuacji wyboru kierunku studiów, najczęściej decydujemy się podjąć specjalizację, która jest przyszłościowa, a nie wymarzona. Warto jednak zastanowić się, czy robienie czegoś, co nas kompletnie nie interesuje, nie będzie w nas rozbudzało pewnego rodzaju złości, irytacji i niezadowolenia z życia.

Nie można przecież całkowicie spełniać się w pracy, której nie lubimy, nawet jeżeli jest bardzo dochodowa. Jeżeli kandydat posiada sprecyzowane zainteresowania, powinien iść za głosem serca, a nie rozumu. Pasja sprawi, że sobie poradzi, bo energia, którą będzie czerpać z wymarzonej pracy, da mu motywację do działania.

Bibliografia:

1. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY, Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990-2021, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2021,4,1.html> (2021-02-27)
2. KWIECIŃSKI M., Co zrobić, by być zadowolonym z pracy?, 2013, <https://marcinkwiecinski.pl/2013/08/19/co-zrobic-by-byc-zadowolonym-z-pracy/>, (2021-02-24)
3. LISIECKA Ś., Jak trafnie wybrać zawód? – poznanie siebie, 2014, https://zawodowcy.org/aktualnosci_system_zawodowcy/doradztwo-jak-trafnie-wybrac-zawod-poznanie-siebie/, (2021-02-27)
4. LIVECAREER, Jakiego studia wybrać? [Przyszłościowe kierunki studiów w 2021], 2020, <https://www.livecareer.pl/porady-zawodowe/kierunki-studiow/>, (2021-02-22)
5. MARTYŃSKI W., Kierunki studiów 2021 (Najlepsze i najbardziej przyszłościowe), 2021, <https://interviewme.pl/blog/kierunki-studiow/>, (2021-02-25)
6. MARTYŃSKI W., Dobra praca... czyli jaka? Gdzie szukać ofert by ją zdobyć?, 2021, <https://interviewme.pl/blog/dobra-praca/>, (2021-02-24)
7. MARTYŃSKI W., Najbardziej poszukiwane zawody przyszłości (Ranking Top 10), 2020, <https://interviewme.pl/blog/zawody-przyszlosci-najbardziej-poszukiwane/>, (2021-02-24)
8. RANDSTAD, Jestem zadowolony ze swojej pracy – deklaruje już 4 na 5 polskich pracowników, 2019, <https://www.randstad.pl/strefa-pracownika/centrum-prasowe/jestem-zadowolony-ze-swojej-pracy-deklaruje-juz-4-na-5-polskich-pracownikow/>, (2021-02-28)
9. REDAKCJA Dzień dobry TVN, Jaki zawód wybrać?, 2019, <https://dzien-dobry.tvn.pl/a/jaki-zawod-wybrac-ktore-sa-najbardziej-oplaczalne/>, (2021-02-27)
10. Rynek pracy – definicja, rodzaje, cechy, zasoby, elementy, 2019, https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/rynek-pracy-definicja-rodzaje-cechy-zasoby-elementy_pr-3542.html, (2021-02-24)
11. Rynek Pracy Specjalistów Q1-Q3. Kogo szukali pracodawcy?, 2020, <https://media.pracuj.pl/11982-rynek-pracy-specjalistow-q1-q3-ko-go-szukali-pracodawcy/>, (2021-02-24)
12. SZKWAREK W., Rynek pracy specjalistów w 2020. Kogo szukano, a kto szukał zatrudnienia., 2021, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Rynek-pracy-specjalistow-w-2020-Kogo-szukano-a-kto-szukal-zatrudnienia-8038809.htm>, (2021-02-22)
13. SZYM CZYK J., Zawody przyszłości, czyli kto będzie potrzebny za kilka lat?, 2021, <https://poradnikpracownika.pl/zawody-przyszlosci-ko-go-bedzie-potrzebował-rynek-pracy-za-kilka-lat/>, (2021-02-27)
14. Barometr zawodów 2019, https://barometrzwawodow.pl/forecast-card-zip/2019/poster_pl/BAROMETR_ZAWODOW_ogolnopolski_2019.pdf, (2021-03-04)